

Raamatukogu

- * Rahvuslik infopoliitika
- * Uut Tallinna Keskraamatukogus
- * Pool sajandit raamatukogunduslikku keskeriharidust
- * Euroopa Liit ja meie

2/2002

RK

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU
EESTI RAAMATUKOGUHOIDJATE ÜHING

2/2002

Toimetuse kolleegium:

MALLE ERMEL
MALL KAEVATS
GERDA KOIDLA
AIRA LEPIK
REET OLEVSOO
TIJU VALM
ANNE VALMAS

Tegevtoimetaja / *Editor* ENE RIET
Toimetaja MAIRE LIIVAMETS
Toimetaja ELLEN ARNOVER
Makett: KERSTI TORMIS
Kaanefotod:
Renoveeritud Tallinna Keskraamatukogu. Andrei Sizõhhi fotod

Address / Address:

15189 Tallinn
Tõnismägi 2
Eesti Rahvusraamatukogu
«Raamatukogu» toimetis
tel. (372) 630 7128
faks (372) 631 1410
elektronpost: enerk@nlib.ee
kodulehekülj eesti ja inglise k.:
<http://www.nlib.ee/anded/rk/indexrk.html>
<http://www.nlib.ee/anded/rk/iindexrk.html>

ISSN 0235 - 0351
Ilmub 6 korda aastas

Tänavu kevadel paneb riik meid mõtlema kaugema tuleviku peale – tulevasele pensionieale. Kolme-nelja-viiekümnesed selle üle siiani pead ei murdnud. Kui suurt pensioni meie põlvkonnad saama hakkavad, kes seda maksab ja kas sellest on võimalik ka ära elada, on elav jututeema nii kodus, töö juures kui ajakirjanduses.

Juba aasta algusest maksame andamit töötukindlustuse fondi. Siin kodanikul valikut teha ei lastud: protsent läheb ühtsoodu palgast maha, nii et ei märkagi.

Aga nüüd on teine lugu. Mõne kuu jooksul peame otsustama, kas liituda ja kellega liituda. Jutt käib muidugi pensioni teisest sambast ja valitavast pensionifondist.

Eesti Vabariigi kiire ja ettearvamatult arengu juures on prognoose pea võimatu teha, kõik taandub lõpuks usaldusele. Keda me õigupoolest usaldame? Riiki, erakonda, pensionifondi? Portaalikommentaator Juku õpetab: "Ärge usaldage pensioni kogumiseks neid firmasid, mis siin tegutsevad. Mina kindlustaks kusagil Šveitsis või Saksamaal." Tõepoolest, kogemused Apananski- ja Bergmanni-suguste tegelastega teevad ettevaatlikuks, samas tagab just rahva usaldus fondi püsivuse. Stabiilse arenguga riikides ju süsteem toimib, näiteks Rootsis on pensionifondidesse kogunenud aastatega sadu miljardeid.

Meie ajakirja autor Andres Langemets (54), sissetulekult keskmine eestlane, tegi oma arvutused ära ja jõudis järeldusele, et aega on pensioni kogumiseks liiga vähe jäänud ja palk ka väiksevõitu, et kõik see vaev märkimisväärset tulu hakkaks tooma.

Mu endine naiskolleeg, sama vana kui Langemets, arutleb aga nii: "Pensioni kolmandat sammast maksan juba mitmendat aastat, kui nüüd teise samba puhul lubab riik maksta ka neli protsenti, siis pensionile jäädes on mul lootust kokku saada 70 protsenti senisest, ütleme, korralikust palgast. Ma ei taha jääda lootma sellele, et tütreid mind ülal hakkaksid pidama. Nooremat vaja alles koolitada, vanemal plaanis saada teinegi laps ja majalaenu maksavad nad veel aastakümneid. Noored peavad elama oma elu. Kui kindlustused on tehtud, siis võin ma öelda: tulgu nüüd, mis tuleb, mina olen teinud kõik endast sõltuva."

Teiste mõttekäigud võivad küll tuge pakkuda, aga pöördumatu otsus tuleb teha oma targa peaga üsna varsti, kõrvalseija nõu siin ei aita. Otsusekindlust valiku tegemisel!

Ellen Arnover

SISUKORD

■ AVAVEERG	
Suunad Euroopa kõrghariduses	Sirje Virkus 4
■ RAHVUSLIK INFOPOLIITIKA	
Teadusbibliograafia – trükiväljaandest andmebaasiks?	Ene Loddes 5
■ TEADUSRAAMATUKOGU	
Eesti Patendiraamatukogu 1991–2001	Harri-Koit Lahek 8
■ RAHVARAAMATUKOGU	
Uut Tallinna Keskraamatukogus	Arda Mäepere 11
Lastekirjanduse osakonnas	Ülle Kuuse 12
Kadrioru raamatukogu uutes ruumides	Arda Mäepere 13
Maja ajaloost	Elem Treier 14
Järvamaa Keskraamatukogu	Aive Äärma, Heli Lepp 15
■ STATISTIKA	
Eesti raamatukogude põhinäitajad 2001. aastal	Margit Jõgi, Heli Priimets 16
■ EUROOPA LIIT JA MEIE	
Tõlkide ja tõlkijate koolitus eurointegratsiooni kontekstis	Tiia Raudma 17
Eesti keelest ja tõlkimisest Euroopa Liidus	Hille Saluäär 20
■ RAAMATUKOGUNDUSHARIDUS	
Pool sajandit keskeriharidust	
Tallinnas (1952–1960) ja Viljandis (1960–1991)	Mati Muru 27
Kultuurikolledž viienda ja kuuenda kümnendi vahetusel	Ilmar Vaaro 30
Lõpetajate diplomitöödest	Krista Talvi 33
■ RAAMATULUGU	
Gebhard Himseli raamatuannetus Tallinna raamatukogule	
Oleviste kiriku juures	Tiiu Reimo 34
■ JURISTIVEERG	
Töölepingu sõlmimine	Heli Naeris 35
■ KÜSI JULGESTI!	
Anne Kippar, Ädu Neemre ja Siina Pallas projektist	
“Lugemine lubatud” ja laste lugemusest	37
■ EESTI RAAMATUKOGUHOIDJATE ÜHING	
Friedrich Puksoo auhind 2002	Rein Saukas 38
Friedrich Puksoo päev	Ene Riet 39
Taas auhinnati bibliograafe	Krõõt Liivak 40
Raamatukoguhoidjate aastakoosolekust	41
Kõnekoosolek “Lugemine lubatud”	42
ERÜ maaraamatukogude sektsiooni koosseis uuendatud	Eha Marrandi 43
■ SÕNUMID	
Talveseminarist	Riin Olonen 44
EBSCO andmebaasid	Marika Meltsas, Riin Olonen 45
■ SUMMARY	45

SUUNAD EUROOPA KÕRGHARIDUSES

SIRJE VIRKUS

Euroopa kõrghariduses võib eristada ühe-, kahe- ja segavormilisi ülikoole ning konsortsiume. Viimastel aastatel on ülikoolide ja firmade koolitustasandil tekkinud rohkesti uusi organisatsioonilisi vorme.

Alates Bologna ülikooli loomisest 1088. aastal, on Euroopa ülikoolid eksisteerinud ühevormiliste organisatsioonidena, mis õpetasid traditsioonilisi kursusi traditsiooniliste meetoditega. 1960.–1970. aastatel tehti katseid rajada alternatiivseid ühevormilisi kaugkoolitusmeetodil õpetavaid institutsioone. Briti avatud ülikooli loomine 1969. a. kujunes sammuks, mis avaldas õppijakeskse lähenemise ning kõrgekvaliteediliste õppematerjalide ja meeskonnatöoga mõju paljude riikide koolituse arengule. Järk-järgult loodi ühevormilised kaugkoolitus-ülikoolid Hispaanias, Saksamaal, Hollandis, Portugalis ja Kataloonias. Samaaegselt rajasid traditsioonilised ülikoolid avatud õppe ja kaugkoolituse arendamiseks keskusi ja rahvuslikke konsortsiume. Praegu domineerivad kahe- või segavormilise ülikooli mudelid, mis õpetavad üheaegselt nii traditsioonilisi kui kaugkoolituskursusi. Kõige edukamaks algatuseks peetakse konsortsiumi mudelit. Erasektoris luuakse nn. korporatsioonide ülikoole.

Viimastel aastatel räägitakse Euroopas palju e-õppe poliitikast ja rajatakse e-ülikoole. E-õppe ettevõtmised jagunevad rahvusliku ekspertiisikeskusega konsortsiumideks (Prantsusmaa, Holland, Soome), iseseisvateks e-ülikoolideks (Briti avatud ülikooli e-ülikool, Saksamaa kaugkoolitusülikooli e-ülikool, e-UNED Hispaanias), projektipõhisteks rahvuslikeks algatusteks (Norra, Itaalia), ülikoolide ja erasektori koostöövormideks (Avatud õppe kompanii Ühendatud Kuningriigis, *Nettuno Enterprise* Itaalias), firmade koolitusinitsiatiivideks (*British Aerospace Virtual University*, *Cable and Wireless College* jt.), koolitusturule on pürginud meediakompaniidki. Esindatud on ka täiesti uut tüüpi organisatsioonid, nt. Briti *Virtual University for Industry*, mis on moodustunud eri kohtades ja valdkondades töötavatest sõltumatutest ekspertidest.

Ükskõik millist nimetust koolitusteenus ka kannab – e-ülikool, digitaalülikool, virtuaalülikool – peamine eesmärk on soodustada Euroopa üliõpilastele info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) vahendusel juurdepääsu koolitusele. Üldisemat tähelepanu pööratakse e-õppele Euroopa Komisjoni e-õppe (*eLearning*) algatuse kontekstis. See on mõeldud infoühiskonna väljakutsetele vastava eEuroopa tegevusplaani täiendamiseks ja sellele väljundi

leidmiseks haridusvaldkonnas. eEuroopa on poliitiline algatus: EL-i tulevased põlvkonnad peavad saama igakülgset kasu infoühiskonna toodud muudatustest.

Käesoleval ajal pakuvad 131 riigi ülikoolid ja kolledžid üle 60 000 e-õppe kursuse. Briti konsultatsioonifirma *Cedefop and Alphametrics* uuring Euroopas näitas, et nõudmine e-õppe järele suureneb lähiaastatel ligi poole võrra. 2001. a. registreeris Briti avatud ülikooli siduskursusele "Sina, sinu arvuti ja internet" 11 500 õppijat.

E-õppega tegelevad innukalt ka Euroopa raamatukogundus- ja infoteaduse alased koolitusasutused. E-õpe algab üksikute kursustega ja lõpeb õppekavade pakkumisega. Edukamate näiteks võib tuua Ühendatud Kuningriigi, kus Walesi Aberystwythi ülikooli info- ja raamatukoguteaduse osakond, Newcastle'i Northumbria ülikooli info- ja raamatukogutöö korralduse osakond jt. soovivad internetipõhise koolituse teel nii bakalaureuse kui magistri-õppekavu.

Konkurents koolitusturu pärast on iseloomulik kogu Euroopa kõrgharidusele. 2001. a. loetleti näiteks USA-s 515 000 välisüliõpilast, Austraalias 11 000 ning Ühendatud Kuningriigis 220 000 välisüliõpilast (neist 60% Euroopast). Ühendatud Kuningriigile tõi see tudengite õppemaksuna sisse 560 miljonit naelsterlingit aastas, kuid Briti e-ülikool rõhutab vajadust suurendada jätkuvalt välisüliõpilaste arvu. E-õppe probleemseteks valdkondadeks on kvaliteet, autoriõigus (kompileeritud õppematerjalid), õpetaja rolli teisenemine, õppijate isoleeritus, digitaalne kirjaoskamatus, digitaalne lõhe IKT-le juurdepääsu omavate ja mitteomavate isikute vahel ja kõrge maksumus. E-õppe edu sõltub aga eelkõige sellest, kui hästi kohandatakse IKT inimese vajadustele. Prognoositakse, et aastaks 2005 on kõige nõutavamate ametite esikümnesse tõusnud sidusõppe disainer (*online learning designer*).

Euroopa kõrgharidust iseloomustab üha suurenev nõudmine elukestva õppimise järele, rahvusvahelise teabeedastuse, hajutatud teaduskeskuste ning IKT osatähtsuse kasv, koostöövõrkude laienemine Euroopas ja kogu maailmas ning kõrghariduse harmoneerimine.

Nimetatud tendentsid on tihedalt seotud uute õppimise ja õpetamise kontseptsioonidega ning elektrooniliste õpikeskkondade tekkega. Kursused ja õppekavad lähtuvad üha rohkem kompetentsusest, tähelepanu keskmes on õppija ja õppeprotsess.

TEADUSBIBLIOGRAAFIA – TRÜKIVÄLJAANDEST ANDMEBAASIKS?

ENE LODDES

RR-i teenindusdirektor

Käesolevat artiklit ajendas kirjutama esinemine Eesti Akadeemilise Raamatukogu korraldatud bibliograafiapäeval k. a. veebruaris.

Koostades ülevaadet raamatukogude loodud elektroonilistest andmebaasidest, kohtasin informatsiooni otsimisel ootamatuid raskusi. Algselt oli ettekande eesmärgiks juhtida bibliograafia auhinna žürii tähelepanu asjaolule, et teadusbibliograafiate trükiväljaannete kõrval võiksid konkureerida bibliograafiauhinnale võrdväärset ka elektroonilised andmebaasid. Teemasse süvenemine juhtis aga paratamatult vajadusele käsitleda elektroonilise informatsiooniga seonduvat probleemistikku laiemalt ning võtta vaatluse alla informatsiooni süstematiseerimine ning esindatus internetis.

Ülevaate koostamisel kasutasin elektronkataloogi ESTER ja teadusraamatukogude kodulehekülgedel olevat informatsiooni, täpsustavaid küsitlusi ma läbi ei viinud. Alljärgnevad tabelid ja loetelud peegeldavad teadusbibliograafiate ja bibliograafiliste andmebaaside koostamist. Arvestatud ei ole mitmesuguste abi-, fakti-, statistikabaasidega, kirjandusnimestike, uudiskirjanduse ja valiknimestikega jmt.

Raamatukogude aktiivsus teadusbibliograafiate ning sidusandmebaaside koostamisel

Tabel 1

Asutus	Trükiniimestikud	Sidusandmebaasid
ERÜ	16	
RR	33	2
KMAR	2	
TTÜR	2	1
TÜR	8	
TPÜR	2	
EPMÜR	4	
EMR	2	
ELTK	1	
KOKKU	70	3
Teised asutused	66	1

Üllatusena selgus, et teadusbibliograafiate koostamine ei olegi suurte teadusraamatukogude monopol. Ka ülikoolide instituudid ja õppetoolid, samuti sihtasutused, ühingud on koostanud nii kollektiiv-

personaal- kui erialanimestikke. Nende arvele langeb ligi 50% trükis ilmunud bibliograafianimestikest.

Andmed bibliograafia liikide kaupa

Tabel 2

	Trükiväljaanded	Sidusandmebaasid
Personaalbibliograafia	66	
Erialabibliograafiad/andmebaasid	36	1
– sh. jooksvalt ilmutavad bibliograafiad	3	
Kollektiivbibliograafiad	20	2
– sh. jooksvalt ilmutavad bibliograafiad	4	2
Rahvusbibliograafia:		
– retrospektiivne	7	
– jooksev (nimetuste arv)	7	1
Kokku:	136	4

Kõige rohkem on avaldatud personaalnimestikke, mis ühe isiku elutöö jäädvustamisel omavad kultuuri- ja teadusloos muidugi suurt tähtsust. Samasse kategooriasse võib liigitada ka kollektiivbibliograafiad. Erialabibliograafiate järjepidev koostamine on aga ilmselgelt tagasihoidlik ja näitab suurt lünka bibliograafiatöös. Märksa halvem on aga olukord sidus- iimis kättesaadava bibliograafilise informatsiooniga. Võrgus saame kasutada vaid kolme eri otsimootoriga andmebaasi ja ühte nimestikku. Kindlasti on enamiku arvesse võetud elektrooniliste teavikute puhul nende nimetamine andmebaasiks selle sõna parimas tähenduses küsitav, kuid teatud mõndusega võib seda siiski teha. Kuna nende arv on nii väike, siis olgu nad siinkohal ka loetletud:

1. Tallinna Tehnikaülikooli töötajate publikatsioonid, alates 1995. Koostab TTÜR.
2. Tartu Ülikooli publikatsioonid, alates 1999. Koostab Tartu Ülikooli teadus- ja arendusosakond.
3. Eesti võrguväljaanded, alates 2001. Koostab RR.
4. *Bibliographia iuridica Estonica*, 1991–1999. Koostas RR.

Kas seda pole liiga vähe, arvestades praegust aega, kus märksõnadeks on infoühiskond, e-riik, e-kodanik, e-õpe?

Õnneks ei piirdu andmebaasidesse kogutud

informatsioon vaid eelloeteluga. Lugejad saavad kasutada ühest või mitmest arvutist paljusid andmebaase ka raamatukogude sisevõrgus.

A. Rahvusbibliograafia andmebaasid

1. Rahvusraamatukogus täiendatakse jooksva rahvusbibliograafia andmebaase:

- 1.1. PLAKAT – andmed Eestis ilmunud plakatite kohta, 1995–
- 1.2. POSTKAART – andmed Eestis ilmunud postkaartide kohta, 1995–
- 1.3. KALENDER – Eestis välja antud illustreeritud kalendrid, 1995–

2. Eesti Akadeemilises Raamatukogus täiendatakse retrospektiivse rahvusbibliograafia andmebaase:

- 2.1. Eestikeelne ajakirjandus, 1766–1940
- 2.2. Eestikeelne raamat, 1525–1850 ja 1901–1917
- 2.3. Võõrkeelne raamat kuni 1800 ja 1801–1940
- 2.4. Välisest raamat

3. Rahvusraamatukogus on loodud Eesti noodibibliograafia andmebaas aastaist 1918–1944.

B. Kollektiivbibliograafiad

1. Tallinna Pedagoogikaülikooli bibliograafia, 1919–

2. TEADUS – TA akadeemikute tööd, 1998–
3. LOODUS – TA akadeemikute tööd, 1995–

C. Erialaandmebaasid

1. GEO – Eesti geoloogiaalane kirjandus, 1981–(EAR)

2. BIE – Eesti õigusbibliograafia, 1918–1940 (RR)
3. UGRI – soome-ugri etnograafia ja kultuur, 1997– (EAR)
4. Eesti raamatukogunduse bibliograafia, 1996–(RR)
5. LITTERA – ilukirjandus ja kirjandusteadus, 1995– (RR)

D. Nn. artiklite andmebaasid

1. TEHN – tehnikaartiklid, 1918–1944 (TTÜR)
2. ETE – tehnika- ja majandusteaduste alased artiklid, 1988–1996 (TTÜR)
3. HARIDUS – alates 1997 (TPÜR)
4. KUNSTIARTIKKEL – kujutava kunsti, tarbekunsti, arhitektuuri ja fotograafia alased artiklid, 1998– (RR)
5. MUUSIKAARTIKKEL – alates 1998 (RR)
6. MAJPOL – poliitika- ja majandusalased artiklid, 1993– (RR)
7. EMOR – avaliku arvamuse, turu-, pere-, meedia- jm. uuringuid kajastavad artiklid, 1992–(RR)
8. EURO – Euroopa Liitu käsitlevad artiklid, 1993–(RR)
9. ÕIGUS – õiguslased artiklid, 1993– (RR)
10. FILMIARTIKKEL – alates 1999 (RR)
11. TEATRIARTIKKEL – alates 1999 (RR)

Andmebaaside jaotamine gruppideks on tinglik. Ainsa puhta grupi moodustavad rahvusbibliograafia andmebaasid. Erialaandmebaaside hulka on rühmitatud need, mis on koostatud teadusbibliograafia printsiipidest lähtuvalt, st. registreeritud on monograafiad, jadaväljaannete ja kogumike

artiklid. Siit algavad aga ka juba segadused. Kahes andmebaasis – LITTERA ja raamatukogundus – on registreeritud ka ajalehtedes ilmunud artiklid. Lisaks sellele lõpetati LITTERA-s seoses elektronkataloogi ESTER käivitumisega 1999. aastal raamatute, jadaväljaannete ja kogumike artiklite registreerimine. Viimases rühmas – artiklite andmebaasid – loetletud andmebaaside sisu on äärmiselt ebaühtlane. Ainuke ühendav tunnus on see, et nad sisaldavad artiklite kirjeid. Nii erialaandmebaaside kui artiklite andmebaaside andmestikku kasutatakse trükinimestike koostamiseks. Kuid on ka vastupidiseid näiteid – andmebaasi loomisega loobuti trükinimestiku väljaandmisest (nt. 1998. aastast ei ilmu enam trükist “Teatribliograafia”).

Kuni 1998. aasta lõpuni bibliografeeriti artiklite andmebaasidesse kirjutisi nii ajalehtedest, ajakirjadest kui kogumikest. 1999. aastast aga otsustati, et ajakirjade ja kogumike artiklite bibliograafiakirjed tuleb sisestada elektronkataloogi ESTER, jättes ajalehtede artiklid nn. artiklite andmebaasidesse. Ajakirjade bibliografeerimine jaotati ELNET Konsortsiumi raamatukogude vahel. Kokku lepiti ka artiklite bibliografeerimise printsiibid. Kahjuks ei ole kõik raamatukogud suutnud neid leppeid täita. See aga tingib töö dubleerimise teistes raamatukogudes. Nn. ajalehtede andmebaasidesse bibliografeeritakse jätkuvalt ka kogumike artikleid, kuna andmed ei jõua ESTER-isse piisavalt kiiresti. On esinenud juhtumeid, et artikkel kirjeldatakse pool aastat pärast ajakirja ilmumist. Kujunenud olukorras ähmastub andmebaaside sisu veelgi.

See on aga ainult pool häda. INNOPAC ei ole sobiv analüütilise kirje koostamiseks, tarkvara on loodud kataloogi tarbeks. Siinkohal loetlen vaid mõned puudused artiklite kirjetega peegeldamisel ja otsingul elektronkataloogis:

- bibliografeeritud allikatest puudub info;
- lugejale jääb kogu otsingusüsteem arusaamatuks, otsingu täpsustamise võimalused on piiratud: puudub võimalus kombineerida eri keeli, järjestada artikleid autori- või ilmumisaasta järgi;
- artikli analüütilises kirjes on bibliograafiline andmestik paigutatud lugejale ebasobivalt;
- küllalt tihti puuduvad seosed artikli- ja allikakirjete vahel;
- artikli leidmisel ei saa lugeja aru, et tegemist on artikli kirjega, vormisõna “artikkel” kirjes ei kasutata;
- otsingu vormistamisel bibliograafiaks kaasneb nimestikuga infomüra.

Olukorra parandamiseks ja lugejateeninduse hõlbustamiseks dubleeritakse ESTER-is olevad artiklite kirjed artiklite andmebaasidesse. Kuna tehnoloogiliselt ei ole see nii hõlbustav, nagu algul arvati, siis sisestatakse kirje uuesti. See on aga juba niigi nappi tööjõu raiskamine.

Siinkohal ei käsitle ma elektronkataloogi veebiversiooni üldisemat laadi puudusi, kui nad ei ole seotud just konkreetset analüütiliste kirjetega, kuigi teema seda vääraks.

Eritähelepanu vajab ka rahvusbibliograafia

andmestiku kajastamine elektronkataloogis. Kuna *kataloog* on "raamatukogus leiduva nimestik, mis kindla süsteemi kohaselt korraldatuna näitab raamatukogu koostist" (Raamatukoguhoidja sõnaraamat. Koost. H. Jürman. Tln., 1996), siis ei ole võimalik seda samaaegselt rahvusbibliograafia andmebaasina käsitleda. Rahvusbibliograafia andmebaas peab kajastama andmeid ka nende teavikute kohta, mida kataloogi koostamises osalevates raamatukogudes ei leidu. Lisades nende teavikute andmed kataloogi, tekitame jälle infomüra.

Hinnates tänast olukorda teavikute bibliograafilisel registreerimisel, tuleb tõele au andes öelda, et sisuliselt oleme teinud info leidmise raskemaks ja keerulisemaks kui iial varem. Monograafiate ja artiklite andmeid tuleb otsida mitmest andmebaasist paralleelselt. Informatsioon andmebaaside kohta on raskesti leitav, liiga palju on muudetud ka andmebaaside täiendamise põhimõtteid. Usaldusväärse informatsiooni kogumine on praeguses situatsioonis ülimalt komplitseeritud, et mitte öelda – võimatu.

Kuidas minna edasi?

Tõenäoliselt ei ole kellelgi kahtlust, et mida paremini on info organiseeritud ning mida operatiivsemalt ja kergemini on see kättesaadav, seda parem. Nii tulebki määratleda selged eesmärgid. Eesti teadusraamatukogude peamiseks eesmärgiks peaks olema arvestatav ja kindel koht infoühiskonna infrastruktuuris. Seda on võimalik saavutada aga aktiivse ja asjatundliku tööga võrgusisu loomisel ja täiendamisel.

Loogilise ja arusaadava sidusandmebaaside võrgustiku loomisel peab arvestama, et

1. elektronkataloog ESTER peegeldab raamatukogude koostist;
2. rahvusbibliograafia andmebaas registreerib Eestis kõigis keeltes ja väljaspool Eestit ilmunud eestikeelsed teavikud. Andmebaasile tuleb taotleda riikliku registri staatus, mis ta ju on ka oma loomult;
3. ühtne artiklite andmebaas koondab kõik perioodilistes väljaannetes ja kogumikes ilmunud artiklid;
 - 3.1. lõpetatakse artiklikirjete sisestamine elektronkataloogi ja luuakse ühtne artiklite andmebaas;
 - 3.2. andmebaas koosneb üksikutest eri valdkondadele spetsialiseerunud osadest (nt. tehnika, majandus, poliitika, õigus, ajalugu jne.), koondades nõnda praegu raamatukogudes täiendatavad artiklite andmebaasid ühe katuse alla;
 - 3.3. raamatukogud osalevad andmebaasi koostamisel vastavalt oma spetsialiseerumisele;
 - 3.4. andmebaasis kirjeldatakse kõik ajakirjade, kogumike ja ajalehtede artiklid. Ajaleheartiklite olemasolu ei muuda andmebaasi sisu kuidagi alaväärtuslikumaks. Otsimootor peab välistama nende artiklite kuvamise. Samas võivad nad osutada asendamatuks infoallikaks tulevastele uurijatele;
 - 3.5. otsimootori abil peab leidma artikleid ühes või mitmes andmebaasi osas korraga;
 - 3.6. andmebaasis peab olema nähtav biblio-

grafeeritud allikate loetelu;

4. parema lugejateeninduse tagamiseks tuleb jätkata erialaandmebaaside täiendamist;

5. luuakse raamatukogudes peetavate andmebaaside register, mis on kasutatav internetis. Registreeritud andmebaasid peavad vastama ühtsetele kriteeriumidele, kord alustatud andmebaaside täiendamine on kohustuslik.

Mida me nende ettepanekute elluviimisega saavutame?

Eelkõige muudame inimestele informatsiooni leidmise võimalused arusaadavaks. Andmebaaside sisu selge määratlemine teeb nad tarbijale usaldusväärsemaks ja välistab kahtlused, mis praegu on kerged tulema. Erinevate nimestike koostamine lihtsustub, sest bibliograaf ei pea kõike mitmekordselt üle kontrollima, st. kulutama väärtuslikku tööaega infomüra elimineerimisele.

Eeltoodust lähtuvalt on Eesti Rahvusraamatukogu algatanud kaks uut projekti – rahvusbibliograafia ja õigusbibliograafia sidusandmebaasi loomise.

Eesti rahvusbibliograafia andmebaas hõlmab kogu Eesti rahvuslikku trükisõna ja kõiki teisi rahvusbibliograafias registreeritavaid teavikulaade. Andmebaas sisaldab nii retrospektiivset kui ka jooksvat rahvusbibliograafia andmestikku. Eesmärgiks on pakkuda internetis tasuta sidusandmeteenust. Andmebaasi põhjal jätkatakse trükiväljaannete koostamist ja publitseerimist, monograafiate ja jadaväljaannete riikliku statistika koostamist ning ta seotakse ISBN-i ja ISSN-i rahvusliku agentuuri andmebaasiga. Andmebaas peaks sisaldama rohkem teavet kui trükiväljaanne, kuna lisanduvad andmed ka praegu lokaalsetes andmebaasides kirjeldatud teavikutest (plakatid, postkaardid, kalendrid). Töös osalevad rahvusbibliograafiat koostavad raamatukogud – RR ja EAR, ja me loodame selle kasutajatele avada 2003. aasta alguses.

Teine projekt, millega tegeleme juba paar aastat, on Eesti õigusbibliograafia sidusandmebaasi loomine. Andmebaas sisaldab monograafiate, kogumike ja jadaväljaannete artiklite, bakalaureuse- ja magistratööde kirjeid aastaist 1918–1940 ja alates aastast 1991. Eesmärgiks on luua ühtse otsisüsteemiga õigusala veebipõhine andmebaas. Ettevalmistustööd on jõudnud juba küllalt kaugemale ning andmebaasi avamine internetis teostub kavakohaselt 2003. aastal. Usun, et selle projekti elluviimisega astub Eesti teaduslik erialabibliograafia oma arengus pika sammu edasi.

Kui nüüd lõpuks üritada vastata küsimusele, milline on bibliograafia tulevik, siis vastaksin, et kindlasti elektrooniline.

Elektroonilise vahendusinformatsiooni loomine on teadusraamatukogude esmajärgulise tähtsusega ülesanne ja me peame seda tegema väga hästi.

EESTI PATENDIRAAMATUKOGU 1991–2001

HARRI-KOIT LAHEK
direktor

Saateks

Eesti Patendiraamatukogu põhiülesanded tulenevad 20. märtsil 1883. a. vastuvõetud rahvusvahelisest tööstusomandi kaitse Pariisi konventsioonist, millega pandi alus Tööstusomandi Kaitse Liidule ja liikmesriikide vaheliste tööstusomandi õiguslike suhete reguleerimisele ning arendamisele.

Eesti ühines nimetatud konventsiooniga (Washingtoni akt 1911. a.) 12. veebruaril 1924. aastal. /1/ Liikmelisus kestis iseseisvuse kaotuseni 6. augustil 1940. Eesti taasühines konventsiooniga (Stockholmi akt 1967. a.) 24. augustil 1994. /2/

Pariisi konventsiooni 12. artikkel kohustab igat liikmesriiki looma tööstusomandi õiguskaitse asjade ajamiseks eriametit, üldsusele aga keskust patentide, kasulike mudelite, tööstusnäidiste ja kaubamärkide tutvustamiseks. See on kooskõlas ka intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu artikliga. /3/ Eestis on need organisatsioonid Majandusministeeriumi haldusalas olevad Patendiamet ja Eesti Patendiraamatukogu.

Eesti Patendiraamatukogu juured ulatuvad aastasse 1963, mil Tehnilise Informatsiooni Keskbüroo patendiosakond alustas leiutiskirjelduste komplekteerimist. See kogu (1,3 mln teavikut) anti 1968. aastal loodud Vabariiklikule Teaduslikule Tehnikaraamatukogule. 1975. aastal kolis viimane Olevimägi 8 ja 10. Tööstusomandialaseid teavikuid oli siis 3 miljonit. 1991. aastal nimetati raamatukogu ümber Eesti Tehnikaraamatukoguks, 1992. aastal loodi Patendiamet ja selle haldusalasse Tehnikaraamatukogu patendiosakonna kogude baasil Eesti Patendiraamatukogu.

Majandusministri 11. augusti 1997. a. määrusega nr. 37 kinnitatud põhimäärusega /4/ kuulub Patendiraamatukogu Majandusministeeriumi valitsemisalasse kui riigiasutus.

Patendiraamatukogu töö tõhusamaks korraldamiseks ja eelarvevahendite paremaks kasutamiseks on direktori käskkirjaga moodustatud metoodika- ja komplekteerimiskomisjonid. Metoodikakomisjoni liikmeteks on Patendiraamatukogu ja Patendiameti töötajad, kelle ettepanekud on

raamatukogu direktorile soovituslikud. Metoodikakomisjoni eesmärgiks on arendada Patendiraamatukogu kogusid niivõrd, et oleks tagatud tingimused tööstusomandi õiguskaitsetaotluste riiklikuks menetlemiseks ja riigi nimel tööstusomandi õiguskaitset tõendavate dokumentide väljaandmisotsuste tegemiseks.

Viimaste aastate jooksul toimunud muutused personalipoliitikas puudutavad abipersonali vähendamist ja tehnikaerialade spetsialistide osakaalu tõstmist. Kuna informatsiooni plahvatuslik kasv maailmas ja andmebaaside ning andmekandjate paljus on viinud olukorrani, kus lugeja hakkab informatsioonist võõranduma, siis on mitmes riigis loodud tööstusomandi infokeskustele lisaks veel vastavaid infopunkte (Saksamaa, Itaalia jt.). /5/ Nende põhifunktsiooniks on viia informatsioon lugejale lähemale, mis omakorda eeldab erialaspetsialistide kaasamist, kes suudavad vastata päringutele adekvaatselt.

Üldkasutatava teadusliku erialaraamatukoguna Patendiraamatukogu

- komplekteerib, säilitab ja teeb Eestis kättesaadavaks kodu- ning välismaiste tööstusomandi õiguskaitse dokumentide fondi;

- töötleb saabunud alg- ja vahendusinformatsiooni väljaandeid ning koostab nende avamiseks vajalikud infosüsteemid (kataloogid, kartoteegid, andmebaasid);

- teeb otsinguid nii kodu- kui ka välismaa allikatest ja andmebaasidest, vastab päringutele ning annab konsultatsioone;

- võimaldab juurdepääsu rahvusvahelistesse elektroonilistesse andmebaasidesse;

- koostab ja avaldab bibliograafianimestikke, teatmikke, näitusekatalooge ja juhendeid;

- arendab raamatukogunduse tehnoloogilisi protsesse, projekteerib vastavaid infosüsteeme, töötab välja arvutiprogramme ja loob andmebaase ning korraldab töötajate vastavasisulist koolitust;

- teeb teadus- ja arendustööd raamatukogunduse ja bibliograafia alal, osaleb oma pädevuse piires riiklikes raamatukogude ja rahvusvahelistes patendiraamatukogude arengu-, teadus- ja koostööprogrammides;

- korraldab konverentse ja seminare;

- korraldab näitusi ja tutvustab oma kogusid üldsusele.

Patendiameti erialaraamatukoguna Patendiraamatukogu

- komplekteerib, säilitab ja teeb kättesaadavaks Eesti Vabariigi tööstusomandi õiguskaitse dokumente;

- komplekteerib, säilitab ja teeb kättesaadavaks teaduslik-tehnilise patendiekspertiisi läbiviimiseks vajalikke tööstusomandi õiguskaitse dokumente;

- korraldab Patendiameti ametlike väljaannete (bülletäänid, tööstusomandi õiguskaitse seadused, juhendid, leiutise kirjeldused jms.) levitamist ja vahetamist teiste riikide tööstusomandi ametite vastavate väljaannete vastu.

Finantseerimine 1991–2001

Riigieelarvest finantseeritava Patendiraamatukogu eelarve kinnitab ja selle täitmist kontrollib majandusminister. (Vt. tabel lk. 9)

1991. aastaks oli kogudes 11 miljonit teavikut.

Vabariigi Valitsus, võtnud taasiseseisvumise järel aluseks tööstusomandi õiguskaitse valdkonnas leiutistele patendikaitse taotluste menetlemisel ekspertiisisüsteemi, pidas esmatähtsaks Patendiraamatukogu kogude täiuslikkust määral, mis tagaks Patendiameti ekspertiisisuutlikkuse. Patendiraamatukogus on 33 riigi ja kolme rahvusvahelise konventsiooni alusel tegutseva tööstusomandi ameti ametlikud väljaanded. Jooksva- ja järelkomplekteerimise tulemusena on kogudes 1. jaanuari 2002 seisuga üle 43 miljoni tööstusomandialase teaviku, millest patendinduse, õigus- ja majandusalaseid käsiraamatuid on 4196 ja ajakirju 201 nimetust.

Välisriikide tööstusomandialaste ametlike väljaannete komplekteerimine põhineb Patendiameti ja välisriikide tööstusomandi ametitega sõlmitud ametlike väljaannete rahvusvahelistel vahetuslepingutel. Kogudes on 26 riigi ja 4 rahvusvahelise konventsiooni alusel töötava tööstusomandi ameti dokumendid (leiutiste kirjeldused, tööstusdisainilahendused, kaubamärgid jne.), millest 75% on

elektronilistel andmekandjatel (CD-ROM ja DVD-ROM).

Informatsiooni jagamine

Patendiraamatukogu tegevus Eesti teaduse ja kõrghariduse kindlustamisel informatsiooniga on mõneti erinev teiste teadusraamatukogude omast. Meie töö seisneb tööstusomandialaste teavikute komplekteerimises.

Maailma tehnilisest kirjandusest moodustavad tööstusomandialased teavikud ca 80%. /6/

Turukonkurentsipüsimine eeldab kodumaistest baasuuringutest saadud uute teadmiste kiire rakendamise kõrval ka maailmas olemasolevate teadmiste pidevat omandamist ja õiguspärast kasutamist rakendusuuringutes ning tootearenduses. Mitte selleks, et neid otseselt kasutada, vaid selleks, et saada teada, kuidas ja milliste uute tehniliste lahendustega on saavutatud ühes või teises valdkonnas kvaliteedieeliseid. Riigis tööstusomandina kaitstud tehniliste, tehnoloogiliste lahenduste otsene kasutamine on karistatav. /7/ Iga riigi teadus- ja arendustegevust saab hinnata vaid teiste enamarenenud riikide teadus- ja arendustegevuse tulemuste taseme taustal. Patendiraamatukogu kogude põhjal võib iga üksikisik, ettevõtte, teadus- või riigiasutus ise võrrelda oma tulemusi maailma tehnikasaavutustega, teha teadmispõhiseid otsustusi ja ennetada õigusrikkumisi.

Patendiraamatukogu kogude arendusstrateegia lähtubki põhiliselt eelöeldust.

Kogude arendamise põhimõtted muutusid pärast Eesti taasiseseisvumist. Seda tingis ennekõike suund avatud turumajandusele. Samuti tööstusomandi õiguskaitse seadusandluse väljatöötamine ja rakendamine, sh. leiutistele patendikaitse saamise taotlustele ekspertiisisüsteemi kohaldamine, Patendiameti ja patendivolinike institutsiooni loomine, aga ka Eesti ühinemine rahvusvaheliste konventsioonide, lepingute ja kokkulepetega ning nendega seonduv rahvusvaheline koostöö tööstusomandi õiguskaitse valdkonnas. Seepärast pidi Patendiraamatukogu pöörama erilist tähelepanu kogude järel- ja jooksvale komplekteerimisele, et oleks tagatud patendikoostöölepingus (PCT) /8/ sätestatud riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonide (Ameerika Ühendriikide, Jaapani, Šveitsi, Suurbritannia, Saksamaa, Prantsusmaa, Venemaa, samuti Euroopa Patendiameti ja rahvusvahelised taotlused (PCT)) tööstusomandialase dokumentatsiooni olemasolu. Ka infotehnoloogia globaalne areng ja sellega kaasnevad uued võimalused on avardanud meie kogude arendust. Kuna tööstusomandialane informatsioon ei vanane aastatega,

Patendiraamatukogu finantseerimine (mln krooni)

Aasta	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Eelarve	0,3	2,2	2,5	2,8	3,2	3,8	3,8	4,1	3,9	3,8	3,9
Sh. komplekteerimiseks	0,1	1,7	1,5	1,5	1,5	1,7	1,6	1,6	1,4	1,1	1,0

tuleb patendiekspertiisil läbi vaadata kõik antud valdkonna dokumendid. Seepärast annavad mitmed riigid oma patendidokumente elektroonilistel andmekandjatel ka retrospektiivselt välja (näiteks USA aastast 1790). Patendiraamatukogu on vastavalt võimalustele neid ka hankinud. Lisaks komplekteerime veel Eesti peamiste eksporditriikide tööstusomandialast dokumentatsiooni. Kirjastuste trüki-kataloogid on asendumas kirjastuste *on-line* kataloogide ja e-poodidega.

Patendiraamatukogu üheks prioriteetseks tegevusvaldkonnaks on ka lugejatele rahvusvahelistesse elektroonilistesse tööstusomandialastesse andmebaasidesse juurdepääsu tagamine.

Lugejate arvu on viimase kümne aasta jooksul mõjutanud eelkõige muutused meie majanduses, ka seadusandluses, teadus- ja arendustegevuse sh. ettevõtetes tootearenduse korralduses ja uute arendusprojektide riigipoolses rahastamises, samuti interneti avarumise ning infotehnoloogia areng Eestis ja patendiraamatukogus tervikuna.

Kuigi üldsuse infovajadustes pole olulisi muutusi, on käsitletaval perioodil lugejate varasemasse struktuuri lisandunud Patendiameti eksperdid, õigusbürood ja patendivolinikud. Samuti kasutavad Patendiraamatukogu infoteenuseid Tolliamet ja Justiitsministeeriumi registrikeskus. Sagedasti külastavad meid ka üliõpilased, kelle õppekavades on intellektuaalse omandi kursused.

Lugejateeninduse hõlbustamiseks koostab Patendiraamatukogu oma igapäevatööks mitmeid andmebaase. Mitmekesistunud on lugejasoovid ja pöördumisviisid. Valdavalt saadakse päringud ja ka vastatakse neile elektrooniliselt.

Kui varem sooviti konkreetseid dokumente mingis valdkonnas, siis nüüd otsitakse üha rohkem oskusteavet iseseisvaks tööks elektrooniliste andmekandjatega ja maailma andmepankadega suhtlemisel vms. See tuleneb, nagu juba öeldud, informatsiooni plahvatuslikust kasvust maailmas, milles on üha raskem iseseisvalt orienteeruda. Patendiraamatukogu on 2000. ja 2001. aastal korraldanud teabepäevi nii kohapeal kui ka maakondades. Teabepäevade põhitemaatika on tööstusomandi õiguskaitse, tööstusomandialase informatsiooni kasutamise majanduslike aspektide selgitamine, Patendiraamatukogu võimaluste tutvustamine jms. Vajadust lugejakoolituse järele kinnitab ka 2001. a. kevadel läbiviidud lugejauuring ettevõtete ootuste, vajaduste ja hinnangute kohta.

Ettevõtete küsitluse põhjal selgus, et tuleks välja töötada uus arendusasutuste ja ettevõtete töötajatele mõeldud kursuse "Tööstusomandi kaitse ja informatsioon firma arendustegevuses" programm ja ainekava, mis oleks aluseks koolituse edasisel korraldamisel Patendiraamatukogus. Kursuse toimumise eelduseks on oma arvutiklass, kus jagatakse firmade esindajatele lisaks senisele teoreetilisele väljaõppele ka praktilist õpetust iseseisvaks tööks tööstusomandialase informatsiooni hankimisel kompakt- ja sidusandmebaaside abil. 2001. aasta

neljandas kvartalis alustas raamatukogu vastava koolitusruumi väljaehitamist. Käesoleva aasta jaanuaris koolitusruum valmis ja tänu Majandusministeeriumi abile on ka sisustatud.

Informatsiooni paljususest tulenevate valupunktidest leevendamiseks oleme välja töötanud ka tehnika taseme, teema- ja firmauuringute teostamise juhendmaterjalid. Nende eesmärk on anda tellijale, s.o. teadus- ja arendusasutustele, ettevõtetele ning üksikisikule, süstematiseeritud teavet arendus- ja innovaatiliste projektide kavandamiseks, läbiviimiseks ja uute tehniliste lahenduste hindamiseks.

Riiklikud ja rahvusvahelised projektid

Käsitletaval perioodil on Patendiraamatukogu olnud seotud Phare tööstusomandi regionaalse programmiga (*Regional Industrial Property Programme – RIPP*). Samuti oleme ühinenud Phare projektiga "Majandusministeeriumi haldusala institutsionaalse ja administratiivse suutlikkuse tugevdamine: Patendiamet ja Patendiraamatukogu" (*Institution Building of Regulatory Bodies Under Supervision of the Ministry of Economic Affairs – Patent Office and Patent Library*), projekti number: ES9903.03).

Esimene nimetatud projektidest võimaldas Patendiraamatukogu töötajatel osaleda mitmel erialastel koolitusüritustel koos teiste Kesk- ja Ida-Euroopa maade kolleegidega ja saada kohapeal täienduskoolitust võõrkeeltes.

Teine kujutab endast projekti, mis on suunatud nii Patendiametile kui Patendiraamatukogule. Nimetatud projekti abil saime 2001. aastal spetsiaalse raamatukogutarkvara *PrettyLib Software* ja seega on alanud olemasolevate andmebaaside konverteerimine. Sama süsteemi kasutab ka Soome Patendiraamatukogu.

Viimase kümne aasta olulisemad saavutused

- kogude komplekteerimistaseme tõus, mis rahuldab Patendiameti vajadusi tööstusomandi õiguskaitsetaotluste menetlemisel;
- juurdepääs rahvusvahelistele andmebaasidele;
- infotehnoloogia osatähtsuse kasv raamatukogu lugejateeninduses;
- lugejakoolituseks vajaliku baasi loomine;
- raamatukogu lugejate ja töötajate töötingimuste parendamine.

Viited

1. RT (1923), 144, 114.
2. Tööstusomandi kaitse Pariisi konventsioon 19 art 2 RT II (1994), 4/5.
3. Intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide leping art 2 RT II (1999), 22, 123.
4. Eesti Patendiraamatukogu põhimäärus RTL (1997), 128, 747.
5. A. R. Czaikowski. Patent information points (Italy) // The way forward. World Patent Information. Vol. 23 (2001) no. 2.
6. <http://www.european-patent-office.org/espacenet/info/index.htm>
7. Karistusseadustik § 14 RT I (2001), 61, 364.
8. Patent Cooperation Treaty (PCT), Rule 34.1.
9. Kultuuri- ja haridusministri 12.12.1994. a. määrus nr. 19.

UUT TALLINNA KESKRAAMATUKOGUS

ARDA MÄEPERE

asedirektor

Huvi raamatukogu vastu oli ja on väga suur.

Esimestel nädalatel puhkenud suurt lugejate tulva ei osanud meist küll keegi ennustada.

2001. aasta kujunes Tallinna Keskraamatukogu arengus üheks määravamaks.

Augustikuuks lõpetati peamaja renoveerimistööd ja paigaldati sisustus. Kogu hoone ruumi-programm on muutunud: välja ehitati pööningukorrus, kuhu kolis seni maja erinevatel korrustel asunud administratsioon, juurde loodi perioodikasaal, laste- ja muusikaosakond. Töötajatele seati korda puhketoad kohvipausiks, olemas on ka nõupidamisruumid, millest me varem tundsimme puudust. Samuti pääseb majja ratas-tolis lugeja. Kasutusele on võetud turvavaravad. Hoone rekonstrueerimisprojekti on koostanud OÜ "Hirvesoo Arhitektuuribüroo" arhitekt Eva Hirvesoo juhtimisel, sisekujunduse tegi OÜ "Stuudio-R Sisekujundusbüroo" sisearhitekt Malle Agabuš.

Pärast peamaja tagasi kolimist oli mõeldamatu jätkata teenindust kaartkataloogide ja kartoteekide alusel – nii läksimegi üle arvuti-teenindusele, mis nõudis aga pikemaajalist ettevalmistust, ja mida tehti igapäevast teenindustööd katkestamata. Loomulikult teemsid uue programmi õppused.

Muutunud tingimustes tuli lugejateenindus põhjalikult läbi mõelda ja samm-sammult paika panna. Kogu eestikeelne kirjandus sisestati INNOPAC-i, osa konverteeriti aga varasemast programmist *Kirjasto 3000*. Kahjuks viibis konverteerimine meist olenemata põhjustel, lõpuks selgus, et esines ka mitut laadi vigu: vale koma koht hinnas, kohaviidas puudus punkt, mis muutis selle valeks, eksemplarid teeninduspunktides polnud tavajärjekorras vaid lisa-

misjärjestuses. *Kirjasto 3000* algusaegadel, kui me mitteametlikult testisime programmi varasemat versiooni, ei lisanud me andmebaasi ISBN-i, see osa jäi nüüd aga konverteerimata, millest on muidugi väga kahju. Mõned vead parandati, mõned peame teeninduse kõrvalt ise parandama.

Kuna lugejakartoteeki, mis sisaldas rohkem kui 10 000 külastajat, polnud enam võimalik peamajja tuua, pidime enamiku lugejaandmetest ja laenatud kirjandusest enne teenindusega alustamist sisestama arvutisse.

Varem oli meie eestikeelse kirjanduse kojulaenutus surutud esimesele korrusele kahele poole fuajeed. Nüüd otsustasime rahvaraamatukogu kõige tähtsama teenindusliigi, kojulaenutuse, viia peasaali, kus enne remonti asus lugemissaal. Suur ja avar ruum võimaldab paigutada kogu kirjanduse avariilule, mis muidugi eeldab kirjanduse turvamist. Kuna hoones on nüüd lift, siis jõuavad hõlpsasti teisel korrusel asuvasse kojulaenutusse ka eakad lugejad. Et teenindust paremini organiseerida, töötab suure ruudukujulise teenindusleti taga neli inimest: üks laenutab, teisele tagastatakse teavikuid, lisaks on konsultant ja töötaja, kes teeb nn. sisetööd ning korjab transportörile kogunenud raamatud kärrusse, et need paigutataks riiulitele tagasi. Algul vastuseisu tekitanud teenindussüsteem on juba võetud omaks.

Otsinguarvutid asuvad ruumi-puudusel laenutusosakonna ees fuajees, teise korruse lugemissaalis on arvutid nii kataloogi-kui internetiotsinguks.

Lugejate registreerimine toimub raamatukogu fuajees, kus elanike registrist kontrollitakse lugeja elukohta ja täpsustatakse muid andmeid. Saadud plastikkaardile alla kirjutades kohustub lugeja täitma raamatukogu kasutamise eeskirja, vastav tekst on toodud ka kaardil. Raamatukogukaart on tasuline – 15 krooni. Lastele ja pensionäridele on sooduskaart, invaliidid saavad selle tasuta, võib võtta ka ühepäevakaardi.

Me ei teeninda enam üleriides lugejaid, sest vastremonditud maja õhkkond on juba selline, et niisama lihtsalt, möödaminnes, suur pamp käes ja mantel seljas, ei sobi saalidesse siseneda. Hoone vasakus tiivas avatud perioodika-saalis võib aga lugeda ilma lugejakaarti lunastamata, ja üleriidedki võib selga jätta.

Avamise puhul korraldasime üritusterohke nädala – koostöös linnavalitsusega andsime välja ajalehe "Tallinna Linnaraamatukogud. Keslinna eri", kus tutvustasime uusi teenindustingimusi ja ürituste sarja, millest kõige rohkem paelus ajakirjanduse tähelepanu päev tuntud kultuuri- ja ühiskonnategelastega, kes teenindasid lugejaid ja said sellega ka üsna hästi hakkama.

Huvi raamatukogu vastu oli ja on väga suur. Esimestel nädalatel puhkenud suurt lugejate tulva ei osanud meist küll keegi ette ennustada. Raamatukogus on kõik uus – eelkõige programm, nii tulidki kogemused peamiselt teeninduse käigus, kuid meie töötajad on olnud tõesti väga tublid.

Töö üleminekuks arvutiteenindusele on meie suures linnaraamatukogude süsteemis aga alles algusjärgus.

LASTEKIRJANDUSE OSAKONNAS

Tallinna Keskraamatukogus on nüüd eraldi ruumid ka päris noortele, kus lastepärane mööbel ja raamatukangelastest mänguasjad aitavad luua hubast meeleolu.

Seinastendidel saame eksponeerida laste omaloomingut. Lisaks kojulaenuvusele on võimalik kohapeal tutvuda ajakirjadega, kasutada teatmeteoseid, teostada internetiotsinguid. Tänu mänguasjade importija OÜ "Kirkland" kingitud lauamängudele saavad lapsed siin ka mängida. Eriti meeldivad lastele pehmed istmevallid, kus on mõnus kuulata kõrvaklappidega muinasjutu- ja lastemuusika kassette ning CD-sid.

Kuna ümbritsev maailm pakub pidevalt uut informatsiooni, jääb raamat pahatihti esmapilgul tagaplaanile. Sellepärast oleme otsustanud äratada noorte huvi kirjanduse vastu mitmesuguste ürituste kaudu. Nii näiteks esinesid raamatukogu avanädalal muinasjutuvestja Piret Päär ja kandlemängija Tuule Kann, toimusid kohtumised noortejakirja "Stiina" toimetusega, lastekirjanik Aino Perviku ja kunstnik Piret Rauaga. Ürituste sarja lõpetasid tuntud poliitikud ja kultuuri-tegelased (Maret Maripuu, Ott Arder jt.), kes laenutasid lastele raamatuid. Nädala jooksul said kõik soovijad vaadata videosaalis tasuta eesti multfilme.

Pikaajalisemad koostööplaanid on meil "Sõpruse" kinoga ja "McDonald'siga". Novembris-detsembris toimus ülelinnaline joonistusvõistlus teemal "Salapärane veemaailm", mille üks eesmärke oli teadvustada haruraamatukogude asukohad. Joonistuste aluseks tuli valida vastavateemalised kirjandusteosed, esitada võis ka laste omaloomingut, viimasel juhul pidi autor lisama selgitava jutu. Tänu haruraamatukogude aktiivsele kaasabile laekus üle ootuste palju joonistusi (üle 1000) ja žüriil (kuhu kuulus ka

Lastekirjanduse osakonnas leidub lastele mitmekülgselt tegevust.

lastekirjanik Henno Käo) ei olnud otsuse tegemine kerge. Auhindadeks olid piletid animafilmile "Atlantis: kadunud kuningriik" ja mänguasjad "McDonald'silt". Premeeritud töödest korraldati "Sõpruses" näitus.

Maskide valmistamise konkursi "Head ja halvad tegelased raamatutes" žüriis lubas osaleda raamatuillustraator Piret Raud ja auhinnafilmi on "Monster".

Palju sügavamasisulisemaks hindame viienädalast projekti "Linnalaps loodusesõbraks". Tegemine on Tallinna Keskraamatukogu, Tallinna Haridusameti, Eesti Looduse Fondi ja Tallinna koolide vahelise koostööprojektiga, kus lapsi õpetatakse loomise ja loomingu kaudu säästlikult tarbima ning nägema inimtegevuse mõju

Eestis looduskaitse all olevatele taim- ja loomaliikidele. Igas kuus on ühe nädala jooksul vaatluse all üks Eesti Punasesse Raamatusse kantud loom, lind või putukas. Lapsed saavad väljavalitud isendi kohta võimalikult palju infot. Kohale on kutsutud vastava teema asjatundjad, vaadatakse filme, tutvutakse temaatilise kirjandusega. Eraldi osana käsitletakse prügi kogumist ja töötlemist. Igal nädalal on valitud mingi jäätmeliik (tekstiil, paber, klaas jm.) ning lapsed valmistavad sellest nädala isendi. Esimesel korral oli tähelepanu keskpunktis euroopa naarits ja jäätmetest tekstiil. Koostöös Eesti Filmi Sihtasutuse ja "Kinobussiga" teevad õpilased lõpuks omavalmistatud nukkudest-piltidest filmi, mida saab hiljem näha

Projekt "Linnalaps loodusesõbraks" õpetab lapsi loomingu kaudu säästlikult tarbima ja priiuga teadlikult ringi käima, samuti tutvustatakse Eesti Punasesse Raamatusse kantud isendeid.

projekti "Kinobuss" raames üle Eesti. Samuti palume lastel teha toimunust kirjaliku kokkuvõtte, saadud materjalid tahame avaldada eraldi lehenä. Kõiki valminud töid eksponeeritakse lastekirjandusosakonnas.

Meie raamatukogu tegemistest saavad lapsed osa ka interneti vahendusel. Keskraamatukogu kodulehekülje juures on oma lastelehekülg (<http://www.keskraamatukogu.ee/est/lastele/index.htm>), mis pakub ülevaate uuest lastekirjandusest ja toimuvatest üritustest. Internetis orienteerumist kergendavad huvitavad lingid. Kodulehekülje üleskutse esineda omaloominguga leidis vastukaja isegi Pärnu laste hulgas. Plaanis on lisada kirjandusalaseid mängu ja ristsõnu. Rohked klasside ühiskülastused näitavad, et koolid tunnevad meie vastu järjest suuremat huvi. Arutelud õpetajatega on osutanud vajadusele viia raamatukogu läbi kirjandustunde ning uudiskirjanduse ülevaateid nii õpetajatele kui ka õpilastele.

Kavva võetud plaanide ja projektide elluviimisel aitavad meid lasteosakonna sponsorid: Tallinna

Tasub tutvuda ka Tallinna Keskraamatukogu lasteleheküljega <http://www.keskraamatukogu.ee/est/lastele/index.htm>

Piimatööstuse AS, AS "Narma", OÜ "Kirkland", kino "Sõprus" ja "McDonald's". AS-i "Sadolin" abiga valmis meie raamatukogu kunstniku Dagmar Kase kavadite järgi muinasjutumajake, mis alles ootab esimesi muinasjutu-

hommikuid. Teeme kõik, et meie väike klient leiaks raamatukogust endale võimalikult hubase ja huvitava paiga.

Ülle Kuuse,
eestikeelse lastekirjanduse
osakonna juhataja

KADRIORU RAAMATUKOGU UUTES RUUMIDES

Kadrioru elanikud võivad rõõmustada, sest mitu aastakümnet L. Koidula tänavas, elamu keldris, väga halbades tingimustes töötanud raamatukogu on nüüd kolunud A. H. Tammsaare Memoriaalmuuseumi vääriskasse hoonesse aadressil L. Koidula t. 12a ning on lugejatele taas avatud.

Ruumid remontis ehitusfirma "Jälle ja CO", sisekujunduse tegi Malle Agabuš.

Maja esimese korruse vasakus tiivas asub kirjandus täiskasvanud lugejatele, paremas lastekirjandus. Kui varasemas asukohas oli kogu olude sunnil valdavalt kinnine, siis nüüd on kirjandus avariilulitel vabalt valimiseks, mis peaks lugejatele eriti meeldima. Kahjuks pole uued ruumid vanadest suuremad, nii on Kadrioru raamatukogu endi-

selt väike raamatukogu (30 000 eks.) ja kirjandust komplekteerides peavad töötajad väga hoollega valima, mida võtta, mida jätta. Lastekirjandust püütakse muretseda ammendavalt, ka eestikeelsest kirjandusest tellitakse kõige vajalikum, venekeelset kirjandust ei saa ruumipuuduse tõttu palju tellida. Kuna Liivalaia t. 40 asub Tallinna Keskraamatukogu rikkalikuma valikuga võõrkeelse kirjanduse osakond, siis arvame, et kesklinnas ei peaks venekeelse kirjanduse lugeja hätta jääma.

Uued ruumid on valgemad ja hubasemad ja ka kohallugemisvõimalused on paremad, peamiselt loetakse ajalehti-ajakirju ja nende valik selles harukogus peaks rahuldama lugejaid.

Nii laste kui täiskasvanute osakonnas on arvutid internetiotsinguks ja ka nii nõutud kopeerimisvõimalus.

Ruumide remondi ja sisustamise ajal sisestati kogu kirjandus arvutisse. Meie süsteemi raamatukogud, nagu ka teadusraamatukogud, kasutavad selleks raamatukoguprogrammi INNOPAC. Nii läks Keskraamatukogu esimese harukoguna Kadrioru raamatukogu koos Estonia puiesteel asuvate osakondadega 2002. aastal arvutiteenindusele, seda kahjuks küll vaid eestikeelse kirjanduse osas, sest võõrkeelse kirjanduse konverteerimine viibis. Esialgu on vaja teha kataloogis küllaltki palju erinevat laadi parandusi, kui need on aga korras, kiireneb teenindus tunduvalt. Otsinguks

kasutatakse elektronkataloogi ESTER, kust leiab kirjandust ka teiste INNOPAC-is osalevate raamatukogude kogudest.

Uuest aastast saab Kadrioru ja Keskraamatukogu külastaja lugejaks registreerimisel ühise plastikkaardi.

MAJA AJALOOST

Köleri tänav lõpeb ummikuga, kuhu on pandud mälestuskivi kirjaga: "Siin peeti 1880. aastal I Tallinna Eesti laulupidu (III üldlaulupidu)."

Seda sündmust on praeguses suurte kivi- ja puumajadega täidetud kvartalis raske ette kujutada. Aga rahvasuu kutsub seda maa-ala Lutheri mööblivabriku karjamaaks.

Ühe esimese majana seis karjamaal praegune Koidula 12a hoone, mille ehitas sakslane Aschenfrei 1878. aastal, A. H. Tammsaare sünniaastal. Et mere ääres, kuhu hiljem kerkis "Russalka", oli linnarahva armastatud supelrand, hakati siiakanti andma suvilakrunte.

Ka Koidula 12a (tänav kandis nime Datshi) oli suvila, kus kord üiris puhkeruume koguni tsaariaegne kuberner.

Kuna piirkond oli aastaringseks elamiseks ideaalne, siis vallandus ehitusbuum.

Eesti Vabariigi ajal ümbritses nn. Tammsaare maja, ja hiljem selle juurde ehitatud kaht kõrvalmaja, suur aed, mida piirasid, nagu praegugi, Koidula, Jakobsoni (hilisema nimega Faehlmanni) ja Köleri tänav. Majade omanik oli laevakapten Hermann Soone, kes 1941. a. küüditatuna suri Siberis.

Tammsaare korter oli aastail 1932–1940 ülakorrusel, otse tema all elas ühel aastal admiral Pitka, kelle vastas üle vahekoridori elas laevakapten Kristenbrun, kõrvalmajas laevakapten Tiidemann.

Loodame, et elu raamatukogus muutub märgatavalt elavamaks. Lisaks tavaüritustele hakkab kindlasti tööle väike nukuteater, sest praeguse juhataja Reet Valteri hobiks on nukkude valmistamine, ja ta teeb neid väga hästi.

Kuna majas töötab lisaks muu-

seumile ka kunstigalerii "Deco", siis koostööpartnerid on lähedalt võtta.

Arda Mäepere,
Tallinna Keskraamatukogu
asedirektor

Koidula 12a hoone esikülj, oktoober 1999. Jaak Soansi A. H. Tammsaare prokspea ehib majaesist alates 1980. aastate lõpust.

Foto memoriaalmuuseumi arhiivist

Tammsaare lesk Käthe Hansen on kaasa aidanud maja ja kirjaniku koduarhiivi säilimisele.

Sõja puhkemisel, kui algas evakueerimine, eraldas linna täitevkomitee esimees Seavere 1941. a. suvel temale varjendi rajamiseks lauamaterjali. Käthe Hansen tõi lauakoorma Lasnamäelt kohale hobuvankril. Varjend jooksis sirgjoonelisel esifassaadi juurest Koidula tänava suunas: selle seinad ja lagi olid laudvooderdusega, peal kõrge mullavall.

Õhuhäire korral jooksis Käthe Hansen koos laste ja kohvrise pandud romaanide käsikirjadega varjendisse.

Lesk lootis tulevikus näha majas muuseumi. Kui okupatsioon vahetus, läks lesk Saksa sõjaväeülema juurde, paludes Koidula 12a juurde paigutada flakid (õhutõrjekahurid).

Need paiknesidki eemal kahel pool maja. Aga 1944. aasta 9. märtsi terrorirünnaku ajal tabas üht aias asuvat maja lõhke- ja süütepomm. Lõõmav maja mulistas Koidula 12a laudseinte värvi, ähvardades iga hetk põlema lahvatada.

Tammsaare korteri põrandale oli laotatud voodilinu, millele visati kiiresti vajalikke asju ja kirjaniku koduarhiiv. Linaotsad tõmmati kokku ja seoti sõlme. Kuid nagu Jumala abil pöördus tuul vastassuunda ja polnudki vaja tormata välja.

Õhutõrjekahuri tulistatud kuulide vasksest hülsist meisterdas A. H. Tammsaare tütar Riita Hansen endale laualambi.

Saksa okupatsiooni ajal asus üle tänava, Faehlmanni 54, Saksa vastuluure (*Abwehr*) allüksus. Seal on viibinud Hitlerile lähedal

seisev vastuluure juht admiral Canaris.

Aga punaspioon oli redutus-kohaks leidnud endise Pitka korteri. Selles korteris on olnud põnevaid elanikke: 2000. aastal tehtud siseremondi käigus tuli põranda alt päevavalgele vanapärase puukabaga vintpüss roostetanud vene täägiga.

1999. a. tehtud välisfassaadi kapitaalremondi käigus jõuti veel ühe saladuse jälile. Laudseina paljude värvikihtide all oli peidus algvärv – pastellroheline. Ants Hein, kunstiteaduste doktor, pidas leidu õigeks ja tegi puutoimel leiduva rohelise järgi uue värvipassi. Nüüd näeb maja välja nii nagu Tammsaare sünniaastal ja lisaks on aedki sama tooni.

A. H. Tammsaare 100. sünniaastapäeva ajal, mida tähistati teatavasti UNESCO kalendri kaudu ülemaailmselt, oli majal hoopis teine värv.

Kui Koidula 12a muudeti kirjaniku muuseumiks, aitas Käthe Hansen koos tütre ja poja Eerikuga restaureerida kirjaniku korterit. Nendelt saadi kirjanduslikule ekspositsioonile unikaalseid dokumente.

Rohelises tiivas korraldati külastushuvi suurendamiseks kunstinäitusi, toimus mitmesuguseid üritusi, ka kontserte Tammsaare viiuliga jms.

Tallinna Linna Volikogu tegi otsusega nr. 89 (15.06.1995) ettepaneku arvata Koidula 12a koos kinnistuga nr. 381 f. tagastamisele mittekuuluvaks.

Nii toimitigi ja muuseumihoone läks munitsipaalomandiks. Siberist tagasi jõudnud majaomaniku poeg Ilmar Soone sai tagasi maja Koidula 12 koos kinnistuga nr. 3483. Tema kinnistul nr. 3482 asub A. H. Tammsaare monument, ent selle maatüki kasutamine on hüvitatud.

Elem Treier,

*E. Vilde ja A. H. Tammsaare
Memoriaalmuuseumi direktor*

JÄRVAMAA KESKRAAMATUKOGU

AIVE ÄÄRMA

teenindusosakonna juhataja

HELI LEPP

lasteosakonna juhataja

Järvamaa Keskraamatukogu taasavati pärast kolimist 20. veebruaril 2001. a. Aasta uutes ruumides on olnud töörohke ja vaheldusrikas, selgunud on head ja vead. Raamatukogu jagab maja Slaavi gümnaasiumiga.

Hoone ehitusliku omapära tõtu on lugejateenindus hajutatud.

Esimesel korrusel asuvad koju-laenutus, lugemissaal ja eraldi koht uusima perioodika lugemiseks. Hea, et lehelugejad ei sega enam lugemisaalis töötavaid õppijaid. Seetõttu jäi aga vähem ruumi avariilitele. Nii tuli küllaltki suur osa kogust paigutada hoidlasse, mis raskendab laenu-taja tööd, sest tal tuleb otsida teavikuid nii avariulist kui ka keldrist, kus asub tagavarakogu.

Võrreldes vana majaga on erinev ka see, et lugemissaalist ei laenutata enam raamatuid ja ajakirju kaasa. Algul oli muudatus lugejatele võõrastav, aga me loodame, et nüüdseks on nad sellega juba harjunud. Nii meie ise kui ka külastajad on valge ja sooja raamatukoguga rahul.

Uues majas on mõeldud ka puudega inimestele – nüüd pääsevad nad liftiga kõikidesse osakondadesse. Eriti õnnelik on komplekteerimis- ja töötlusosakond, kuna tänu liftile pole vaja enam raamatupakke käsitsi trepist üles-alla tassida. Teenindusosakonnas asub ka puudega inimestele mõeldud internetiühendusega arvuti.

Kahjuks seisame silmitsi tõsi-asjaga, et päikeseliste ilmadega on arvutiga peaaegu võimatu töö-tada, sest meie rulood ei suuda

päikesepaistet piisavalt varju-tada. Ei aita vastavad filtrid ega muud arvutikatted. Ilmselt peab tellima uued valgust mitteläbilaskvad aknakatted. Vaatamata ühepoolsele ventilatsioonile jääme vist edaspidigi suviti kuumuse käes vaevlema (eriti ülemistel korrustel), sest aknad avanevad minimaalselt.

Kolmandal korrusel asub kunsti- ja muusikatuba, kuhu on koon-datud kogu muusika-, kunsti- ja teatralane kirjandus ning vastav perioodika. Kohapeal on võimalik kuulata helikassette ja laserplaate. Vinüülplaate laenutame ka koju. Muusika kuulamine on muutunud laste hulgas väga populaarseks, aga tihti tehakse siin lihtsalt aega parajaks, oodatakse pääsemist arvuti taha või bussi kojuõiduks.

Teisel ja kolmandal korrusel eksponeerime näitusi. Vaadatud on kaht maali-, ekliibriste näitust ja fotoväljapanekut.

Väga agaralt kasutatakse avalikku internetipunkti, mis on avatud viiel päeval nädalas kaheksa tundi päevas. Külastaja vanuse alammäär on 12 aastat ning ootame ette registreerimist. Kahe tekstitöötlusprogrammiga arvuti kasutamine on tasuta.

Umbes 30% internetipunkti külastajatest elab väljaspool Paidet. Neli arvutit on ligi 10 000

elanikuga linna jaoks siiski äärmiselt vähe.

Paremad teenindustingimused ja uute teenindusvormide rakendamise on suurendanud külastuste arvu 8300 võrra. Samas tõi asukoha muutus (kesklinnast äärelinna poole) kaasa ajutise lugejate arvu vähenemise – uue asukohaga harjumine võttis omajagu aega. Kuid nüüd on ka aasta otsa kadunud lugejad uuesti raamatukogutee üles leidnud. On vähenenud laenutuste arv, sest nagu juba mainitud, lugemissaali teavikuid enam koju ei laenutata ning uusimat ilukirjandust laenutatakse ühele lugejale piiratud arvul.

Vana maja ruumikitsikus, remondiootus ning napid rahalised vahendid saali üürimiseks mujalt ei võimaldanud meil varem korraldada kirjandusüritusi. Praegune konverentsisaal aitab seda lünka täita. Kahjuks läksid esimesed vasikad aia taha, sest Paide rahval puudub traditsioon ja harjumus külastada raamatukogu kirjandusüritusi. Loodame, et meie uued ruumid ja uued üritused annavad põhjust sagedamini raamatukokku tulla.

Kahjuks oleme suutnud arvuti-

tesse sisestada ainult 37% raamatutest. Algul takistas meie kavat-susi see, et koos uute arvutitega saime *Windows Millenniumi*. *Kirjasto*-programm ei hakanud sellega aga tööle. Alatasa maadlesime tõrgetega, nii et ümberseadistamine kestis kuid. Raamatute vana osa sisestamist saime jätkata alles sügisel. Selleks jääb meil aga üsna vähe aega, sest n.-ö. vabu inimesi peaaegu pole, kõigil on päeval oma kindlad tööülesanded. Lugejate teenindamise vahepeal enam muud paraku teha ei jõua.

Võrreldes vana majaga sai kõige rohkem ruumi juurde lasteosa-kond: endisele 80-ruutmeetrisele pinnale mahtusid kojulaenus, lugemistuba, nelja arvutikohaga AIP ja sisetöö nurgake. Nüüd on põrandapinda kolm korda rohkem ja internetipunkt asub eraldi ruumis.

Laenusosakonna kogu on paigutatud madalatele riiulitele, mis annab ruumile veelgi avarust ja valgust juurde. Väikelastele on sealsamas oma nurk madala laua ja toolidega. Suured muinasjuturaamatud on paigutatud kastriiulitesse, kust väike lugeja saab neid kergesti kätte. Laste luge-

mistoas on 16 lugejakohta, soovi korral võib vaadata videoid ja mängida lauamänge. Lasteaia- ja algkoolilapsed istuvad meelsasti põrandal ja kuulavad muinasjutte. Põhikooli õpilaste tundideks on lugemistuba kitsas, aga nagu öeldud, on meil õnneks olemas konverentsisaal, mida sel puhul siis kasutame. Lapsed võtsid uued ruumid kohe omaks – seda näitab suurenenud lugejate ja külastuste arv, samuti on tõusnud koju laenutatud teavikute arv. Varem ei olnud laste lugemistuba sugugi nii populaarne.

Kuna naabriks on gümnaasium, siis tekkisid alguses probleemid õppedistsipliiniga – lapsed unustasid end raamatukokku, jäid tundidesse hiljaks või ei jõudnudki sinna. Nüüd on õpilastel vahetunni ajal raamatukogus käimine keelatud. Aeg-ajalt toimuvad lugemissaalis vene kooli eesti keele tunnid, kus õpilased tutvuvad eestikeelse perioodika-ga. Niisiis veedavad Paide lapsed üha sagedamini oma vaba aega raamatukogus, sest nii interneti kasutajate kui ka muusika-kulajate enamuse moodustavad õpilased. Ise usume, et meie uus maja on lastesõbralik.

EESTI RAHVARAAMATUKOGUD 2001

Tüübid	Arv	Teavikuid 01.01.2002	Registree- ritud lugejaid	Laenusi	Külastusi	Raama- tukogu- hoidjaid
Keskraamatukogud	20	3119601	164466	4422404	2422664	524
Linnaraamatukogud	67	2313855	116636	3772815	1621875	201
Lasteraamatukogud	6	140557	9302	174791	114144	22
Vallaraamatukogud	23	476756	18477	591524	253182	55
Külaraamatukogud	447	4891074	128952	4339163	1887529	502
Üldkasutatavad rahva- raamatukogud	563	10941843	437833	13300697	6299394	1304
Muud rahva- raamatukogud	15	118965	10001	202848	127021	6
RAHVARAAMATU- KOGUD KOKKU	578	11060808	447834	13503545	6426415	1310

TÖLKIDE JA TÖLKIJATE KOOLITUS

eurointegratsiooni kontekstis

TIIA RAUDMA

Haridusministeeriumi
poliitika osakonna välisintegratsiooni
nõunik

1995. aasta novembris esitas valitsus Eesti Vabariigi Euroopa Liidu liikmeks astumise avalduse. Euroopa komisjon hindas Eesti arengu edukaks ja 31. märtsil 1998 alustati Brüsselis ühinemisläbirääkimisi. Kuigi lõplikult otsustab liitu astumise referendum, hakkas valitsus kohe tegema ettevalmistusi – ministeeriumid said ülesandeks välja selgitada võimalused ja vajadused oma haldusalasse kuuluvate eurointegratsiooniga seotud ülesannete täitmiseks.

Demokraatia Euroopa Liidus võrdsustab liikmesriigid. Iga ühinenud riigi kodanik peab aru saama liidus kehtivatest seadustest ja muudest õigusaktidest, samuti võib Euroopa Parlamendis asjaajamisekeelena kasutada oma riigikeelt. Eesti staatus Euroopa Liidu liikmena eeldab ka eesti keele kasutamist ametliku suhtluskeelena.

“Seoses Eesti Vabariigi sooviga liituda Euroopa Liiduga ning Eesti Vabariigi poliitilise juhtkonna konsensusliku seisukohaga, et eesti keel peab peale liitumist saavutama EL ametliku keele staatuse, on üha tõsisemalt päevakorda tõusnud vajadus kõrgelt kvalifitseeritud tõlkide (suuliselt tõlkija; inglise keeles – *interpreter*) ja tõlkijate (tõlgib kirjalikult (*ibid.*); inglise keeles – *translator*) järele”, öeldakse Haridusministeeriumi raporti “Tõlkide ja tõlkijate koolitus eurointegratsiooni kontekstis” sissejuhatuses.

Nimetatud dokumendi koostas EV peaministri volitusel haridusministri poolt 2001. aasta aprillis moodustatud töörühm. Töörühma ülesandeks oli kaardistada hetkeolukord Euroopa Komisjoni ja Euroopa Parlamendi nõuetele vastavate tõlkide/tõlkijate olemasolust ja koolitusest Eestis ning määratleda arengusuunad nendega seotud institutsioonide tegevuse koordineerimisel ja planeerimisel ehk selgitada välja nii tõlkide kui tõlkijate esma- ja täienduskoolituse vajadus lähiaastatel. Artiklis annan ülevaate 2001. aasta detsembris valminud raportis esitatust. Dokumendi täistekst on kättesaadav Haridusministeeriumi koduleheküljel: <http://www.hm.ee/sisu.php?itemid=36&subid=148&yh=Välissuhted>

Olukorra kirjeldus

Tõlkide ja tõlkijate koolitusega on Eestis peamiselt seotud Tartu Ülikool, Tallinna Pedagoogikaülikool, Eesti Tõlkide ja Tõlkijate Liit, Eesti Õigustõlke Keskus ning riigitellimuse esitajana ka Haridusministeerium.

Tartu Ülikoolis (TÜ) tegeldi inglise keele filoloogide tõlkekoolitusega aastail 1993–1996 põhierialana, hiljem lisaerialana. Välisministeeriumi ja Taani Haridusministeeriumi ühise ettevõtmisena aga tekkis aastail 1997–1998 võimalus TÜ õppejõudude täienduskoolituseks Kopenhaageni Kõrgemas Ärikoolis. 1999. aasta mais valmis ja kinnitati sama aasta suvel tõlkidele aastane kutsemagistriprogramm ja sama aasta sügisel asus õppima 15 üliõpilast. 2000. aasta kevadel valmis magistriprogrammi õppekava ka tõlkijatele. Esimesed neli tõlki (saksa keel 2, inglise keel 2) lõpetasid 2000. aastal, 2001. aastal oli lõpueksami sooritanuid juba tunduvalt rohkem – 16 tõlki (saksa keel 3, inglise keel 13) ja 17 tõlkijat. Enamikul neist on praeguseks kaitsmata magistritöö, Euroopa Komisjoni eksami on läbinud 4, Euroopa Parlamendi eksami 11.

Tallinna Pedagoogikaülikoolile (TPÜ) seni riiklikku tellimust tõlkide ja tõlkijate koolitamiseks

pole esitatud. Võõrkeeleõpetajate õppekava sisaldab tõlkimisalast koolitust vaid ühe semestri. Tõlke lisaeriala on ka eesti filoloogidel, kuid see on ilukirjandusliku kallakuga. TPÜ juurde loodi 2001. aasta 1. septembrist Tõlkekoolituskeskus (TKK), mis hetkel tegeleb tegevõlkkide täiendusõppe korraldamisega ning tõlkide ja tõlkijate magistriõppe õppekavade väljatöötamisega. Magistriõppes alustatakse 2002/2003. õppeaastast –, kursus on kaheaastane seoses üleminekuga 3 + 2 süsteemile. Kavas on inglise, saksa ja prantsuse keele spetsialistide koolitamine.

Eesti Tõlkide ja Tõlkijate Liit (ETTL) tegutseb alates 1. juunist 1992. Seisuga 26.11.2001 oli liidul 192 liiget ning 36 liikmekandidaati. Seni on Euroopa Komisjoni Ühendatud Tõlke- ja Konverentsitalitus (JICS/SCIC) tunnustanud oma nõuetele vastavaks 16 ETTL-i liikme oskused. ETTL-i seni kõige suurem konverentsitõlkide koolitusprojekt viidi läbi 2001. aasta jaanuarist juulini koostöös Taani Kuningriigi Välisministeeriumi, Kopenhaageni Kõrgema Ärikooli, Riigikantselei Eurointegratsiooni Büroo, Tartu Ülikooli, Eesti Rahvusraamatukogu ja Tallinna Keeltekoolliga. Selles projektis said osaleda kõik soovijad sõltumata nende kuulu-

misest ETTL-i liikmeskonda – eelneva testimisega tehti vaid kindlaks kandidaadi piisavad eeldused konverentsitõlgina töötamiseks. Kokku osales kahes rühmas 21 kursust: inglise keelt õppis 14 ning saksa keelt 7 konverentsitõlki. ETTL on esitanud taotluse koolituste jätkamiseks sama mudeli järgi 2002. aastal.

Eesti Õigustõlke Keskus (EÕTK) on Riigikantselei hallatav asutus, mis alustas tööd 4. septembril 1995. aastal. Keskuse ülesanne on rahuldada Eesti valitsuse vajadused õigusaktide tõlgete järele efektiivselt ja professionaalselt.

Ülesande täitmiseks on käesoleval ajal vajalikud järgmised põhitegevused:

- Euroopa Liidu õigusaktide tõlkimine eesti keelde;

- Eesti õigusaktide tõlkimine inglise keelde;

- õigusaktide tõlgete ning neis sisalduva terminoloogia andmebaaside loomine, haldamine ja kättesaadavuse tagamine.

Enamiku keskuse koosseisust (64) moodustavad tõlkerühmade töötajad – tõlkijad (24), terminoloogid (12), keeleteimetajad (12), õigustoimetajad (6), tõlkerühmade juhid (4) ning tehnilised toimetajad (6). Keskuses on 20 inglise-eesti tõlkijat ning 4 eesti-inglise tõlkijat. EÕTK pöörab suurt tähelepanu tõlkijate, terminoloogide ja toimetajate väljaõppele, sest kvalifitseeritud, s.o. vastava ülikoolikraadiga tõlkijaid Eestis peaaegu pole. Tööprotsessi määratlemisel tugineti suuresti teiste maade ja rahvusvaheliste organisatsioonide kogemusele (Kanada, Rootsi, Soome, Island, Euroopa Liit), kuid arvestati ka oma arengutaset.

Spetsialistide vajadus ja selle täitmise võimalused

Tõlgid

Praeguseks on Eestis 24 Euroopa Komisjoni (EK) eksami läbinud tõlki. EK tõlketeenistus JICS/SCIC vajaks aga iga päev 40 tõlki, lisaks veel Euroopa Kohtu tõlgid. Euroopa Parlamendis peaks töötama vähemalt 20 tõlki.

Kokku on seega vaja vähemalt 60 (ajuti aga kuni 80) tõlki.

Kui võtta Euroopa Liiduga ühinemise eeldatavaks ajaks 1. jaanuari aastal 2004, siis peaksime arvestuse kohaselt koolitama paari aasta jooksul puuduvad 36–56 Euroopa Komisjoni aktsepteeritud tõlki.

Arvestades olemasolevat koolitussüsteemi, on meie tegelikud võimalused tõlkide väljaõpetamisel järgmised: TÜ lõpetas 2001. aasta sügisel 16 tõlki; prognoosi kohaselt saab 2002. aasta sügisel 2002 diplomi 20 ja 2003. aasta sügisel 20 – nii oleks 2004. aasta alguseks kokku umbes 56 lõpetajat. Kuna Euroopa Komisjoni eksam on keeruline, suudab neist selle edukalt läbida arvatavasti 25% ehk arvuliselt 20 tõlki.

TPÜ magistriprogrammi esimehe lend lõpetaks alles 2004. aasta sügisel, nii et neid ülalmainitud eeldatavat Euroopa Liiduga ühinemise tähtaega silmas pidades arvestada ei saa. Praegu töötavad tõlgid saaksid ühineda 2002. aasta sügisest TPÜ magistriprogrammi paindliku variandiga ja lõpetada ühe aastaga. Selle tulemusel oleks teoreetiline võimalus juurde saada u. kümme magistrikraadiga tõlki, kes suudaksid kindlasti kõik läbida ka Euroopa Komisjoni eksami.

ETTL-i täiendusõppe kaudu – kasutades kursuste taseme tõstmiseks laiendatud väliskoostöö võimalusi – saaksime enne ühinemistähtaega juurde veel mõned edukad eksamisooritajad. Täiendavate teadmiste ja kogemuste omandamisel on ka juba kord eksami mittesooritanud töötaval tõlkidel võimalik eksamit hiljem korrata ja see edukalt läbida.

Samuti loodame, et 2004. aasta sügisel lisandub mõni TPÜ magistriprogrammi lõpetaja, kes suudab teatud aja jooksul edukalt sooritada Euroopa Komisjoni eksami.

Niisiis võiks Eestis olla võimalik ühinemisel Euroopa Liiduga 1. jaanuaril 2004 kokku 60 Euroopa Komisjoni poolt tunnustatud tõlki.

Ometi võib arvata, et kõik nad

ei ole huvitatud töötamisest Brüsselis. Loodetavasti on selleks ajaks arenenud ka EL-i asjaajamises videokonverentsi võimalused, näiteks kaugtõlge (tõlgid kodumaal, konverents/koosolek Brüsselis, video/heliühendus), mis vähendaks tõlkide kohalolu vajadust Brüsselis.

Tõlkijad

Tõlkijate vajalikul arvul väljaõpetamise küsimus pole nii kriitiline, sest kaugtöö meetodit kasutatakse tõlkimisel praegugi. Probleemiks on küllalt kõrge kvalifikatsiooniga tõlkijate arv. Arvatakse, et Eestil peaks olema 75 kõrgetasemelist tõlkijat. Praegu töötab Õigustõlke Keskuses umbes 40 kontrollitud tõlkimiskeskusega inimest. Lisaks neile on tööturul kindlasti rohkem kui 35 tõlkijat, kuid nende tase on küsitav. Praegused TÜ ning tulevased TPÜ tõlkijate kursuse lõpetajad suudavad kindlasti suurendada vajalikul tasemel tõlkijate hulka (ja ka tõlkijate keskmist taset Eestis).

Kokkuvõte ja soovitused

Järgides töörühma soovitusi, oleks Eestil võimalik Euroopa Liiduga liitumisel oma formaalseid tõlkimiskohustusi liikmesriigina täita. Selge on aga ka see, et me ei suuda neid täita maksimaalselt. Sarnaselt Soomele ning Rootsile oleks meil kindlasti ka puudujääke ning raskusi, sest eriti alguses ei saa tõlkimisega seotud kohustused olla kõigis EL-i institutsioonides uutele liikmetele selged. Lähtudes teiste väikeste keeltega riikide kogemustest (Taani, Rootsi, Soome) võib eeldada, et on võimalik toime tulla soovitud väiksema tõlkide ja tõlkijate arvuga.

Haridusministeeriumi töörühma soovitusel on järgmised:

- korraldada tõlkide/tõlkijate tasemeõpe magistriprogrammina

Töörühma hinnangul pole vaja koostada tõlkide ja tõlkijate koolitamiseks vastavat bakalaureuseprogrammi – sobiv kombinatsioon on kolmeaastane bakalaureuse-

reuseõpe ükskõik mis erialal (eelduseks vaid piisav keeleoskus) kombineerituna kaheaastase magistriprogrammiga suulise ja/või kirjaliku tõlke alal.

Töörühma soovitusel tuleks juba töötavatele tõlkidele koostada paindlik programm omandamiseks magistrikraad nominaalsest lühema õppeajaga, läbides vaid magistrikraadi saamiseks vajalikke kursusi.

■ **jätkata tõlkide/tõlkijate koolituse arendamist Tartu kõrval ka Tallinnas**

Eesmärk oleks võimaldada täiendusõpet Tallinnas töötavatele tõlkidele nii ETTL ja TPÜ poolt korraldatavate täienduskoolituste kui TPÜ poolt pakutava magistriõppena. Tallinnas tõlgi ja tõlkija elukutse omandamine oleks soodne neile tudengitele, kes Tartus õppida ei soovi, samuti saaks nii kasutada õppetööks Rahvusraamatukogus asuva Euroopa Komisjoni ostetud tõlketehnikat.

Kõik see suurendaks tõlkide/tõlkijate eriala lõpetanute ning ka kvalifitseeritud koolitajate arvu.

■ **laiendada koostööd välispartneritega**

Koostöö laiendamine võimaldaks kasutada Euroopa Liidu liikmesriikide kogemusi Eesti tõlkide ja tõlkijate koolitamisüsteemi arendamises, samuti taotleda täiendusõppeprojektide (välis)rahastamist.

Vaatamata ülaltoodud suhteliselt positiivsele hinnangule Eesti tõlkesuutlikkuse kohta tuleks lähimate aastate jooksul siiski tegelda probleemidega, mis võivad meie suutlikkust antud valdkonnas vähendada. Need on:

■ **tõlgi/tõlkija elukutse madal prestiiž**

Euroopa Komisjoni infopäevad gümnaasiumides ja ülikoolides, teavitusprojektid Euroopa Liidu Infosekretariaadi (ELIS) ning Kõrgemate Ametnike Nõukogu avalikkuse teavitamise töögrupi (KAN-ATT) abil oleksid ehk need üritused, mis suudaksid inimesi (nii noori kui täiskasvanuid) panna mõtlema tõlgi/tõlkija elukutse valikule.

■ **prantsuse keele vähene osatähtsus üldises keeleõppes**

Prantsuse keele osakaalu suurendamise peamiseks võimaluseks on keeleõppe laiendamine

üldhariduskoolides, ülikoolides aga prantsuse keele õpetus filoloogidele kombineerituna inglise keelega.

■ **hea keeleoskusega tudengite vähesus**

Kuidas parandada tudengite keeleoskust, et senisest rohkem bakalaureuseõppe lõpetajaid suudaksid (ja sooviksid) valida tõlgi/tõlkija eriala?

Tõlkidel, tõlkijatel ja koolitajatel tuleb oma keeluskuse parandamiseks kasutada aktiivselt võimalust elada mõnda aega teises riigis, töötada või õppida seal ning tutvuda kultuuriga.

Tõlgi ettevalmistuses on silmaringi laiendamine oluline. Vahel avanevad vastavad võimalused koostöös välispartneritega või mitmesuguste õppetipendiumide kaudu.

Arvestades, et võõrkeeleoskuse tase on tõlgi tasemeõppesse võtmisel määrava tähtsusega, tuleks juba bakalaureuse kraadi omandamise ajal rõhku panna keele taseme parandamisele.

Andmed tähtsamate võõrkeelte õppimise kohta Eesti üldhariduskoolides

Võõrkeelte õppimine üldhariduse päevases vormis aastate lõikes A+B+C									
	1990/91	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99	1999/2000	2000/2001
Saksa	34127	39000	43109	45200	46781	48630	48265	47199	45942
Inglise	73861	106000	117920	123827	130828	137271	146155	153340	156862
Vene	122705	86000	72826	68490	65284	63597	62957	63733	65111
Prantsuse	578	1889	2612	2856	3131	3384	3337	3499	3573
Õpilaste arv	218807	209016	212375	214562	215661	217501	217577	215841	212184

EESTI KEELEST JA TÕLKIMISEST EUROOPA LIIDUS

HILLE SALUÄÄR

EÕTK keeleteimetaja

Euroopa Liit peab rahvuslikku, kultuurilist ja keelelist mitmekesisust üheks oma suurimaks tugevuseks.

Mitmekeelsus (multilingualism), olles ka lepingus kirja pandud põhimõte, peegeldab tervet Euroopa-ideed "süvendada oma rahvaste vahelist solidaarsust, samal ajal austades nende ajalugu, kultuuri ja traditsioone" (Euroopa Ühenduse asutamisleping).

Euroopa Liidu ametlikud keeled on liikmesriikide riigikeeled. Ametlike keelte võrdne staatus kehtestati 1958. aastal määrusega nr. 1. Muu hulgas on selles määruuses sätestatud tingimus, et kui liikmesriigi asutus või isik pöördub ühenduse institutsiooni poole, peab ta vastuse saama samas keeles.

Teine samasisuline seadusesäte on Amsterdami lepinguga muudetud Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklis 21.

Kolmas ja praktiliselt olulisim asjaolu, mis keelte staatuse kinnistab, on see, et EL määrused on liikmesriikides otsekohaldatavad, s.o. need saavad liikmesriigi seaduseks vastuvõtmise hetkel.

Arusaadav, et ükski riik ei saa rakendada võõrkeelset seadust, millest tema kodanikud aru ei saa. See ei oleks enam demokraatia.

Kui Eesti saab Euroopa Liidu liikmeks, on ka eesti keel liidu ametlik keel. Euroopa Liidu õigus-

aktid ilmuvad eesti keeles ja on samasuguse õigusjõuga nagu kõikides teistes keeltes ilmuvad aktid. Eesti inimene saab pöörduda Euroopa Liidu institutsioonide poole eesti keeles ja saab sealt ka vastuse eesti keeles. Laienevas Euroopa Liidus tekitab veelgi suurema hulga ametlike keelte vahel dokumentide tõlkimine teatud tehnilisi probleeme, kuid seda kodanikulähedast, keelelist ja kultuurilist identiteeti austavat põhimõtet ei hakata Euroopa Liidus muutma. Sest see, nagu öeldud, on üks demokraatliku Euroopa idee alussambaid. Pealegi, vastupidiselt üldlevinud arvamusele, pole tõlkimine teab mis kallis. Euroopa Liidu 1999. aasta tõlketeenistuse eelarve jagatuna EL rahvaarvuga andis tulemuse 2 eurot inimese kohta (<http://europa.eu.int/comm/translation/en/eyl>).

Tõlketeenuse eest hoolitseb Euroopa Liit. Pädevaid tõlkijaid EL institutsioonide juurde hakatakse Eestist otsima juba käesoleva aasta lõpus.

Seega ei kujuta Euroopa Liit eesti keele säilimisel mingit ohtu, kui just Eesti ja eestlased ise ei osutu leigeks oma keele ja kultuuri eest seisma. Seni on ainult Iirimaa loobunud EL õigusaktide tõlkimisest ühte kahest ametlikust keelest: õigusakte ei tõlgita iiri keelde. Selline loobumine ei tule Eestis loodetavasti kunagi kõne alla.

Oma keele ja kultuuri säilimise eest tuleb Eestil võidelda ka ilma Euroopa Liiduta: üha avatumaks muutuv maailmas on identiteedi säilitamine igaühe oma tunde ja tahte küsimus. Oma keele "konkurentsivõimelisena" hoidmine on mõistagi pingutus, väikese rahva puhul peab see olema sügavalt teadvustatud tegevus. See peab hõlmama muu hulgas kvaliteetset tõlkimist ja terminikorrastustööd.

Euroopa Liiduga ühinemisest võib eesti keele säilimisele ja arenemisele hoopiski suuremat kasu oodata.

Õigupoolest on seda kasu juba näha: Euroopa Liidu õigusaktide tõlkimine on aidanud korrastada eesti oskuskeelt väga paljudes elualdkondades, olgu need veterinaaria või lennundus.

Eesti keel on tõestanud oma täisväärtuslikkust teiste Euroopa keelte seas. Me saame oma keeles rääkida kõigest, millest räägib tänapäeva Euroopa. Seda viimast ei maksa alahinnata, kuid ei tohi ka unustada, et selle nimel tuleb edasi pingutada.

Eesti maakondades toimuvad Euroopa päevad

Tänasele Euroopa Liidule pandi alus enam kui 50 aastat tagasi, täpsemalt 9. mail 1950, kui Prantsusmaa välisminister Robert Schuman tutvustas plaani ühendada Prantsusmaa ja Saksamaa söe- ja terasetootmine ühise, riikidest kõrgemalseisva juhtimise alla. Avaldus, mida tänapäeval tuntakse Schumani deklaratsiooni nime all, viis Euroopa Söe- ja Teraseühenduse loomiseni.

Otsus Euroopa päeva pidamise kohta sündis Euroopa Nõukogu koosolekul Milanos 1985. aastal. Sellest ajast alates tähistavad Euroopa Liidu maad iga aasta 9. mail Euroopa päeva. Euroopa päeva tähistamise põhjuseks oli ja on pürgimus lähendada kodanikke ja ühendust ning tugevdada ühist Euroopa identiteeti.

Euroopa päeva tähistatakse ka Eestis

Euroopa Komisjoni Delegatsioon Eestis ning Euroopa Liidu Infokeskus korraldavad koostöös Eesti maakondade ja Euroopa Liidu liikmesriikide saatkondadega Eesti eri paikades Euroopa päevade sarja "Eurooplased nagu meie".

Euroopa Liit (EL) on 15 omanäolise riigi ühendus, kel on sarnased väärtushinnangud, soov teha koostööd ja liikuda ühes suunas. Selle kõige juures on aga igal liikmesriigil säilinud omapära ning rahvus, keel ja kultuur. Sellest tuleneb ka Euroopa päevade eesmärk – tutvustada eestlastele Euroopa Liidu mitmekesisist ja rikast kultuuripärandit.

Euroopa päevade sari sai alguse 2000. aasta kevadsuvel ja sellest on saanud iga-aastane traditsioon. Käesoleval aastal toimub sarja esimene üritus aprilli alguses, kui Prantsusmaa tutvustab ennast Narvas.

Üritustesari kulmineerub maikuu: toimub Suurbritannia päev Järvamaal, Hollandi päev Läänemaal, Taani päev Raplamaal, Rootsi päev Saaremaal ning Soome päevad Valga- ja Võrumaal.

Üritusi jagub ka suvekuudele, mil saavad teoks liri päev Põlvamaal, Saksa päev Viljandis, Austria päev Tartus ja Prantsuse päev Pärnus.

Debatist rahvusköögini

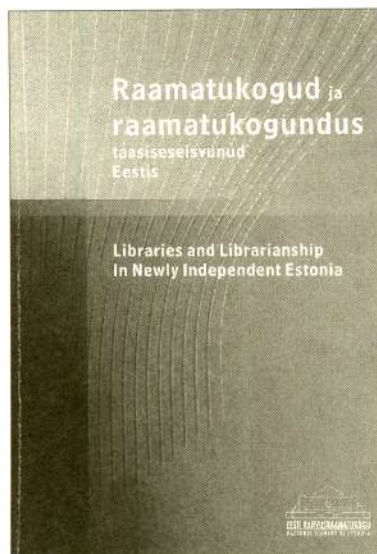
Igal Euroopa päeval tutvustatakse koos ühte liikmesriiki ja Euroopa Liitu. Euroopa Liidu saamislugu, arengut ja laienemist tutvustavad väljapandud stendid ja tasuta trükised. Külastajatel on võimalik arvutiviktoriiniga panna proovile oma ELi alased teadmised. Kooliõpilased saavad näidata oma kunstioskusi ELi teemalisi postkaarte meisterdades.

Üksikuid liikmesmaid puudutav Euroopa päevade osa on igas paigas erinev. Mitmel pool näidatakse filme, pannakse üles näitusi ja saab kaasa elada korraldava riigi kultuuri- ja meelelahutusprogrammidele. Teisal saab teada, miks üks või teine riik ühines Euroopa Liiduga ja kuidas ta seal ennast tunneb, osaleda debatis või maitsta rahvustoite.

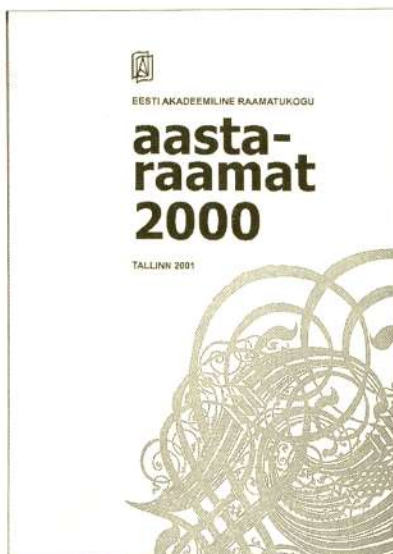
Üritused toimuvad enamasti maakonnaraamatukogude või kultuurimajade ruumes ja kõik huvilised on teretulnud. Kaasalöömiseks pole vaja rahakotti avada, sest kõik need on tasuta.

Kus ja millal täpselt midagi toimub, sellest saab ülevaate Euroopa Komisjoni Delegatsiooni interneti koduleheküljelt www.euroopaliit.ee

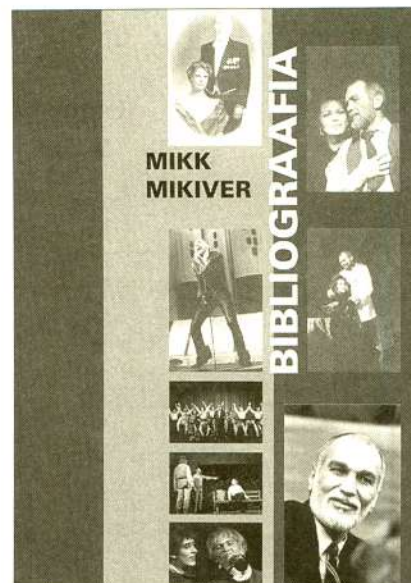
Lõbusat kaasalöömist!

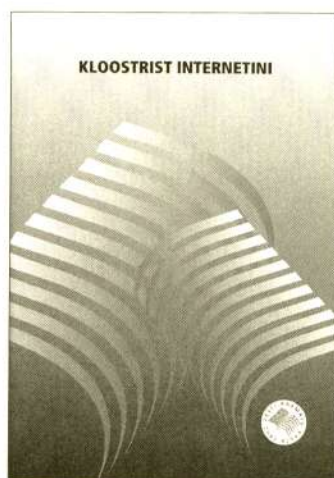
Eesti Rahvusraamatukogu väljaanne
 "Raamatukogud ja raamatukogundus
 taasiseseisvunud Eestis",
 Tallinn, 2002,
 koostanud Anu Nuut.
 Raamatut saate tellida RR-i
 avalike suhete osakonnast.
 Hind 130.-
 e-post: allik@nlib.ee
 tel. 630 7520

"Eesti Akadeemilise Raamatukogu
 Aastaraamat 2000", Tallinn, 2002,
 koostanud Aita Kraut.

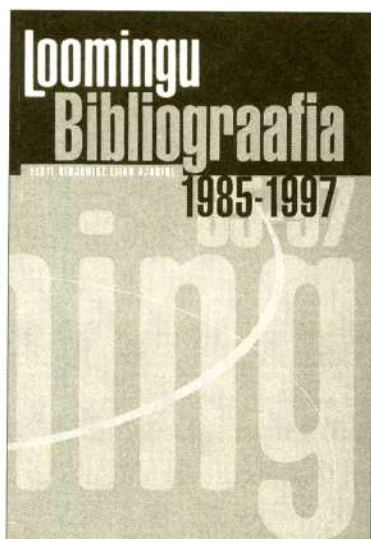
RR-i väljaanne "Mikk Mikiver :
 bibliograafia", Tallinn, 2002,
 koostanud Mare Mauer ja Merike
 Saarepera.

Kogumik "Kloostrist internetini : Eesti
 Raamatu Aasta lõpukonverentsi ette-
 kanded 5.-6. aprillini 2001 Endla
 teatris", Tartu, 2001, toim. Tõnu Teder.

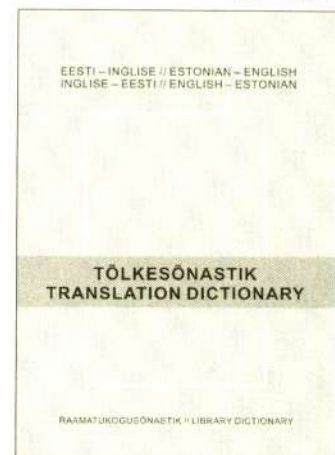
Tiina Kala "Euroopa kirjakultuur
 hiliskeskaegsetes õppetekstides",
 Tallinna Linnaarhiivi toimetised nr. 5,
 Tallinn, 2001.

"Loomingu bibliograafia 1985-1997",
 Tallinn, 2002, koostanud Vaime Kabur,
 Vallo Kelder ja Kadri Mäger.

Aiki Tibari tööstusspetsialistide infootsi-
 kätumise uuring on avaldatud teadus-
 kogumikus Tallinna Tehnikailikooli
 Raamatukogu töid A3, Tallinn, 2001.

RR-i väljaanne "Tõlkesõnastik : Transla-
 tion Dictionary", Tallinn 2002, koost.
 Maris Ringvee, toim. Sirje Nilbe.

HEA LUGEJA!

Palume Teid vastata ajakirja "RAAMATUKOGU" puudutavatele küsimustele.

Loodame saada selgust, kas RK sisu ja vorm rahuldavad praeguses kultuurisituatsioonis lugejaid ja mida peaks muutma.

Tabeleis palume vastused märkida ristikesega, mujal soovitud variandi numbrile ring ümber tõmmata.

Täidetud ankeedid palume saata **1. juuniks** toimetusse aadressil:

Ajakiri "Raamatukogu", Eesti Rahvusraamatukogu, Tõnismägi 2, 15189 Tallinn

Ankeedile saavad vastata ka need, kes sel aastal ajakirja ei telli – nemad leiavad küsimustiku tekstifailina RK koduleheküljelt <http://www.nlib.ee/anded/rk/indexrk.html>

Täidetuna saab selle toimetusele saata posti või elektronposti teel: enerk@nlib.ee

Oma või raamatukogu nime märkinud vastajate vahel loosime välja:

5 aastatellimust ajakirja "Raamatukogu" 2003. aastaks.

5 väljaannet "ERÜ aastaraamat 2001" (ERÜ, 2002).

5 artiklikogumikku "Raamatukogud ja raamatukogundus taasiseseisvunud Eestis 1991-2001" (RR, 2002).

Vastata võib anonüümselt.

1. Kui kaua olete olnud RK lugeja?

- 1 alates ajavahemikust 1996–2001
- 2 alates ajavahemikust 1993–1996
- 3 alates ajavahemikust 1989–1992
- 4 alates ajavahemikust 1981–1988
- 5 alates ajavahemikust 1970–1980
- 6 alates ajavahemikust 1964–1969

2. Kas loete tavaliselt läbi...

- 1 ...ainult mõne üksiku kirjutise, mis huvitab?
- 2 ...ainult kirjutised nendel teemadel, mis huvitavad?
- 3 ...enam-vähem kogu ajakirjanumbri?

3. Kuidas hindate RK-d?

	halb	kehva- poolne	kesk- pärase	hea	väga hea	ei oska hinnata
	1	2	3	4	5	6
Kujundus						
Trükitehniline teostus						
Teemade ja probleemide valik						
Autorite valik						
Sisukus						
Keel, stiil						
Väljaanne tervikuna						

4. Millised sõnad sobivad Teie meelest iseloomustama RK-d? Tõmmake ring ümber ristikesse. Mida lähemal on ristike ühele või teisele sõnale, seda enam iseloomustab see RK-d. Keskmise ristike tähendab "ei tea, ei oska öelda" või "need sõnad ei ole kumbki kohased".

huvitav	x	x	x	x	x	igav
siiras	x	x	x	x	x	ebasiiras
sügav	x	x	x	x	x	pealiskaudne
usaldusväärne	x	x	x	x	x	väheusaldatav
selgesuunaline	x	x	x	x	x	laialivalguv
uuenduslik	x	x	x	x	x	alalhoidlik
eluline	x	x	x	x	x	elukauge
mitmekesine	x	x	x	x	x	üksluine
iseseisvust ergutav	x	x	x	x	x	manitsev, õpetav
ergas	x	x	x	x	x	väsinud
terav	x	x	x	x	x	ümardatud
mõnus, lahe	x	x	x	x	x	tuim, raskepärane
nüüdisaegne	x	x	x	x	x	aegunud
oma	x	x	x	x	x	võõras
meeldejääv	x	x	x	x	x	kiiresti ununev
uudislik, põnev	x	x	x	x	x	korduv, etteaimatav
eri arvamusi salliv	x	x	x	x	x	sallimatu, ühesuunaline
asjalik, tõsine	x	x	x	x	x	kerge, mänglev
soe, sõbralik	x	x	x	x	x	külm, üleolev
kergesti mõistetatav	x	x	x	x	x	raskesti mõistetatav

5. Kas RK-s on tunda toimetuse oma joont ja tegevuskava?

- 1 ei ole tunda
- 2 üsna vähesel määral
- 3 mõnevõrra on
- 4 jah, selgesti tunda
- 5 ei tea, ei oska öelda

6. Kui Teie meelest on RK-l oma tegevuskava, kas see äratab poolehoidu?

- 1 üldse mitte
- 2 üldiselt ei ärata poolehoidu
- 3 osalt äratab, osalt mitte
- 4 üldiselt küll
- 5 jah, täiesti
- 6 ei tea, ei oska öelda
- 7 programm puudub

7. Kas olete saanud RK-s ilmunut kasutada või sellele toetuda?

- 1 üldse mitte
- 2 väga harva
- 3 mõnikord küll
- 4 jah, sageli

8. Mida annab Teile RK? Miks Te seda loete?

	Kindlasti	Mõne- võrra	Ei tea	Eriti mitte	Üldse mitte
	1	2	3	4	5
Võimaldab saada teavet Eesti raamatukogunduse tegevusest					
Võimaldab saada teavet raamatukogude tegevusest mujal maailmas					
Annab tööks vajalikke nõuandeid ja soovitusi					
Avardab silmaringi, annab uusi teadmisi					
Tugevdab mõttekaaslust					
Toob avalikkuse ette teravaid probleeme ja vastuolusid					
Tutvustab huvitavaid inimesi					
Aitab kujuneda uutel mõtetel, ennast vaimselt laadida					
Annab tuge muredest ja kahtlustest ülesaamiseks					
Annab arutlusainet					
Pakub huvitavat lugemist					

9. Kas üldkultuurilise sisuga artikleid peaks RK-s olema...

- 1 ...rohkem?
- 2 ...sama palju?
- 3 ...vähem?

10. Millist laadi kirjutisi peaks RK sisaldama?

	rohkem 1	sama palju 2	vähem 3
Probleemartiklid			
Raamatukogutöö meetodika			
Töökogemused			
Info			
Ülevaated konverentsidest jm. sündmustest			
.....			
.....			
.....			

11. Kas RK on viimaseil aastail...

- 1 ...muutunud halvemaks, igavamaks?
- 2 ...jäänud samale tasemele?
- 3 ...muutunud paremaks, sisukamaks?

12. Millised on RK peamised puudused? Kas Teil on toimetusele ettepankuid?

.....

13. Kas tutvute RK artiklite kokkuvõtetega internetis?

- 1 üldse mitte
- 2 väga harva
- 3 mõnikord küll
- 4 jah, sageli

14. Kas loeksite ajakirja ainult elektrooniliselt?

- 1 kindlasti
- 2 ei tea
- 3 üldse mitte

15. Kas ostaksite endale RK varasemad aastakäigud elektrooniliselt CD-l?

- 1 jah, kindlasti
- 2 võib-olla, olenevalt CD hinnast
- 3 ei, kindlasti mitte

16. Kui ostaksite endale RK arhiivi elektrooniliselt, kui palju oleksite nõus selle eest maksma?

- 1 kuni 100 krooni
- 2 100–200 krooni
- 3 200–300 krooni

17. Milline on Teie arvates Eesti raamatukogunduses praegu kõigepealt lahendamist vajav probleem?

.....
.....
.....

18. Teie olete

a) tahan jääda anonüümseks

- 1 mees
- 2 naine

Teie vanus:

- haridus: 1 alg-
 2 kesk-
 3 keskeri-
 4 kõrg-

raamatukogus aastat

b) esinen oma nime all ja tahan osaleda auhindade loomisises

nimi:

raamatukogu:

Suur tänu!

Lugupidamisega
Ene Riet, RK tegevdirektor

POOL SAJANDIT KESKERIHARIDUST

Tallinnas (1952–1960), Viljandis (1960–1991)

MATI MURU

Viljandi Kultuurikolledži raamatukogunduse õppetooli lektor

Sissejuhatus

Raamatukoguvõrk, mis oli 1939. aasta lõpuks kasvanud 736 raamatukoguni, lakkas 1944. aastaks sisuliselt olemast. Ühiskonnakorra muutused ja sõda olid teinud oma töö. Teise maailmasõja käigus hävitati täielikult 300 raamatukogu, peamiselt just rahvaraamatukogud.

1944. aastal alustati ENSV Hariduse Rahvakomissariaadi juhtimisel allesjäänud raamatukoguvõrgu riismete korrastamist ning uute raamatukogude loomist. Nii töötas 1945. aasta lõpuks Eestis taas 706 raamatukogu. Paari aastaga suudeti raamatukoguvõrk taastada ennesõjaaegsel tasemel.

Ülesehitatud raamatukoguvõrk vajab väljaõppinud kaadrit. 1952. aasta statistiliste andmete põhjal töötas raamatukogudes 1011 töötajat, kellest oli erialane kõrgharidus vaid neljal inimesel, 296 raamatukoguhoidjal oli keskharidus, 696 isegi mitte seda (Saarman 2001 : 52).

Nõukogude võim oli palgaliste töökohtade kehtestamisega astunud teise sammu enne esimest: alguses oleks tulnud rajada vastav kool, siis alles amet. Tehti vastupidi, nii et esimesed keskeriharidusega spetsialistid lõpetasid 1955. aastal (Veskimägi 2000 : 443).

1927. aastal Tartu ülikoolis alanud raamatukogunduse ja bibliograafia õpetamine jäi kiratsema pärast Fr. Puksoo arreteerimist 1945. aasta juulis.

Õpetamist ei suutnud elujõulisena hoida ka uueks kateedrijuhatajaks määratud Helene Johani ja tema assistendiks nimetatud Kaja Noodla. Nii lõpetati 1950. aastal raamatukoguhoidjate ettevalmistamine *alma mater*'is sootuks. Seda jätkati uuesti 1954. aasta sügisest 1965. aasta sügiseni, misjärel viidi raamatukogude eriala Tallinna.

See tähendab, et vahetult sõjajärgsetel aastatel raamatukogudele kaadrit õieti ei koolitatudki. (Aosaar 2001 : 5)

Kooli asutamine

Et raamatukogudesse tööle suunatud partei- ja nõukogude aktivistid ja ka rajooniraamatukogude endi väljaõpetamistöö ei suutnud lahendada kaadriprobleemi, hakati otsima tõhusamaid lahendusi. Tulemuseks oli Tallinna Kultuurharidusala Kooli asutamine 1952. aastal.

Kooli avamine tähistab regulaarse keskeriharidusega raamatukogutöötajate koolitamise algust, mis jätkus 1960. aastal samal tasemel Viljandis kuni 1991. aastani, mil kool reorganiseeriti kultuurikolledžiks.

Keskeriharidusega raamatukoguhoidjate koolitamine Tallinnas ja Viljandis kestis 39 aastat ja jätkub praegu rakendusliku kõrghariduse tasemel.

Ent 14. juunil 1952 asutatud Tallinna Kultuurharidusala Kool töötas vaid 1960. aastani.

Tema järglasena loodi Viljandi Kultuurharidustöö Kool.

Tallinna Kultuurharidusala Kool likvideerimise põhjuseks oli vajaliku materiaalse baasi puudumine (ei olnud piisavalt õppe-ruume, ei jätkunud ühiselamukohti) ning raskused Tallinnast ja linnaümbrusest pärit lõpetajate suunamisel maarajoonidesse tööle. (Salum 1987 : 19).

Viljandis anti kooli kasutusse äsja likvideeritud Viljandi Meditsiinikooli õppehoone ja ühiselamu.

Seega oli Viljandi Kultuurharidustöö Kool vaimses mõttes siiski Tallinna Kultuurharidusala Kooli, materiaalses aga Viljandi Meditsiinikooli järglane.

Tallinnast võeti kaasa õpitavad erialad, õppeplaani, koolitöö korraldus ja 10 121-köiteline raamatukogu. Viljandist saadi koolimaja koos sisustatud kabinetidega (Saareleid 1992 : 3).

Õppetöö korraldus

Õppetöö toimus üleliiduliste, Vene NFSV Kultuuriministeriumi eri aegadel (1955, 1957, 1959) kinnitatud õppeplaanide järgi. Õppeplaan kinnitas õpetatavad ained ja määras nende mahu.

Õpetamise sisu dikteeris ametlik suhtumine raamatukogusse kui ideoloogiaasutusse ja üleliiduline aineprogramm. Kuigi koolil ei olnud õigust õppeplaani muuta või isegi korrigeerida, võis aineprogramme siiski kohalikke olusid silmas pidades kohandada, ja seda ka korduvalt tehti.

Õpetajad pidid oma töös juhinduma üleliidulise aineprogrammi alusel koostatavast tööplaanist, mille vaatas läbi ainekommisjon ja kinnitas õppeosakond. Tööplaan pidi peegeldama aineprogrammis loetletud kohustuslikke teemasid ja tunniarvu. Üldjoontes, vähemalt paberil, seda nõuet muidugi täideti, st. kirjutati enamasti üht, tehti aga hoopis teist.

Tähelepanuväärne roll õppeprotsessi juhtimisel ja korraldamisel oli sel perioodil ainekommisjonil. Seal tegeldi õpetamise sisuliste probleemide ja organisatsiooniliste küsimuste lahendamise, ühesõnaga, otsustati mida, millises mahus ja kuidas õpetada.

Ainekomisjoni, kuhu kuulusid kõik eriala õpetavad õpetajad, töökoosolekutel arutati ja lahendati õpetamisega üleskerkinud küsimusi, kavandati õppemethodiliste vahendite ja loengukonseptide koostamist, õpetajate täienduskoolituse ning õppe- ja menetluspraktikaga seonduvat.

Ent ainekomisjoni eestvedamisel ja juhtimisel korraldati ka mitmesuguseid eriala ja raamatuga seotud üritusi. Regulaarselt kutsuti esinema tuntud erialaspetsialiste (H. Johani, K. Oja, H. Jürman, L. Ploompuu, H. Hansen, M. Tedremaa jpt.) ja õppejõude TPEDI-st (M. Lott, Ü.-M. Papp, E. Rannap).

Iga-aastasteks traditsioonilisteks ettevõtmisteks kujunesid ülekoollilised kirjandi- ja kõnevõistlused, erialapäevad, kirjandusõhtud, raamatuarutelud, kirjanduslikud kohtud, kirjanduslikud kohtumised (M. ja V. Raud, J. Kross, E. Niit, J. Kaplinski, V. Lattik, A. Kaalep, E. Teder, R. Kaugver jpt.).

Iga-aastaste ettevõtmiste hulka kuulusid ka kirjanduslikud matkad. Korduvalt külastati M. Rauda tema Heimtali kodus, käidi Vargamäe mail, Viljandimaa kirjanduslikes paikades jne.

Huvipakkuvaks ja samas ka õpetlikuks kujunesid õppekursioonid Leningradi, Riia ja Vilniuse sõsarkoolidesse ning oma rajooni raamatukogudesse (Suislepa, Holstre, Õisu, Tääksi).

Osavõtu- ja poleemikarhked olid raamatukogutöötaja kutseetikaga seotud õhtud H. Jürmani juhtimisel.

Ainekomisjoni esimeestena töötasid nimetatud perioodil Endel Pöder (1960–1966), Asta Joost (1967–1976), Mati Muru (1976–1990).

Kooli lõpetajad

Aastatel 1952–1991 koolitati Tallinnas ja Viljandis Eesti raamatukogudele ühtekokku 1330 keskeriharidusega raamatukoguhoidjat, sellest

- Tallinna perioodil (1952–1960) 293
 - päevases 268
 - kaugõppes 25
- Viljandi perioodil (1960–

1991) 1037 lõpetajat

- päevases 651
- kaugõppes 386

Kui lähtuda raamatukogudes töötavate inimeste üldarvust, siis arv 1330 lubab väita, et Viljandi Kultuurikool on oma eksisteerimise jooksul andnud olulise panuse keskeriharidusega raamatukoguhoidjate koolitamisel ja seda eriti rahvaraamatukogude süsteemile ning raamatukoguhoidjate haridustaseme tõstmisel (kaugõppijad).

Tabelist nähtub, et keskeriharidusega raamatukoguhoidjate arv hakkas esimeste lõpetajate järel, alates 1955. a. regulaarselt kasvama ja stabiliseerus alates 80ndatest aastatest 400 (35–37%) piirimaile rahvaraamatukogutöötajate üldarvust. See tähendab, et kõik kooli lõpetanud ei ole jäänud püsima erialasele tööle.

Tegelikult ei peegelda ka arv 414 (1993) väga täpselt Viljandi Kultuurikooli osa raamatukogutöötajate koolitamisel. Siit on välja jäänud need lõpetanud, kes on jätkanud õpinguid ja omandanud kõrghariduse. Samuti tuleks sellele arvule lisada veel teadus- ja erialaraamatukogudes töötavad Viljandi lõpetanud. 1993. aastal töötas nimetatud süsteemi raamatukogudes 68 lõpetanut. Seega peaks Viljandis õppinud ja hetkelgi raamatukogudes töötavate lõpetanute arv olema oluliselt suurem. (Aosaar 2001 : 5)

Uurinud kaadri liikumise põhjusi, ilmnes, et ajavahemikul 1975–1984 kooli lõpetanute lahkumise põhjusteks oli:

- abiellumine ja elukoha muutmine, misjärel ei olnud võimalik leida erialast tööd – 38 inimest;
- materiaalsed tingimused (palk, korter) – 22 inimest;
- vale kutsevalik – 4 inimest;
- tervislikud põhjused – 5 inimest;
- edasiõppimine – 2 inimest;
- mõnel lõpetanul soovitati vahetada töökohta – 6 inimest. (Muru 1985 : 10)

Seoses lõpetajatega on oluline meenutada, kuidas hindasid nende erialateadmisi ja toimetulekuskusi keskraamatukogud.

1985. aastal ainekomisjoni tehtud uuringu põhjal ilmnes, et 1975–1984 Viljandi Kultuurikooli 239 diplomiga lõpetanust hinnati 114 tööd järgmiselt:

- töötab hästi – 44%,
- töötab rahuldavalt – 50%,
- töötab mitterahuldavalt – 6% (Muru 1985: 7).

Õpetajad

Koolile andsid tema näo ja sisu õpetajad. Siinkohal nimetan vaid ainult neid õpetajad, kes olid seotud erialaainetega. Kui kool oma tegevust alustas, määrati esimeseks direktoriks **Oskar Koljal**, kes sai aga sellel ametikohal töötada vaid kolm ja pool kuud. Tema järglane **Linda Amtus** juhtis

Aasta	Töötajate üldarv	Kõrgharidusega rk-hoidjad	Keskeriharidusega rk-hoidjad
1950	926	4	0
1955	1053	8	0
1960	1083	40	3,7%
1965	1002	76	7%
1970	1072	104	9%
1975	1075	160	15%
1980	1130	203	17%
1985	1145	252	22%
1993	1198	320	27%

ENSV Kultuuriministeeriumi süsteemi rahvaraamatukogud. Tln., 1988, lk. 33.

kooli kuni selle ületoomiseni Viljandisse 1960. aastal.

Raamatukogunduse eriala õpetamisele Tallinnas pani aluse **Helene Johani**, kes töötas Tallinna Kultuurharidusala Koolis aastatel 1953–1957. H. Johani õpetas peaaegu kõiki erialadistsipliine ise: raamatukogundust, fondide ja kataloogide organiseerimist, bibliograafiat. Ühtlasi oli ta ka erialakabineti juhataja.

Lisaks Helene Johanile õpetasid erialaaineid Tallinna perioodil veel Signe Malmsten-Väljataga 1954–1960, raamatukogundus; Astrid Vehik 1956–1960; raamatukogundus, bibliograafia, õppepraktika; Hilda Pulk-Tallmeister 1957–1960; bibliograafia, fondide ja kataloogide organiseerimine; Lia Rogovskaja 1955–1960; fondide ja kataloogide organiseerimine, õppepraktika.

Kohakaaslastena töötasid lühemat aega (1954–1955) L. Ploompuu ja H. Jürman. (Saarmann 2001 : 14)

Viljandis alustas kool oma tegevust **Hardi Luige** juhtimisel, kes töötas sellel ametipostil vaid ühe aasta. 1961. aastal määrati uueks direktoriks **Priit Auspere**. Tema asemele asus 1966. aastal **Jaak Moks**, kes tegutses kooli juhina ligi veerandsada aastat (1966–1990).

Viljandis alustas erialaainete õpetamist Endel Pöder (1960–1966; bibliograafia, fondide ja kataloogide organiseerimine). Ta oli ühtlasi ka raamatukogunduse ainekomisjoni esimees ja bibliograafiakabineti juhataja.

1961. aastal alustas õpetajatööd Asta Joost (1961–1976), kes õpetas raamatukogundust ja õppepraktikat. Endel Põdra lahkumise järel (1966) asus Asta Joost juhtima ka ainekomisjoni ja oli raamatukogunduse kabineti juhataja.

Viljandi varasemast perioodist tuleks nimetada veel järgmisi õpetajaid: Milvi Pajuste-Kivistik (1965–1969; fondide ja kataloogide organiseerimine, bibliograafia); Helju Lehesmets (1966–1967; raamatukogundus).

Nn. Jaak Moksi perioodil (1966–1990) õpetasid erialaaineid Mati Muru (alates 1967 kuni tänaseni;

raamatukogundus, bibliograafia, fondide ja kataloogide organiseerimine). Viivi Kõidi (1980–1986; raamatukogundus); Elvi Ilves (1987–1997; õppepraktika). Ilmar Vaaro alustas 1990 ja tegutseb tänaseni, aineteks bibliograafia, raamatu ja raamatukogude ajalugu, üldine raamatukogundus, kataloogimine, erialabibliograafia.

Õppeprotsessiga olid Viljandi perioodil seotud, st. töötasid tunniandjana ka kõik tolleaegsed kooli raamatukoguhoidjad: Jutta Kaljula (1961–1964), Ölme Joorits (1964–1965), Raja Hallik (1969–1975), Linda Aednurm (1975–1981).

Ainekomisjoni tööd juhtisid Asta Joost (1966–1976) ja Mati Muru (1976–1990). Viimane oli ühtlasi ka bibliograafiakabineti juhataja.

Kooli reorganiseerimine kolledžiks

1980-ndatel aastatel süvenenud üldine kriis raamatukogunduses avaldus ka raamatukoguhariduses.

Sagenesid kooli etteheitel lõpetanutele nende erialase ettevalmistuse kohta. Osutati vähestele suhtlemisoskusele, halvale kirjanduse tundmisele, oskamatusele raamatuüritusi korraldada ja täita dokumentatsiooni, lahendada majandusküsimusi jms.

Uurinud ja analüüsinud kümne aasta lõpetanute (1975–1984) põhjal nimetatud puuduste paikapidavust, jõudis ainekomisjon arusaamiseni, et need olid erialakoolitusse sisse planeeritud, sest lühike õppeaeg ja üleliiduline õppeplaan, mis ei suutnud kaasa minna elukutse arenguga, dikteeris praagi tootmist. (Muru 1985 : 1-11)

Kool asus otsima võimalusi ja vahendeid kriisist väljumiseks. Paraku ei olnud 1980-ndate aastate keskpaik muutuste tegemiseks veel küps. Selleks sobiv aeg kujunes mõnevõrra hiljem, mitme soodsa asjaolu langemise-ga ühele ajahetkele.

1988. aastal taasasutati ERÜ, kelle üheks põhiülesandeks on

põhikirja kohaselt raamatukoguhariduse edendamine. Samal ajal algas keskerihariduse süsteemi reformimine. Selleks ajaks olid muudatused kõrghariduse sisus juba toimunud.

Nii õnnestus Maie Grossi juhitud ERÜ hariduse ja täiendus-koolituse toimkonna, Tallinna Pedagoogikaülikooli erialakateedrite ja Kultuuriministeeriumi toetusel Viljandi Kultuurikoolil lõpuks kriisi lahendamiseks pakutud ettepanekud realiseerida – pikendada õppeaega kolmele aastale ja reorganiseerida kool kolledžiks. See toimus aastal 1989, ehkki ametlik otsus kolledži moodustamise kohta tehakse mõnevõrra hiljem, 27. juulil 1991. (Aosaar 2001 : 25-30)

Nii jõudis lõpule 1952. aastal astunud esimene samm raamatukoguhoidjate koolitamisel, mis oli kestnud 39 aastat ning alustati teist sammu, mis on kestnud 11 aastat ja lubab tähistada poole sajandi möödumist raamatukoguhoidjate koolitamisest meie raamatukogudele.

Viiteallikad

Aosaar, T. (2001) Viljandi Kultuuri-kool 1966-1991 : raamatukogunduse õpetamine : diplomitöö / Viljandi Kultuurikolledž ; juhend. M. Muru. Viljandi, 65 lk.

Muru, M. (1985) Viljandi Kultuuri-kooli osast kaadri ettevalmistamisel vabariigi raamatukogudele : 1975-1984. Masinkirjas, 11 lk.

Saarelaid, I. (1992) Viljandi Kultuurharidustöö Kool aastail 1960-1966. Masinkirjas, 11 lk.

Saarmann, M. (2001) Raamatukoguhoidjate koolitamisest Tallinnas aastatel 1952-1960 ja Viljandis aastatel 1960-1966 : diplomitöö / Viljandi Kultuurikolledž ; juhend. A. Salum. Viljandi, 67 lk.

Salum, A. (1987). Viljandi Kultuuri-kooli Tallinna periood (1952-1960). Masinkirjas.

Veskimägi, K.-O. (2000) Kahte kappi on ühhetassa majas tarwis: leivakappi ja ramatokappi : Eesti raamatukogude ajalugu. Tallinn, 480 lk.

KULTUURIKOLLEDŽ VIIENDA JA KUUENDA KÜMNENDI VAHETUSEL

ILMAR VAARO

Viljandi Kultuurikolledži
raamatukogunduse ja infoteaduste osakonna juhataja

Suulist traditsiooni järgides saame väita, et Viljandis on raamatukogundust õpetatud aastatuhandeid.

Klassikalises mõistes on raamatukoguhoidjate ettevalmistamine Viljandis toimunud alates 1960. aastast, kui siia kolis Tallinnas 1952. aastal asutatud kultuurharidusala kool.

Mitu nime ja sisumuudatust läbi teinud koolist on saanud rakenduskõrgkool, mis püüab tagada omakultuurikeskselt mõleva ning samas maailmale avatud inimeste olemasolu Eesti ühiskonnas.

Praegusel hetkel tegutseb Viljandi Kultuurikolledži akadeemilises struktuuris neli osakonda: muusika-, kultuurharidus, lavakunstid, raamatukogundus ja infoteadused.

Lähimal ajal peaks lisanduma talukujunduse osakond.

Raamatukogunduse ja infoteaduste osakonnas on praegu võimalik õppida kahel erialal: raamatukogundus ja infoteadus (Haridusministeeriumi õppekavade registri kood nr. 5842207) ning infoteadus ja dokumendihaldus (Haridusministeeriumi õppekavade registri kood nr. 5842208).

Mõlema õppekava läbimise nominaalajaks on neli aastat. Õppetööd aitavad läbi viia raamatukogunduse, infoteaduse ja dokumendihalduse õppetool.

Raamatukogunduse õppetooli (õppetooli hoidja Vallo Kelder)

Raamatukogunduse ja infoteaduse üliõpilastele jagab praktilisi nõuandeid raamatukogu juhataja Ene Trallmann.

alamastmel antakse põhiteadmised ning üldpilt raamatukoguja infotööst ning selle ajaloolisest kujunemisest, omandatakse põhimõisted, tutvutakse põhiliste valdkondade ja suundumustega. Praktiliselt kinnistatakse teavikute bibliograafilise kirjeldamise võtted, kataloogimisreeglid, liigitamine.

Keskastmel toimub erialateadmiste ja -oskuste süvendamine. Õpitakse raamatukoguteenindust, eri raamatukogutüüpide, nagu kõrgkooli-, teadus-, kooli- ja virtuaalraamatukogude olemust ja nende praktilist toimimist.

Lisaks eelnevale on õppuril võimalik võtta ülemastmel oma

isiklikku õppeplaani valikkursusi raamatukogutöö kitsamatest küsimustest, samuti erinevaid loengukursusi kirjandus-, kirjastus- või raamatukultuuri valdkondadest.

Teoreetilisi teadmisi kinnistab praktika eri tüüpi raamatukogudes.

Infoteaduse õppetooli (õppetooli hoidja Aivi Sepp) ained katavad eri teemasid alates arvuti kasutamise põhioskuste süvendamisest (sissejuhatus informaatikasse, tekstitöötlus, esitlusgraafika, tabelitöötlus jm.) infootsingu, infoallikate ja informatsiooni vahendamiseni (infoallikad ja infootsing, infootsing

internetis, äri-, õigus- ja humanitaarteaduste informatsioon, andmebaaside koostamine, hüpertext jm.).

Käsitletakse ka infoteaduse aluseid, infoasutuste infosüsteeme, infopoliitikat, informatsiooninduse õiguslikke probleeme. Kõigis õppeainetes säilib side infoteaduse põhiteemadega.

Dokumendihalduse õppetoolis (õppetooli hoidja Katrin Roosileht) jaguneb õpetamine kaheks – asjaajamine ja arhiivindus.

Esimeses keskendutakse dokumentide loomise ja korraldamisega seonduvale ning teises nende arhiveerimise ja arhiivitööga seotud toimingutele. Õppekavas on suurem osakaal viimasel, sest praktilist arhiivindust saab praegu õppida ainult Viljandis.

Raamatukogunduse ja infoteaduse koolitusprogrammi läbinud võivad töötada eri tüüpi raamatukogudes või infoasutustes raamatukoguhoidjana, aga ka info vahendamist ja organiseerimist nõudvas ametis.

Teise eriala lõpetajatel on eeldusi leida tööd Eesti rohkem kui 3200 riigi- ja kohaliku omavalitsuse ametiasutuses või nende haldavas asutuses, mitte kitsalt sekretäri, asjaajaja või arhivaarina, vaid kõiki neid ühendava dokumendihaldurina. Samuti võib oma teadmisi edukalt rakendada erasektori ettevõtetes ja organisatsioonides.

Praegu tudeeerib osakonna kolmes õppevormis (päevane, kaug- ja eksternõpe) 172 õppurit.

2002. aasta sügisel peaks päeva- ja kaugõppes riiklikel kohtadel alustama 40 uut üliõpilast. Päevaõppesse vastuvõtul arvestame emakeele kirjandi ja võõrkeele riigieksamini ning kohapeal sooritavate loovus- ja erialatesti ning vestluse tulemusi.

Loovustest püüab selgitada sõnaliste seoste tajumist, matemaatilist-analüütilist mõtlemist ja ruumilist ettekujutust. Erialatesti abil mõõdetakse teadmiste ja informeerituse taset.

Vastuvõtul kaugõppesse ei nõua me riigieksamite sooritamist, piirdume vaid testide ja vestlusega.

Lisaks riigieelarvelistele kohtadele võtame piiratud arvul vastu ka riigieelarve välistele kohtadele. Sisseastumine toimub 12.–16. augustini. Eelmise aasta sügisel kirjutati esmakursuslastele 90 matriklit.

Ajakirja “Raamatukogu” spetsiifikat arvestades keskendun rohkem raamatukogundus-infoteaduse erialale.

Alates 1955. aastast on kolledži lõpetanud 1478 raamatukoguhoidjat. Neist 2/3 läbis päevaõppe ning 1/3 kaug- või eksternõppe. Kui vaadata 1990-ndatel alustanud, siis 40% neist pärines Viljandi- ja Tartumaalt, samas olid esindatud kõik Eesti maakonnad.

Praegused üliõpilased on jätkuvalt aktiivsed. Viimati aitasid kolmanda kursuse tudengid Eesti Lastekirjanduse Teabekeskusel viia läbi Viljandi maakonna koolides projekti “Lugemine lubatud” uuringut. Tulemused kinnitasid õpilaste vähest lugemust ning kooliraamatukogude mahajäämust uudiskirjanduse komplekteerimisel.

Aastaid eksisteerib raamatukogunduse tudengite kodulehekül, mis on kättesaadav aadressil: <http://vkco.vil.ee/~shaag/bibliveeb/>

Tudengite aktiivsus ei piirdu vaid õppeperioodiga. Juba kolm korda on vilistlased ja üliõpilased korraldanud Eesti eri paikades suviseid kokkusaamisi – biblide suvepäevi.

Õpetamise näo kujundavad õppetoolid. Aastaid on õpetamise põhiraskust kandnud 2001. aasta Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu teenetpreemia laureaat Mati Muru.

Kolledži õppeprotsessis osalevad ka teiste kõrgkoolide spetsialistid (TPÜ raamatukogunduse õppetooli juhataja prof. Aira Lepik, Akadeemia Nord psühholoogilise nõustamise õppetooli juhataja prof. Maria Teiverlaur) ja juhtivad praktikud (RR-i peadirektor Tiiu Valm, TÜR-i direktor Toomas Liivamägi).

Leiame, et kirjanduse õpetamine ei tohi meie õppekavast

kaduda (kirjanduskriitik Janek Kraavi). Jätkuvalt peame oluliseks sõnalise eneseväljenduse kursust (näitleja-lavastaja Katrin Nielsen).

Kindlamale alusele viidi õppejõudude teadustöö Kultuurikolledži nõukogu 2001. aasta veebruaris vastu võetud akadeemilise personali ametijuhendiga. Varasemalt seondus uurimistöö kursuse- ja diplomitööde juhendamisega. Valdav on olnud ajaloo temaatika, nt. Eesti Vabariigi (1918–1940) aegsed trükised ning paikkondlik trükis.

Tänapäevane koolituskeskkond tekkis kolledži uue hoonetekompleksi valmimisega 1999. aastal.

Õppetöö toimub erialaklassides, millest üks on sisustatud arvutite ja erialase tarkvaraga. Õppetöö läbiviimist toetab kolledži raamatukogu (vt. lähemalt “Raamatukogu” 2001, nr. 4).

Seoses linnaraamatukogu uue hoone ehitamisega tärkas linna- ja kolledži raamatukogu ühinemise mõte. Praegu on kõige olulisem teise erialase arvutiklassi soetamine, kuna senise koormus on ammendumas.

Häid koostööpartnereid jätkub nii siia- kui sinnapoole piiri. Juba esimene koostööleping Tallinna Pedagoogikaülikooliga 1991. aastal kinnitas, et meie edukamad lõpetajad võivad jätkata õpinguid Tallinnas bakalaureuseõppes.

Seda pakkumist on kasutanud 28 vilistlast. Loodame, et uus 3 + 2 õppesüsteemi kehtestamine ülikoolis võimaldab üleminekute jätkumist. Hariduse omandamisel on oluline vältida ummikteid. Juba on ka esimesed meie bakalaureuse lõpetajatest kaitsnud magistrikraadi.

Tõised on ka suhted Eesti Raamatukoguhoidjate Ühinguga – alustades ajakajaliste küsimuste jooksvast lahendamisest kuni riigieksamini komisjoni töö juhtimiseni. ERÜ esinaine Krista Talvi on seda ametit pidanud alates 1994. aasta juunist.

Koostööleping Eesti Rahvusraamatukoguga on allkirjastamiseks valmis. Paljud teadus- ja rahvaraamatukogud on aidanud praktika läbiviimisel.

Regulaarseks on muutumas Euroopa Liidu kõrgharidusprogrammi "Erasmus" raames toimuvad üliõpilaste ja õppejõudude vahetused. Käesoleva õppeaasta sügissemestril viibis teise kursuse üliõpilane Triinu Seppam Soome Vabariigis – *Haapaveden Opisto's*. Soome keele ladus valdamine aitas tal aktiivselt osaleda paljudes ettevõtmistes.

Kesk-Soomes paikneva *Haapaveden Opisto'ga* on kolledžil kujunenud üldse head suhted. Neljal korral on meie üliõpilased ja õppejõud nädala jooksul tutvunud Soome raamatukogundusega. Lisaks loengutele ja praktilistele töödele on vaadatud oma silmaga Soome raamatukogusid (nt. Helsingi Ülikooli Raamatukogu, Soome Parlamendiraamatukogu, Helsingi linnaraamatukogu, Viikki infokeskus ja arvukad maaraamatukogud). Viimase reisi ajal jõuti Rovaniemisse, kus asub maineka soome arhitekti Alvar Aalto projekteeritud funktsionalistlik raamatukoguhoone.

Koos seitsme institutsiooniga Lätist, Soomest, Kreekast ja Tšehhist osaletakse 2001. aasta jaanuarist alanud kaheaastases Euroopa Liidu Leonardo da Vinci programmi projektis "Rahvaraamatukogude juhtimine ja uus infotehnoloogia" (*Public Libraries Management and New Information Technologies*).

Käesoleva aasta veebruaris toimus partnerite järjekordne kokkusaamine – sedakorda Viljandis. Põhitähelepanu keskendus projekti viiele moodulile, mis käsitlevad rahvaraamatukogu üldküsimumusi, personali, projekti juhtimist, eelarvet ja inforesursse. Moodulitöödest vabal ajal jõuti kolleegidega mõõtu võtta *bowling'urajal*.

Möödunud aasta detsembris esines Vallo Kelder Kopenhaagenis toimunud Taani Kuningliku Raamatukogu ja Infoteaduse Kooli ning NORDBOK-i organiseeritud Põhjamaade rahvaraamatukogude seminaril teemal "Kas koos ühiskonnaga muutub ka traditsiooniliste raamatukogude situ" (*Changing society changes the*

Õpetaja Alli Mätliku juhendamisel saavad raamatud kena kõite.

text of tradition of libraries?). Ettekanne keskendus raamatukogundusliku kultuuriteksti kiirele muutusele vastandlike kultuuritekstide võistluses.

V. Kelder osales ka Oulu ülikoolis toimunud SCARLID-i esimesel kollokviumil, mis käsitles kultuuriliste ja ühiskondlike teemade osa raamatukogu-, info- ja dokumentatsiooniuuringutes.

Teatavasti peavad raamatukoguhoidja kutseeksami sooritajad läbima uue süsteemi järgi õppetöö viies moodulis. Märtsis lõpetas 19 õppijat esmakordselt kolledži korraldatud moodulõppe. Sügisel (23.–27. septembrini), kui muudatusi ei tule, planeerime alustada uut kutseeksami ringi.

Koos Viljandi Linnaraamatukoguga korraldatud täiendusõppe üheks kaalukamaks ettevõtmiseks oli märtsis lõppenud, üle aasta väldanud 160-tunnine kursus oma maakonna raamatukogutöötajatele. Lisaks erialateemadele räägiti ühiskonna, kultuuri, hariduse, kirjanduse, kodu-uurimise ja museoloogia suundumustest.

Lühemate täiendusõppe kursuste temaatika on viimastel aastatel püsinud enam-vähem sama, hõlmates infootsingut internetis, bibliograafiliste andmebaaside koostamist, tänapäeva eesti kirjandust, postmodernistlikku kultuurisituatsiooni, psühholoogilise nõustamise aluseid maaraamatukogutöötajatele.

Kõik vilistlased, endised õppejõud ja töötajad!

Olete oodatud kolledži juubelipidustustele 11. mail 2002.

Pidustused algavad kell 11 konverentsiga "Ugala" teatris.

Kella 17 algab samas kontsert-aktus ning kl. 20 keskööni kestev piduõhtu.

Südaööl algaval "Kolledži ööl" jätkatakse pidutsemist vabamas õhkkonnas.

Juubelitriikisena ilmub Viljandi Kultuurikolledži album, mis tutvustab nii kooli ajalugu, hetkeseisu kui tulevikuperspektiive.

Kohtumiseni Viljandis!

LÕPETAJATE DIPLOMITÖÖDEST

KRISTA TALVI

raamatukogunduse ja infoteaduse eriala
rüügieksamikomisjoni esimees

VILJANDI KULTUURIKOLLEDŽ

*Raamatukogunduse
lõpetajate
diplomitööd pakuvad
eelkõige
bibliograafilist
informatsiooni.*

Viljandi Kultuurikolledži raamatukogunduse, infoteaduse ja dokumendihalduse osakonnas on kümne aasta jooksul kaitstud 76 diplomitööd.

Need pakuvad eelkõige küll bibliograafilist informatsiooni, kuid käsitluste väärtus on hinnatav, sest paljud valdkonnad on seni olnud täiesti uurimata.

Diplomitööde põhjal saab hea ülevaate eesti autorite trükistest aastatel 1918–1940. Nende aastate trükiste leidumust ja väljaandmist on lähemalt uuritud Tartumaal, Läänemaal, Saaremaal, Virumaal, Harjumaal, Järvamaal, Viljandimaal, ent süvenetud on ka varasemasse perioodi: näiteks teemal eestikeelne ilukirjanduslik raamat Eesti iseseisvumise aastate kajastajana (1917. aastast Tartu rahuni) või Eesti huumori- ja satiirajakirjandus (kuni 1917).

Eesti Vabariigi (1918–1940) aastate väljaannetest on vaadeldud lähemalt näitekirjandust, reisikirjelduslikke raamatuid, luuleraamatuid, spordi- ja usukirjandust, väikelaste raamatusarju, ajalehtedes ilmunud järjutte. Huvipakkuvad on olnud Viljandimaal, ka Tartumaal ilmunud kalendrid, reklaamitrukised, asutuste aruanded, pisitrukised ja separaadid.

Eraldi tuleb mainida Viljandi ja Viljandi maakonna kohta kirjutatud töid, näiteks "Viljandi "Koidu" selts aastail 1900–1940", "Viljandi Kultuuriselts "Koit" taastamine ja tegevus (1991–1997)", "Viljandi Eesti Põllumeeste Selts 1871–1896", "Viljandis aastatel 1875–1917 trükitud eestikeelsete raamatute nimestik", "Viljandis trükitud perioodikaväljaanded 1876–1940", "Viljandimaa kalendrid läbi aegade", "Viljandis trükitud eestikeelsete raamatute bibliograafia 1940–1998". Ka Viljandi muuseumis leiduvad materjalid on pälvinud tänuväärset tähelepanu, näiteks: "Eestikeelne ajakirjandus Viljandi muuseumis perioodist 1918–1944", "Kaarli Naanuri eestikeelsete raamatute kogu Viljandi muuseumis kuni 1944. aastani", "Baltica Viljandi muuseumi raamatukogus".

Diplomitöodes on käsitletud ka tuntud kirjameeste, bibliofiilide, kodu-uurijate elu ja tegevust. Nimetagem siin Anton Suurkaske, Roland Abelit, Peeter Grünfeldi, Hillar Kattaid, Helle Kulli jt.

Julge käsitlusega ja ülevaatelised on olnud "Prantsuse ilukirjandus eesti keeles", "Erich Maria Remarque – oma põlvkonna kroonikakirjutaja", "Nobeli kirjanduspreemia laureaatide

eestikeelsed tõlked", "Piibli- ja ajaloomotiivid Ain Kalmuse triloogias", "Naislühirika 1990. aasta luulekassetis".

Raamatukogunduse teemadel on veel vähe kirjutatud. Seni on huvipakkuvad olnud "Raamatukogud ja internet: hetkeseisud ja tulevikuperspektiivid", "Aleksander Sibul eesti raamatukogunduse arendaja ja teoreetik", "Eesti Teatriliidu raamatukogu venekeelne fond", "Viljandi Maagümnaasiumi raamatukogu arengukava".

On kirjutatud ka raamatukogude ajaloo, nagu "Rõuge raamatukogu ajalugu", "Lööla Raamatukogu Selts".

Viljandi Kultuurikolledži juubeli eel on valminud ka uurimused raamatukogunduse ja infoteaduse eriala õpetamisest Tallinnas ja Viljandis.

Diplomitööde alusel on koostatud kaks trükiniimestikku – "Prantsuse kirjandus eesti keeles" ning raamatuaastal ilmus "Viljandis trükitud eestikeelsed raamatud 1875–1944".

Jääb vaid tänada diplomitööde juhendajaid, eriti raamatukogunduse ja infoteaduse kateedri juhatajat Ilmar Vaarot, bibliofiili Eedo Jõesaart, kauaaegset õpetajat Mati Muru, kelle käe all on valminud enamik diplomitöid.

GEBHARD HIMSELI RAAMATUANNETUS

Tallinna raamatukogule Oleviste kiriku juures

TIIU REIMO

Eesti Akadeemiline Raamatukogu

LIBER·EX·BIBLIOTHECA
REVAL·D·OLAI.

Tallinna raamatukogu õitseajaks olid 17. sajandi keskpaiku toimunud ümberkorraldustele järgnevad aastad, kui raad kutsus kirikuid raamatukogu toetama ning linlasi tegema raamatukogule annetusi.

Aastatel 1658–1664 sai raamatukogu märkimisväärse juurdekasvu Haljala pastori Martin Zareniuse (surnud 1657) ning Niguliste kiriku pastori Nikolaus Spechti (surnud 1657) raamatupäranditest. Raamatuid annetasid raehärra Christian Strahlborn, raamatukaupmees Lorentz Jauch, köitja Jochim Weiß ja teised tallinlased.

Tallinna gümnaasiumi esimene matemaatikaprofessor Gebhard Himsel (1603–1676) kinkis raamatukogule 1659. aasta juunis 23 teost. Bibliotekaar Heinrich Bröckeri inventarimist on need registreeritud pealkirja all *Anno 1659. Mens. Junio. H. Gebhardus Himselius, Physicus & medicus n[ost]rae Reip. optimè meritis, Matheseos & Physices Professor Gymnasij - - Honorari[us], vehr[ere]lt.* (1659. aasta juuni. Härra Gebhard Himselius, meie linna kõige teenekam füüsik ja arst, gümnaasiumi lugupeetud füüsika ja matemaatikaprofessor, on annetanud). /1/

Magdeburgist pärit Gebhard Himsel õppis ülikoolis arstiteadust, kuid tundis suurt huvi ka

matemaatika ja loodusteaduste vastu. 1632. aastal kutsuti ta Tallinna gümnaasiumi matemaatikaprofessoriks, kuid selles ametis oli ta vaid aasta, siirdudes seejärel Turusse end täiendama meditsiini alal. Turus omandatud teadmisi rakendas ta linnaarsti ametis (alates 1634) ning raapteegi juhataja kohustes (alates 1640). Linna kindlustustööde juhatajana (alates 1647) soovitas ta uute, ajakohasemate kindlustusehitiste rajamist. Tema juhatusel valmisid nn. hollandi süsteemis bastionid Suure Rannavärava ja Viru värava vahelisel alal. /2/ Himsel kirjutas ka esimese kohaliku fortifikatsiooniõpiku *Florilegium fortificatorium tripartitum oder kurtze, leichte, jedoch gründliche und richtige Anweisung zu der jetzigen Zeit üblichen Krieger Bau-Kunst* (Reval, 1647), milles selgitas geomeetria rakendamist linnade ja ehituste plaanistamisel ja perspektiivsel kujutamisel, käsitles kindlustuste ehitamist ning tutvustas šoti matemaatiku John Napieri (1550–1617) logaritmid meetodit. /3/ Teda tuleb pidada ka Lambertus Kemerlingi töö jätkajaks Tallinna kalendrite koostamisel ja väljaandmisel. Tema pulmapäevaks 1637 Timotheus Poluse kirjutatud oodist võib järeldada, et Himsel oli kalendreid koostanud juba mitu aastat. /4/ Vanim säilinud kalender on sak-

sakeelne *Grosser Schreib-Calendar* ("Suur kirjakaalender") 1646. aastaks, mille juurde kuulub ka astroloogiline prognostikum.

Kalendrid ilmusid koostaja enda, raamatukaupmehe Lorenz Jauchi ning hiljem linnatrükkal Adolph Simoni kirjastamisel.

Himseli annetatud raamatud annavad tunnistust nende omaniku ametist ja huvialadest. Kaks kolmandikku nendest, 15 teost, on meditsiini- ja farmakoloogiaalased käsiraamatud, autoriteks Saksamaal tunnustatud arstid Angelus Sala (surnud 1637), Matthias Untzer (u. 1581–1624) ning Šveitsi arst ja filosoof Theophrast Bombast von Hohenheim (1493–1541), kes meditsiiniajaloos on tuntud Paracelsuse nime all. Ka on Himsel raamatukogule annetanud Poola päritolu saksa astronoomi, selenograafia ühe rajaja Johannes Hevelius (Heweliusz, 1611–1687) raamatu *Selenographia: sive, Lunae descriptio* (Gdansk, 1647), milles on esmakordselt esitatud Kuu pinna joonised ning Itaalia 16. sajandi loodusteadlase ja filosoofi Ulysses Aldrovandi (surn. 1605) lindude raamatu *Ornithologiae* (Frankfurt, 1610).

Kinkija ajaloo- ja geograafiahuvi näitavad 17. sajandi saksa ajaloolase Johann Ludwig Gottfriedi (ka Gothofredus) kirjutatud Ameerika mandri ajalugu *Historia*

Antipodum, oder Neue Welt oder Americanische Historie (Frankfurt, 1635) ning saksa ajaloolase ja krooniku Johann Sleidanuse (1506–1556) Saksamaa ajalugu *De statu Religionis et Reipublicae Carolo V.* (Strassbourg, 1625). Annetusse kuulub ka jesuiit Athanasius Kirchneri (1602–1680) tuntuim muusikaalane teos *Musurgia universalis* (Rooma, 1650), milles on muusikat käsitletud alates kõri kui hääle tekitaja ja kõrva kui helide vastuvõtja anatoomilisest ehitusest lõpetades 17. sajandi muusikariistade ning teatrichitiste tutvustamisega.

Erinevalt mitmest teisest annetajast ei ole Himsel raamatutesse kirjutanud pühendusteksti, eeslehe allservas on tagasihoidlikult märgitud vaid omaniku nimi – *Gebhard Himselius*.

Himsel on raamatukogule annetanud selenograafia ilme rajaja Johannes Heveliuse raamatu *Selenographia: sive, Lunae descriptio* (1647), kus on esmakordselt esitatud Kuu pinna joonised.

Viited

1. Verzeichnüss derer Bücher, so von der alten Revalschen Bibliothec, sent Ao. 1552. Überblieben, und jetzo, in S. Olai Kirche, annoch vorhanden sind. [Reval, 1658-1664], l. 10.
2. Eesti biograafilise leksikoni täiendusköide. (1940) Tartu–Tallinn, lk. 88.
3. Lumiste, Ülo. (1968) *Matemaatika Eestis XVII ja XVIII sajandil // Teaduse ajaloo lehekülgi Eestist*. I. Tallinn, lk. 79.
4. Treumann, Hans. (1968) *Astronoomia Tallinnas XVIII sajandil // Teaduse ajaloo lehekülgi Eestist*. I. Tallinn, lk. 114-115.

TÖÖLEPINGU SÕLMIMINE

HELI NAERIS

RR-i personaliosakonna juhataja

Töölepingu sõlmimist reguleerib EV töölepingu seaduse § 26, mille kohaselt võib

töölepingu sõlmimiseks kasutada kahesuguseid tingimusi:

- kohustuslikke,
- valikuvabu ehk fakultatiivseid.

Kohustuslikke on kuus ning need määravad põhilised tööttingimused.

Tööandja ja töötaja (edaspidi pooled) peavad kokku leppima kohustuslikes tingimustes, sest need sisaldavad töölepingu olemasoluks vajalikke miinimumnõudeid. Fakultatiivsete kokkulepete vajaduse ja sisu otsustavad pooled vastavalt oma soovidele ja võimalustele. Praktikas kasutatakse fakultatiivsete kokkulepetena sagedamini poolte kohustusi ja õigusi töötaja täienduskoolitusele; töötaja kulude osalist katmist tööandja poolt (nt. transpordikulud tööletulekul ja kojuminekul, töötaja lapse lasteaiamaksu tasumine); puhkuste võimaldamist töötajale eritingimustel (nt. tööandja kohustus anda päevases õppevormis õppivale töötajale õppepuhkust); täiendavate hüvitiste maksmine tööandja poolt töölepingu lõpetamisel, võrreldes seadusega jm. Fakultatiivsete tingimuste puudumine töölepingus ei muuda lepingu olemust.

Lähemalt kohustuslikest tingimustest. Esimeseks tingimuseks on kokkulepe töötaja poolt tehtava töö, ameti- või kutsenimetuse kohta, s.o. töötaja tööfunktsiooni kindlaksmääramine.

Tööfunktsiooni võib kindlaks määrata ka mitme kutseala või ameti järgi, nt. töötaja asub tööle maalrilekksepa-sanitaartechnikuna või sekretäri-personalitöötaja-raamatupidajana.

Teiseks tingimuseks on kokkulepe töötaja kohta, mis tähendab töötamist kas osalise või täistööajaga. Osalise tööajaga töötamiseks tuleb kokku leppida ka töötundide arv kas päevas, nädalas või mõnes muus ajavahe- mikus.

Tööpäeva alguse ja lõpu kellaaja kokkuleppimine ei ole kohustuslik, seda võib reguleerida töösisekorraeeskirjaga.

Kolmandaks tingimuseks on kokkulepe töötasu ehk palgatingimuste kohta.

Palgatingimused võivad sisaldada lisaks põhipalgamäärale ka lisatasusid ja juurdemakseid. Kokkulepitav palk ei tohi olla täistööaja eest väiksem Vabariigi Valitsuse kehtestatud palgaalamäärast, mis 2002. aastal on 1850 krooni kuus ja 10.95 krooni tunnis. Kokkulepitud palgamäär võib muuta vaid poolte kokkuleppel. Palgamäär suurus töölepingus võib olla ka tähtjaline: näiteks katseajal väiksem, katseaja edukal möödumisel suurem.

Lisatasu on summa, mida tööandja maksab töötaja põhipalgale lisaks kas täiendavate tööülesannete täitmise või nõutavast tulemuslikuma töö eest. Lisatasu makstakse tööandja ja töötaja vahel kokkulepitud suuruses.

Lisatasu liigiks on ka lisatasu maksmine õhtuse (kella 18.00–22.00) ja öötöö (kella 22.00–6.00) eest vastavalt poolte kokkuleppele, kuid mitte vähem, kui 10% õhtuse ja 20% öisel ajal töötaja tunnipalgamäärast.

Juurdemakse on summa, mida tööandja maksab töötajale selleks, et tagada talle ettenähtud palgasuurus ja hüvitada võimalik palga vähenemine. Eeltoodud rakendatakse näiteks töötajale juurdemaksena tööülesannete mittemäitmisel, praagi valmistamisel või tööseisaku aja eest eeldusel, et eelloetletud olukorrad ei ole tekkinud töötaja süül.

Neljandaks tingimuseks on kokkulepe töö tegemise asukoha kohta. Seadusekohaselt nõuab see kokkulepet eelkõige töö tegemise geograafilise asukoha kohta (linn, linnaosa, küla). Kokkulepe võib olla ka täpsem, näidates ära asutuse aadressi, kuid sel juhul peab tööandja arvestama, et asutuse kolimisel teisele aadressile ja töötaja üleviimisel sinna, on vajalik töötaja eelnev nõusolek.

Viiendaks tingimuseks on kokkulepe määratud ajaks sõlmitud töölepingu kehtivusaja kohta. Üldreeglina näeb seadus ette tähtajatute töölepingute sõlmimise ning ainult seaduses ettenähtud juhtudel võib sõlmida ajutise töölepingu. Seadus lubab tähtajalist töölepingut sõlmida ainult teatud töö tegemise ajaks, st. töö tegemiseks, mille ajaline kestus on prognoositav. Näitena võib tuua tööandjana raamatukogu ja töötajana ehitustöölise vahel sõlmitud tähtajalise töölepingu, mille lõpptähtaeg on tingimuslik ning mille kohaselt on töötajad tööle võetud kuni raamatukogule uue katuse valmimiseni. Praktikas kasutatakse sageli tähtajalist töölepingut ajutiselt äraoleva töötaja asendamiseks. Ajutiselt äraolevaks loetakse töötajat, kellele äraolekul säilitatakse töökoht kuni tema tagasitulekuni. Kõikide töötajatega, keda võetakse tööle rasedus- ja sünnituspuhkusel ning sellele järgneval lapsehoolduspuhkusel viibiva töötaja asendamiseks,

sõlmitakse tööleping määratud ajaks kuni alalise töötaja tööle tulekuni. Hilisemate arusaamatuste vältimiseks on soovitatav tööandjal asendustöötajaga sõlmida tähtajaline tingimuslik tööleping ning vältida konkreetse kuupäeva kokkuleppimist.

Tähtajalist töölepingut on õiguspärase sõlmida tööde mahu ajutisel suurenemisel, mis võib tuleneda asutusele täiendavate tellimuste esitamisest. Samuti võib määratud ajaks tööle võtta hooajalistele töödele. Tähtajaline on ka tööleping, mis sõlmitakse isikuga, kes asub ametikohale, mis seaduse või Vabariigi Valitsuse määruse alusel täidetakse perioodiliselt konkursi alusel. Kõik eelloetletud tähtajalised töölepingud sõlmitakse kokkulepitud ajaks, kuid mitte kauemaks, kui viieks aastaks. Üle viieaastase tähtajaga sõlmitud töölepingud on automaatselt tähtajatud ning nende alusel tööle võetud töötajatega loetakse tööleping sõlmituks määramata ajaks.

Kuuendaks peavad pooled kokku leppima tööle asumise aja.

Praktilist tähtsust omab see kokkulepe juhul, kui töölepingu sõlmimine eelneb tööle asumise ajale. Kui tööandja ei luba töötajat kokkulepitud kuupäeval tööle, võib töötaja loobuda töölepingust ning nõuda töölepingu täitmisest keeldumise eest hüvitust kolme kuu palga ulatuses.

Praktikas on üha sagedamini töölepingu sõlmimise üheks tingimuseks katseaja rakendamine. Katseaja eesmärk on kahepoolne: ühelt poolt annab see tööandjale võimaluse kontrollida töötaja võimeid, kutseoskusi, tervist ja suhtlemisosalast sobivust, mis võimaldaksid edukalt teha kokkulepitud tööd, teiselt poolt on ka töötajale antud aega veendumaks valitud töö ja töötingimuste sobivuses. Katseajaga võib kehtestada töötaja nõusolekul ja ainult töölepingu sõlmimisel. Praktikas eksitakse vahel selle nõude vastu ning rakendatakse katseajaga ka töötaja üleviimisel teisele tööle. Katseaja algus ja lõpp tuleb kindlaks määrata töölepingus, kus-

juures katseaja maksimaalkestuseks on neli kuud. Katseajaga võib rakendada ka määratud ajaks sõlmitud töölepingute puhul ning osalise tööajaga töölevõtmisel. Katseaja hulka arvatakse vaid tegelikult töötatud aeg. Töötaja mõjuva põhjusega töölt puudumisel, näiteks haiguse tõttu, lükub katseaja lõpp puudunud päevade võrra edasi. Katseajaga ei ole lubatud rakendada alaealistele ja invaliididele, kui viimane võetakse tööle invaliidi jaoks eraldatud ametikohale.

Tööleping sõlmitakse üldjuhul kirjalikus vormis ja kahes eksemplaris, millest üks jääb töötajale ja teine tööandjale. Töö tegemiseks, mille kestus ei ületa kahte nädalat, annab seadus võimaluse suulise töölepingu sõlmimiseks. Kirjalik tööleping on sõlmitud hetkest, kui pooled on selle allkirjastanud. Suuline tööleping loetakse sõlmituks, kui tööandja on töötaja lubanud tööle. Võimaluse korral tuleks vältida suuliste töölepingute sõlmimist, sest hilisemate vaidluste korral tuleb kokkulepitud töötingimusi tõendada.

Töölepingu sõlmib iga töötaja, sealhulgas ka alaealine, alati isiklikult. Seadus ei anna võimalust selle õiguse delegeerimist ega volitamist kellelegi teisele.

Töölepingu sõlmimiseks on tööandjal õigus nõuda töötajalt ainult seaduses loetletud dokumentide esitamist. Need on 1) isikut tõendav dokument ja 2) tööraamat, kui see on töötajal olemas. Kui tööraamatut ei ole, kohustub tööandja selle vormistama seitsme päeva jooksul. 3) Tunnistus või diplom vajaliku kvalifikatsiooni või hariduse kohta juhul, kui vastava töö tegemiseks on kehtestatud teatud hariduse või kvalifikatsiooni nõuded. Töötaja võib omaalgatuslikult esitada lisadokumente, mis iseloomustavad tema eelnevat töötamist ning kutseoskuste olemasolu ja kasutamist.

Töölepingu vormistamata jätmise või nõuetele mittevastava vormistamise eest võimaldab seadus tööandjat võtta halduskorras vastutusele.

Kas projekt "Lugemine lubatud" on teie töid-tegemisi ja laste lugemist juba kuidagi mõjutanud?

Jõhvi Keskraamatukogu lasteosakonna raamatukoguhoidja ANNE KIPPAR:

Seda, et lugemine tõepoolest lubatud on, tuleb meil, raamatukoguhoidjatel, oma tööaastate jooksul veel tõestada – alustades omavalitsusjuhtidest ja lõpetades mitmesuguste fondide rahastajatega. Kuulub ju meie tööülesannete hulka ka raamatupropaganda (täpsemat sõna on raske leida), ja seda mitte ainult projekti lühikese eksisteerimise ajal.

Jõhvi lasteraamatukogul on pidev koostöö linna üldhariduskoolidega, seda nii raamatukogutundide läbiviimisel kui ka ürituste korraldamisel. Ei mäleta, et oleksime kunagi ühtegi pakkumist tagasi lükanud, küll aga peab veenma mõnda õpetajat, et ta tuleks klassiga raamatukogusse.

Projekt "Lugemine lubatud" keskendub rahva- ja kooliraamatukogudele. Ei vaidle vastu, raamatuväliskoolikogudes on tõesti kehv. Teatavasti aga algab inimese areng alusharidusest, mida pakuvad muu hulgas lasteaiad. Siinkohal tahaksingi tõstatada probleemi, mida teie ajakiri teadaolevalt pole veel kajastanud: milline on raamatute kättesaadavus ja valik lasteaedades, kas lugemine on lubatud ka päris pisikestele lastele?

Kuuludes Jõhvi lasteaia "Sipsik" hoolekogusse ning korraldades kohtumisi maakonna lasteaednikele, olen märganud, et kahjuks annavad nii mõneski rühmas tooni Nõukogude ajal muretsetud raamatud, uute ostmiseks ei jätkuvat raha.

Seda arvesse võttes on Jõhvi lasteraamatukogu viimasel aastal läbi viinud üritusi eelkooliealistele lastele, nende vanematele ja kasvatajatele. Oleme kinkinud raamatuid kolmekümnele perele ja kõigile maakonna lasteaedadele ning korraldanud kirjandusteemalisi õppepäevi.

Tähistasime ettelugemispäeva ja traditsioonilist perepäeva. Koostöös lasteaia hoolekoguga viisime sel sügisel läbi raamatute kogumise-annetamise kampaania, mille tulemusega paraku ei saa kiidelda.

Kevadel plaanime samas lasteaias korraldada heategevuslaada, mille tulu läheks rühmadele raamatute ostmiseks. Kahjuks ei rahuldanud Kultuurkapitali Ida-Viru ekspertgrupp lasteaia hoolekogu koostatud projekti, põhjendades, et fond ei finantseeri raamatute ostmist. Leiame, et trükised on siiski jäävama väärtusega kui mingi ühekordne üritus.

Tähelepanu juhtimine kooliraamatukogudele on tervitatav, kuid omalt poolt tahaksin rõhutada raamatute tutvustamise vajalikkust juba eelkoolieas – seega alushariduse tähtsust.

Tartu Linna Keskraamatukogu lasteosakonna juhataja ÄDU NEEMRE:

Spontaanne vastus küsimisele on: üldsegi mitte! Järelemõelnuna võin kosta, et loomulikult on.

Miks kaks nii erinevat vastust? Aga seetõttu, et "Lugemine lubatud" on ju raamatukoguinimeste endi projekt, mis sai ellu kutsutud selleks, et meenutada avalikkusele laste lugemise vajalikkust ja olulisust.

Nii ongi esialgne vastus eitav, sest meie jätkame raamatukogus oma töid-tegemisi, nimetatud projekt ei muuda meie jaoks mitte midagi. Lasteraamatukogu põhitegevus on lastele raamatute laenutamine ühelt poolt ja nn. ennetustegevus ehk lugemispropaganda teiselt poolt. Projekt "Lugemine lubatud" haakub kenasti meie igapäevatööga ja seepärast oli liitumine projektiga sujuv. Raamatukogu ootab ikka lugejaid, informeerib neid ja aitab täita lugemissoove. Meie harjunud töörütmil pole "Lugemine lubatud" muutnud.

Nüüd vastuse teisest poolest, st., et vaieldamatult on! Raamatukoguhoidjad on traditsiooniliselt olnud raamatuürituste väljamõtledjad ja korraldamise initsiaatorid. Tartu Linna Keskraamatukogu lasteosakonna lugemissaalis oodati ja oodatakse ka käesoleval aastal lapsi koos vanematega laupäevasesse jututuppa, kus räägitakse lastekirjandusest ning joonistatakse pilte. Jututuba korraldab meie raamatukogus Epp Nõges.

Annelinna harukogus koguneb neljapäeviti raamatusõprade ring, mida hoiab koos Sirje Peegel. 2001. a. lisandus lasteosakonnas "Uudisraamatuid uudistamas", mis, nagu pealkirigi ütleb, keskendub vastilmunud kirjandusele. Üritused kavandame ühele kindlale päevale ja kellaajale, et osalejatel tekiks kindlustunne ja raamatuüritustel käimise harjumus. Ja lapsed tulevad, laupäeviti koos vanaemade ja emade-isadega. Selline raamatukogupoolne aktiivsus on hea ja osavõtjatele meeldiv, ning kasulik on ta ka.

Tartus tahame projekti "Lugemine lubatud" raames süvendada koostööd lasteaedadega. Siiani olime keskendunud koolidele ja side koolieelsete

lasteasutustega oli juhuslik. Nüüd kavatseme teha lasteaedade pedagoogidele kirjanduse ülevaateid (esimene 6. märtsil) ja korraldada huvitatud lasteaedade lastele raamatukogu tutvustava teemahommikute sarja, kus lastele selgitatakse raamatukogus käitumise reegleid huumoriga pooleks. Iga kord saab lugeda ja jutustada mõnest hoopis tundmatust raamatust ja selle autorist.

Tartu lasteraamatukogu koostada ja analüüsida jäi vabariiklik õpetajate küsitlus "Õpetaja ja rahvaraamatukogu". Täna on seegi tegu tehtud ja vastused ootavad lahtimõtestamist.

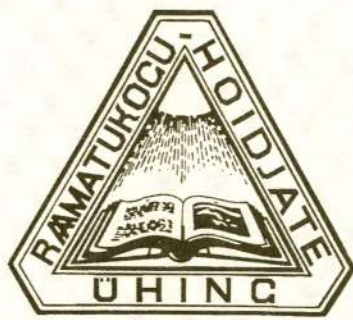
Mis puutub aga laste lugemisse, siis meie, raamatukoguhoidjate, töö on olnud viljakas, sest lugemisele õhutamise ja kirjanduse soovitamise on üks rõõmurikkam osa meie igapäevast. Ja kui lapsed pärast raamatut tutvustust "Uudisraamatuid uudistamas" kohe lugeda tahavad, siis on ikka aru saada küll, et lugemine on tõesti lubatud!

Saare Maakonna Keskraamatukogu lasteosakonna juhataja SIINA PALLAS:

Olen arvamusel, et raamatukoguhoidjate igapäevatöö seisnebki projekti "Lugemine lubatud" elluviimises.

Meilegi on selles projektis esitatud valupunktid tuttavad. Näiteks ei piisa raha kirjanduse soetamiseks soovitavas eksemplaarsuses, liiga sageli piirdub paljude õpilaste lugemishuvi vaid kohustusliku kirjandusega, koostöö koolidega võiks olla tihedam.

Kuid Kuressaares on ka rõõmustavat: aprillis valmib meie maakonna keskraamatukogu uus hoone, mis loob meile lugemise "lubamiseks" hoopis paremad tingimused. Töös lastega on ürituste planeerimisel olnud pidevaks probleemiks vajaliku ruumi puudumine viktoriinide ja raamatunäituste korraldamiseks. Toreda kokkusattumusena langeb meie kolimise aeg antud projekti ajapiiridesse.

FRIEDRICH PUKSOO AUHIND 2002

Puksoo auhinna konkursile esitati viis tööd:

1. **Tiiu Reimo monograafia "Raamatukultuur Tallinnas 18. sajandi teisel poolel"** (Tallinn, 2001) esitasid EAR-i ja ERÜ vana-raamatu toimkond. Mõlemad rõhutasid oma põhjenduses, et tegemist on uurimusega, kus on esmakordselt komplekselt käsitletud raamatu valmistamise ja levikuga seotud tegevusalasid – trükindust, kirjastustegevust, raamatukaubandust, köitekunsti, tsensuurisüsteemi, raamatukogusid, lugejaid jne. Kui varasemates ajaloolistes uurimustes on eesti- ja saksakeelset kultuurielu vaadeldud enamasti eraldi, siis Tiiu Reimo käsitleb raamatukultuuri ühtse kultuurilooma protsessina, mille tulemusena kujunes eri rahvustesse ja eri sotsiaalsetesse seisustesse kuuluvatele linnakodanikele oma lugemisvara.

Väljaanne tutvustab ühtlasi eestikeelse raamatuturu teket ja selle arengut soodustanud tegureid.

Monograafiale lisavad kaalu mitmed esmakordselt publitseeritud raamatuloolised dokumendid ja mahukas, 329 nimetusest koosnev allikmaterjalide ja kirjanduse loend. Raamatulooliste oskussõnade sõnastikus on lahti seletatud 18. sajandi raamatuloo seotud termineid.

"Raamatukultuur Tallinnas 18. sajandi teisel poolel" eest omistati Tiiu Reimole 7.12.2001 doktori-kraad.

2. **Ilse Hamburgi monograafia "Eesti bibliograafia ajalugu 1901–1917"** (Tallinn, 2001) esitas auhinna kandidaadiks ERÜ bibliograafia toimkond (Janne Andresoo, Anne Ainz).

Ilse Hamburgi töö on 1986. aastal ilmunud "Eesti bibliograafia ajalugu 19. sajandi lõpuni" järg. Seega on Hamburg ainuisikuliselt koostanud Eesti iseseisvuseelse bibliograafia arenguloo kahe ja poole sajandi vältel.

Aastakümnete jooksul kogutud materjal on läbi töötatud äärmise põhjalikkusega. Uurimus on hinnatav mitte ainult bibliograafia ajaloo seisukohalt, vaid on oluline kõigile, kes tegelevad raamatu, trükinduse ja kultuuri ajalooga. Väljaande inglise-, saksa- ja venekeelne resümee hõlmab ka esimese köite sisu, andes sel moel käsitletud materjalist tervikülevaate ka võõrkeelsele kasutajale. Samuti on väärtuslik kasutatud arhiivmaterjalide süstemaatiline loetelu.

3. **Merike Kiipuse ja Piret Noorhane** koostatud ja **Tiina Saluvere** toimetatud artiklite kogumiku "Raamatu valgusel: artikleid ja bibliograafia aastatest 1921–2001" esitas Eesti Kirjandusmuuseum. Raamat on pühendatud Richard Antiku 100. sünniaastapäevale. Sisaldab mitu põhjalikku ja sisukat uurimulikku artiklit (Lott, Räim, Vaaro, Sepp, Lillemets, Kreem jt.), Merike Kiipuse koostatud Richard Antiku bibliograafia, Antiku käsikirja ja kunstikogu ning personaalkogu ülevaate, samuti üheksa Antiku artiklit.

Koguteos "Raamatu valgusel" toob Antiku unustusehõlmast tagasi ja asetab ta meie kultuuri-loos kohale, mis kuulub talle.

4. **Aiki Tibari uurimuse "Tööstusspetsialistide infovajadused ja infootsikäitumine"** (Tallinn, 2001) esitas TTÜR.

Aiki Tibari käsitluse aluseks on TPÜ-s kaitstud magistratöö "Tööstusspetsialistide infovajadused ja nende rahuldamine TTÜ Raamatukogus", mida autor on trüki-väljaande jaoks täiendanud. Töös

analüüsitakse autori läbiviidud tööstusspetsialistide infokäitumise uuringut. Infovajaduste väljaselgitamisel on ta Eesti info-teaduste alastes uuringutes esimesena lähtunud kriitiliste edutegurite kontseptsioonist.

Aiki Tibar on toonud esile kõige olulisemad infovajadused, mille rahuldamine toetab ettevõtete edu saavutamist. Samuti on esitatud soovitusel raamatukogudele, kuidas pakkuda tööstusklientidele kvaliteetset teenust.

5. TÜR esitas, lähtudes auhinna statuudi p. 9 (žüriil on õigus määrata erandjuhul auhind ka pikema aja jooksul trükkis ilmunud tööde eest), kaks **Ruth Michelsoni tööd: "Raamatukoguhoidja Wolfgang Schlüter ehk raamatukogust sada aastat tagasi"** ilm. "Tartu Ülikooli Raamatukogu aasta-raamat 2000", lk. 135–187 ja **"Raamatuost ja raamatuannetus Tartu ülikooli raamatukogus 1865–1917"**, ilm. "Tartu Ülikooli Raamatukogu töid", kd. 11, lk. 126–183.

Ruth Michelson on jälginud süvitsi ülikooli raamatukogu ajalugu XIX sajandi II poolel ja XX sajandi kahel esimesel aastakümnel. Uurimused toetuvad äärmiselt mahukale arhiiviale (Eesti Ajalooarhiiv, TÜR-i käsikirjade ja haruldaste raamatute osakond), pakkudes nii detailset analüüsi kui ka olulisi üldistusi raamatukogu tegevuse kohta.

Esile tuleb tõsta artiklit Wolfgang Schlüterist, kes oli raamatukogu sisuline juht kakskümmend aastat (1888–1908). See on oma moodi tervik nende aastate raamatukogu ajaloost.

Michelsonil on olemas uurijale nii vajalik oskus panna arhiivimaterjalide kildudest (sageli juhuslikest) kokku raamatukogu tegevuse üldpilt.

Tutvunud esitatud töödega, tões žürii (Anne Valmas, Krista Aru, Ruth Hiie, Kalju Tammaru ja Rein Saukas esimehena) järgmist:

1. 2001. aasta on olnud meie raamatuloo, raamatuteaduse,

raamatukogunduse ja bibliograafiaalaste tööde ilmutamisel viljakas.

2. Publitseerimisele on avaldanud tugevat mõju raamatuaasta, mis lõppes 23. aprillil 2001. ERA Peakomitee toetusel on ilmunud "Raamatu valgusel", "Eesti bibliograafia ajalugu 1901–1917".

3. Uurijate pilgud on esitatud tööde põhjal suunatud ajalukku, vaid Aiki Tibar on tegelnud meie kaasaja problemaatikaga.

4. Auhinnatööde esitajate tähelepanu alt jäi välja Liivi Aarma, Maia Randma, Anne Sampi ja Andželika Sokolova koostatud CD-plaat "Kiri & raamat: arengulugu". Tegemist pole küll originaaluurimusega, kuid see rikastab siiski meie raamatulugu puuduvat kirjasõna, seda elektroonilisel kujul.

5. Esitatutest tõusevad esile Ilse Hamburgi ja Tiiu Reimo põhjalikud, rohkele allikmaterjalile baseeruvad uurimused. Need on silmapaistvad kogu meie humanitaarteadlaste viimaste aastate toodangus. žürii loodab, et Tiiu Reimo raamat näeb trükivalgust ka saksa keeles.

6. Auhindamisel pidi žürii arvestama statuudi p. 8: "Sama isik võib auhinda saada korduvalt, kuid mitte kaks aastat järjest."

Žürii määras üksmeelselt 2002. aasta Friedrich Puksoo auhinna Ilse Hamburgi monograafiale "Eesti bibliograafia ajalugu 1901–1917" ja tunnustas Tiiu Reimot "Raamatukultuur Tallinnas 18. sajandi teisel poolel" eest.

Rein Saukas

FRIEDRICH PUKSOO PÄEVA

peeti 23. jaanuaril Tartu Ülikooli Raamatukogus juba kaheteistkümnendat korda.

Seekordset konverentsi "Lehekülgi Eesti raamatukogude ajaloost" avades rõhutas direktor **Toomas Liivamägi** vajadust mõista, mis on meie tegevuses

fundamentaalne ning võimet kaasa minna muutustega.

Enamik ettekannetest käsitlesi minevikusündmusi ning nende tähtsust ja mõju tänapäevale.

Kaljo-Olev Veskimägi rääkis Friedrich Puksoost Venemaale viidud Tartu Ülikooli raamatukogu varade tagasitoojana 1920. aastal.

Põhjalik ja faktirohke esinemine sisaldas arvukalt nii tsitaate arhiividokumentidest kui katkeid osalenute-kaasaelanute mälestustest.

Ettekandes "Raamatut kaitstes. Friedrich Puksoo tegevusest Saksa okupatsiooni ajal" tõestas **Malle Ermel** (TÜR) emotsionaalselt, et kõik, mida Puksoo tollal tegi, aitas vaid kaitsta raamatukogu kogu okupatsioonivõimude hävituspoliitika eest.

Mare Rand (TÜR) tutvustas professionaalselt Tartu Ülikooli Raamatukogus leiduvaid originaalkäsikirju, rääkis nende raamatukogule kinkijaist ja uurijaist.

Ljudmila Dubjeva (TÜR) andis põhjaliku ülevaate Tartu Ülikooli Raamatukogu ajaloo historiograafiast.

Tiiu Reimo (EAR) tutvustas oma ettekandes "450 aastat Tallinna esimest teadusraamatukogu (*Bibliotheca Revaliensis ad D. Olai*)" Eesti Akadeemilises Raamatukogus säilitatavaid Oleviste kiriku kogusse kuulunud haruldasi raamatuid.

Piret Lotman (RR) kirjeldas oma ettekandes "Eesti teadusraamatukogu ja rahvuslik identiteet" riiklikku suhtumist teadusraamatukogudesse Eesti Vabariigis kahe-kolmekümnendatel aastatel, viidates võimalusele tõmmata paralleele nende praeguse seisundiga.

Sõnavõtt lähenes teemale uudest aspektist, tekitades kuulajais elavat huvi. Tutvustamaks vaatenurka ka RK lugejale, kavatseme käsitluse avaldada ühes lähemaist ajakirjanumbritest.

Päev lõppes tavakohase küünalde süütamisega Friedrich Puksoo kalmul.

Ene Riet

TAAS AUHINNATI BIBLIOGRAAFE

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing ja Eesti Akadeemiline Raamatukogu andsid 15. veebruaril EAR-is toimunud bibliograafiapäeval teist korda välja bibliograafiaauhinna.

Töid hindas žürii koosseisus Kalju Tammaru, esimees (ERÜ), Merike Kiipus (KMAR), Aurika Kruus (EAR), Krõõt Liivak (RR) ja Anneli Sepp (EMA Raamatukogu).

Bibliograafiaauhinna statuudi kohaselt kuulub preemia kahe viimase aasta jooksul trükitud ilmunud parimale bibliograafianimestikule, kusjuures regulaarselt ilmuvaid nimestikke ei loeta nende hulka.

Võistlusele esitati 11 tööd üheksalt asutuselt.

Žürii jälgis eelkõige bibliograafiate terviklikkust, teema olulisust, teabe kasutajasõbralikku esitusviisi, mitmesuguste registrite olemasolu ja informatiivsust. Esmalt hinnati töid e-posti teel ning üksteise arvamustest sõltumatult oli kõigi ühine seisukoht **anda auhind Ene-Lille Jaansonile Tartu ülikooli trükikoja trükiste bibliograafia ja ajaloo ülevaate eest:**

Tartu ülikooli trükikoda, 1632–1710 : ajalugu ja trükiste bibliograafia = Druckerei der Universität Dorpat 1632–1710 : Geschichte und Bibliographie der Druckschriften / Tartu Ülikooli Raamatukogu, koostanud Ene-Lille Jaanson, toimetanud Mare Rand jt.; kujundanud Ilme Reintam, Maarika Tang. Tartu, 2000. 511 lk. : ill., 1 kleebis.

See muljetavaldav mitmetahuline ja rahvusvahelisel tasemel teadustöö võtab kokku Eesti raamatuloo ühe varasema lõigu ning täiendab ühtlasi meie rahvusbibliograafiat. Töö käigus koguti Tartu Ülikooli Raamatukokku ka puuduolevate trükiste koopiad.

Bibliograafia sisaldab peale eluloo lühiaandmetega nimeregistri ja süstemaatilise registri veel mitu registrit ning kasutatud allikate valiknimestiku, mis ava-

vad bibliograafia sisuliselt. Koos trükikoja ajaloo käsitluse ja illustatsioonidega moodustab ta hinnatava terviku, omades olulist kohta eesti kultuuri- ja haridusloo uurimisel, aga ka rahvusvahelist kõlapinda, eriti kui arvestada käsitletud ajajärgule iseloomulikke rahvusvahelisi kontakte ja seoseid ning seda, et väljaandel on saksakeelne rööptekst.

Hinnatav on ka väljaande trükikujundus.

Žürii kohtus vaid kord, kaalunud ülejäänud tööde häid külgi ja puudujääke, otsustati ära märkida veel üks bibliograafia:

Professor Paul Ariste biobibliograafia 1921–2000 = Professor Paul Ariste : Biobibliographie 1921–2000 / Tartu Ülikooli Raamatukogu, Tartu Ülikooli Paul Ariste soome-ugri põlisrahvaste keskus ; koostanud Mare Onga, toimetanud Maare Kümnik, Rein Saukas ; kujundanud Maarika Tang. Tartu, 2000. 255, [8] lk. : ill.

Rahvusvaheliselt tunnustatud keeleteadlase ja õppejõu biobibliograafia sisaldab samuti saksakeelset rööpteksti ning lisaks eestikeelsele ka koostaja tõlgitud saksakeelset märksõnaregistrit. Infoväärtust lisab põhjalik elulooülevaade ja see, et kronoloogiliselt järjestatud kirjade juures on viited sisuliselt seotud kirjetele, samuti pole paljuks peetud vaeva lisada kirjetele resümee pealkirjad.

Hea tasemega teadusbibliograafia.

Allpool on esitatud žürii arvamus ülejäänud tööde kohta sellises temaatilises järjestuses, nagu Kalju Tammaru neid bibliograafiapäeval käsitles.

Eesti Rahvusraamatukogu esitas kaks Eesti riiklust käsitlevat tööd:

President Lennart Meri : bibliograafia : juuli 1992 – september 2001 / koostaja Mare Kurvet ; toimetaja Virve Ennosaar ; tehniliselt toimetanud Kristina Pihlau. Tallinn : Eesti Rahvusraamatukogu, 2001. CD.ROM.

See on austusavaldus ametist lahkunud presidendile, aga samas

vajalik tulevastele ajaloolastele, registreerides materjali, mis on ilmunud Lennart Meri presidendiks oleku ajal. Töö on esitatud CD-ROM-il *Word*'i dokumendina ja *ProCite*'i failidena. Peale nimeregistri sisaldab keelteregistrit.

See on üks võimalus väga mahukat bibliograafiat (üle 5000 kirje) kiiresti ja ökonoomselt välja anda.

Riigikogu : bibliograafia (1917–1940, 1990–1999) / koostajad Virve Ennosaar, Krista Tukk ; toimetaja Rita Hillermaa ; kujundaja Andrus Igalaan. Tallinn : Eesti Rahvusraamatukogu, 2000. – 148 lk.

Ka see bibliograafia käsitleb Eesti ajaloo olulist lõiku. Hinnati seda, et koostajad on suutnud ääretult suurest materjalihulgast välja valida olulisema, ehkki põhimõtte koostada valikbibliograafia tekitas žüriis ka vaidlust.

Ilus kujundus, teemaregister.

Kesk- ja linnaraamatukogude bibliograafiad

Eesti bibliograafias on alati olnud oma koht ka väiksematel raamatukogudel. Seekord esitati kolm tööd.

Tartus trükitud eestikeelne raamat 1851–1940 : raamatunäituse kataloog / O. Lutsu nim Tartu Linna Keskraamatukogu ; koostanud Linda Jahilo, Elle Tarik ; toimetanud Kristina Schmidt. – Tartu, 2000. 64 lk.

2001. aastal valmis ka *ProCite*'i andmebaas "Tartu trükikodades 1851–1940 trükitud eestikeelsed raamatud", mis sisaldab 14 720 kirjet.

Võistlusele esitati Tartu Linna Keskraamatukogus 2000. aasta oktoobris toimunud näituse illustreeritud kataloog, milles on ka Tartu trükikodade ajaloo lühülevaade. Mahukat ja väärtuslikku andmebaasi saab vähemalt praegu kasutada üksnes koha-peal.

Viljandi trükikojad ja trükised 1875–1944 / koostajad Elmar Sakh, Linda Sarapuu, Mare Tavaste, Ilmar Vaaro. Viljandi : Viljandi Linnaraamatukogu, 2000. – 166 lk.

Avatud on veel üks Eesti trükinduse ajaloo tahk. Hindajad oleksid soovinnud aga teada saada, kas bibliograafia sisaldab kirjeid, mida rahvusbibliograafias ei ole veel registreeritud.

Raplamaa kirjamehi : valiknimestik /koostaja Urve Ellandi. [Rapla] : Rapla Keskraamatukogu, 2000. – 45 lk.

See annab ülevaate Raplamaaga seotud kirjanikest, kirjandusloolastest ja literaatidest. Eluloolistes lühiaandmetes on näidatud, kuidas isik on Raplamaaga seotud, lisatud on kirjed, milles on viide Raplamaale.

Meeldiv ja lihtne koduloo-bibliograafia.

Isikubibliograafiad

Lisaks äramärkimist leidnud Paul Ariste bibliograafialet esitati veel kolm tööd.

Professor emeritus Paul Kuldkepp : personaalnimestik 1954–2001 ja spordibibliograafia / Eesti Põllumajandusülikool ; Raamatukogu ; koostanud Paul Kuldkepp ; toimetanud Ingrid Petrova, Li Seppet. Tartu, 2001. – 64 lk., ill.

Tunnustatud mullateadlane ja sportlane Paul Kuldkepp on bibliograafide abiga koostanud oma personaalbibliograafia ise.

See sisaldab nii trükitud kui ka käsikirjalisi töid, juhendatud tööde nimestikku, teadustööde teemaregistrit ja ülevaadet tema sportlaseteest.

Hea näide sellest, kuidas kõrgkoolid talletavad oma teadlaste tegevust.

Johannes Aavik ja eesti keeleuuendus : bibliograafia, 1901–1996 / Eesti Kirjandusmuuseum, Johannes Aaviku Selts ; koostanud Helgi Vihma ; toimetanud ja kujundanud Karin Ribenis. Tallinn, 2000. 511 lk.

Helgi Vihma on aastaid teinud väsimatult tööd Johannes Aaviku pärandi jäädvustamise nimel. Seekord on kaante vahele jõudnud kultuurilooliselt tähtis bibliograafia. Mahukale bibliograafialet on lisatud ka ülevaatlik biograafia, kus on loetletud ka J. Aaviku raamatud ja tõlked. Materjal on

esitatud kronoloogilises järjestytes, aasta piires eraldi – esiteks J. Aaviku tööd ning teiseks tema ja keeleuuenduse kohta üldisemalt kirjutatu. Kronoloogiliselt järjestatud, muul viisil liigendamata bibliograafia ei ava end kasutajale siiski piisavalt, kui puudub märksõnaregister, mille koostamine, nagu kõik kogenud bibliograafid teavad, on tõeline proovikivi. Pealkirjaregister seda puudust siin oluliselt ei leevenda.

Bibliograafia väärtust oleksid tõstnud ka põhjalikumalt annoteeritud kirjed ja resümee pealkirjade lisamine.

Kalju Lepik : bibliograafia / Eesti Akadeemiline Raamatukogu ; koostanud Anne Valmas ja Anne Klaassen ; tekstitöötlus Siiri Jakobson ; kujundanud Tiia Eikholm. Tallinn : Teaduste Akadeemia Kirjastus, 2000. 224 lk.

Eestis on kirjanike personaalbibliograafiate koostamisel kauaegne traditsioon, mida jätkab vääriliselt ka kõnealune töö meie luule suurkujust. Ülesehitus on loogiline, avades kirjaniku loomingu eri tahke.

Teisetüübiline võistlusele esitatud väljaanne on TTÜ toimetiste bibliograafia. See on ühe tänaseks ilmumise lõpetanud väljaande korrektselt vormistatud kronoloogiline bibliograafiakokkuvõte koos nime-, pealkirja, sarja- ja süstemaatilise registriga.

Tallinna Tehnikaülikooli toimetised 1937–1994. I : bibliograafia / koostaja Helje Riives. Tallinn : Tallinna Tehnikaülikool, 2000. 227 lk. (Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu töid ; B 2).

Tallinna Tehnikaülikooli toimetised, 1937–1994. II : registrid / koostaja Helje Riives ; süstemaatilise registri toimetajad Ine Leinuste... jt. ; konsultant Vahur Mägi. Tallinn : Tallinna Tehnikaülikool, 2001. 199, [1] lk. (Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu töid ; B 2).

Bibliograafiapäeval tõstatati ka probleem, kui vajalik ja majanduslikult põhjendatud on üldse trükibibliograafiate väljaandmine tänapäeval, ja mil määral asendab elektrooniline andmebaas trüki-

bibliograafiat. Aga see on omaette teema, mida ruumipuudusel siin ei saa arutada.

ERÜ-le peaks küsimus aga mõtteainet pakkuma, ehk tuleks järgmisel võistlusel hinnatavate tööde ringi laiendada.

*Žürii nimel
Krõõt Liivak*

Toimetuselt

Bibliograafiapäev jätkus lühikesel konverentsiga **“Teadusbibliograafia minevik ja tulevik”**, kus nelja ettekande seas äratas suurimat tähelepanu esimene, mille avaldame ka käesolevas numbris rubriigis **“Rahvuslik infopoliitika”**.

Ettekanded olid järgmised:

- Ene Loddes **“Teadusbibliograafia muutuvast ajast – trükiväljaandest andmebaasiks”**
- Karin Ribenis **“Eesti rahvaluule bibliograafia (1993–2000) koostamisest”**
- Katre Riisalu **“Muusika võimalikkusest bibliograafias”**
- Anne Valmas **“Personaalbibliograafia – kellele, milleks ja kuidas?”**

RAAMATUKOGUHOIDJATE AASTAKOOSOLEKUST

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing kogunes 28. veebruaril Rahvusraamatukogu konverentsisaali traditsioonilisele aastakoosolekule. Koosolekul osales 259 ühingu liiget, kaasas 221 liikme volitused.

Juhatuse esinaine Krista Talvi esitas 2001. aasta aruande, kinnitati finants- ja revisjonikomisjoni aruanne ning 2002. aasta suuremate ürituste kava. Valiti juhatuse esimees ning liikmed aastateks 2002–2004. Kolmandat perioodi järjest jätkab juhatuse esinainena **Krista Talvi** (RR, 462 poolthäält), liikmeteks said **Janne Andresoo** (RR, 335 häält), **Endla Schasmin** (Valga Keskraamatukogu, 318 häält), **Mihkel Volt** (RR, 297 häält), **Marje Tamre** (Concordia rahvusvaheline üli-

kool Eestis, 284 häält), **Reet Raudkepp** (Vaida raamatukogu, 237 häält). Ülejäänud liikmekandidaatidele anti hääli järgnevalt: **Lea Pett** (Lääne Maakonna Keskraamatukogu, 232 häält), **Irma Raatma** (Väike-Maarja valdaraamatukogu, 218), **Ülle Rüütel** (Viljandi Linnaraamatukogu, 200) ja **Katre Riisalu** (RR, 163 häält).

Juhatuses jätkavad **Ljudmila Dubjeva** (TÜR), **Katrin Kaugver** (TÜR) ja **Bärbel Luhari** (Tallinna Sõle gümnaasiumi raamatukogu).

ERÜ aastapreemia 2001 pälvis Rapla Keskraamatukogu pearaamatukoguhoidja **Katrin Niklus**, **teenetpreemia** anti kauaaegsele Viljandi Kultuurikolledži õppejõule **Mati Murule**. Juhatus tänas aastapreemia kandidaadiks esitatud Sirje Naritsat (Jõgeva Linnaraamatukogu) ja Kalju Tammaru (Eesti Hoiuraamatukogu) ning teenetpreemia kandidaate Arda Mäeperet (Tallinna Keskraamatukogu), Vaike Orot (Jõgeva Maakonna Keskraamatukogu), Mare Randa (Tartu Ülikooli Raamatukogu) ja Heino Räime (Eesti Kirjandusmuuseumi Arhiiviraamatukogu). **Sirje Nilbe** Rahvusraamatukogust rääkis raamatukoguhoidja terminoloogiasõnastiku veebiversiooni valmimise käigust, **Vaike Oro** jagas kuulajatega oma muret komplekteerimisraha jaotamise üle seoses erinevustega elanike statistilistes andmetes.

Juhatus aseesinaine **Katrin Kaugver** informeeris liikmeid, mida on tehtud ja mida kavatakse teha, et ka raamatukoguhoidjate soovid töötasu tõstmiseks jõuaksid otsustajateni.

12. märtsil esitas ERÜ juhatus esinaine Eesti Kultuuritöötajate Ametiliidule ettepanekud raamatukogupersonali palgagruppide, palga soovitava alammäära ja täiendava rahavajaduse kohta. Andmeid saime esitada ainult nende raamatukogude kohta, kes olid nõus neid meile andma. Kuna töötasustamisega tuleb tõenäoliselt tegelda ka edaspidi, võivad asjast huvitatud raamatukogud pöörduda ERÜ büroo poole (ela@nlib.ee).

KÕNEKOOSOLEK

Kokkuvõtete tegemisele ja valimistele eelnes tavapärase avatud kõnekoosolek, mille teemaks oli tänavu "**Lugemine lubatud**" ja eestvedajaks Eesti Lastekirjanduse Teabekeskus.

Osalejad võtsid koosoleku kokku järeldustesse, mille tekst saadeti kultuuri- ja haridusministrile, Riigikogu kultuurikomisjonile, ajalehtedele ja keskraamatukogudele:

1. Vaatamata sellele, et lapsed peaksid olema privilegeeritud lugejad, ei ole Eesti riigis lastele seni tagatud rahuldavaid lugemisvõimalusi.

2. Soovime, et nii algupärane kui tõlkelastekirjandus jõuaks võimalikult paljude lasteni. See eesmärk on oluline ka mitte-eestlaste integratsiooni seisukohalt.

3. Kuigi Kultuurkapital on aasta-aastalt suurendanud toetusi algupärase lastekirjanduse kirjutamisele, pole see veel piisav. Ootame riigilt hea algupärase lastekirjanduse väljaandmise subsideerimist igal aastal kindla rahasumma piires.

4. Paluda Haridusministeeriumil taotleda 2003. aasta riigieelarves nn. pearaha – vähemalt 25 krooni õpilase kohta aastas – sisseseadmist kooliraamatukogudele õppetööd toetava kirjanduse hankimiseks. Suurendada rahvaraamatukogude teavikute ostusummasid, et oleks võimalik hankida lastekirjandust piisavas koguses.

5. Kohalike omavalitsuste tähelepanu ja rahaline toetus oma piirkonna rahva- ja kooliraamatukogude varustamisele hea lastekirjandusega peaks tunduvalt suurenema, kuna väikelinnades ja küldes täidavad just raamatukogud peamist kultuuri- ja hariduselu edendaja rolli.

6. Rahvaraamatukogude komplekteerimisel tuleks senisest rohkem arvestada laste osakaalu lugejaskonnas. Vajadusel suurendada lastekirjanduse valikut ja eksemplaarsust, samas vältida täiskasvanuile mõeldud kunstiliselt väheväärtusliku ajaviitekir-

janduse komplekteerimist lasteosakondadele.

7. Raamatukogutöötajatel kasutada kõiki kättesaadavaid võimalusi uudiskirjanduse kohta käiva info hankimiseks. Keskraamatukogu lasteosakond on oma piirkonna esmaseks lastekirjanduse info vahendajaks.

8. Ajakirjade riiklikul doteerimisel leida võimalus toetada lasteperioodika kõrval ka noorte (teismeliste) väljaandeid.

9. Kõigi lapsi teenindavate raamatukogude, koolide ja kohalike omavalitsuste koostöö laste lugemistingimuste parandamisel peab andma reaalseid tulemusi (trükkide valimine ja hankimine, raamatukogu kasutamise õpetus).

10. Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu ja Eesti Lastekirjanduse Teabekeskusel jälgida ja kajastada meedia kaudu laste lugemisvõimaluste arengut riigis.

ERÜ büroo

Mis jäi südamele?

Kuna 28. veebruaril Eesti Rahvusraamatukogus toimunud kõnekoosolekul "**Lugemine lubatud**" jäid ajapuudusel ära sõnavõttud, pean südamelejäanu siinkohal välja ütleva.

On selge, et riigis on suured probleemid (õpi)laste lugemisvõimalustega ning riikliku tasandi instantsid, kes peaksid vastavalt tegutsemissuunad poliitiliselt ja finantsiliselt paika panema, on neid küsimusi järjekindlalt ignoreerinud.

Nii kujuneski koosolek peasajalikul teadaoleva kordamiseks ning omas rasvas praadimiseks, seda enam, et vahetult enne lõppu improviseeritud sõnavõtuks kohalejõudnud Riigikogu endine kultuurikomisjoni esimees Mart Meri ei saanud midagi kuulda ega ka ise anda mingit uut teavet.

Ehkki arvamuses, et laste lugemusega on lood halvad, valitses ühismeel, jäi paraku kuulajaile kõrvu ka ebakõla. Kui Rapla Vesiroosi gümnaasiumi eesti keele ja kirjanduse õpetaja, Eesti Ema-keeleõpetuse Seltsi juhatus liige Krista Mägi oma teistest esinejatest analüütilisuses ja argumenteerituses tuntuvalt eristavas ette-

kandes kutsus üles kirjandus-õpetajate ja raamatukoguhoidjate paremale koostööle, siis raamatukoguhoidjad (üllatuslikult ka lastekirjanik) väljendasid seisukohta, et pole üldse oluline, mida lapsed loevad, kuni kriitikani kohustusliku kirjanduse nimekirjade ja neid jagavate õpetajateni välja.

Nn. kohustuslik kirjandus koosneb enamasti klassikast, mis kannab endas põlvkondade väärtusi, kuuludes elementaarhariduse juurde. Uskumatu ja ohtlik tundub arvamus, et seda võiks asendada suvaline sopakas. Ja kui kodus loetakse vaid "Kroonikat" ning Kenderit, siis kes peaks last suunama, kui mitte õpetaja ja raamatukoguhoidja?

Kurioosne on olukorras see, et kooliõpilaste ankeetides väljendus rahulolematust raamatukoguhoidjate vastu, kes neid ei suuna.

(Kvaliteetne) lugemus paneb aluse vaimsusele, alles arenemisjärgus põlvkonna vaimsus on aga tulevase ühiskonna arengupinnaseks. Seega tuleks meil näha peaprobleemi, lugemisvõimaluse kõrval mitte vähemolulisemana ka teist, lugemisharjumust (eelistust). Ning selle kujundamisel peab raamatukoguhoidja – mitte pelk raamatulaenutaja – suutma seista oma kompetentsuses kõrvu pedagoogiga, maa soolad mõlemad...

Sirje Lauring Vaska

ERÜ MAARAAMATUKOGUDE SEKTSIOONI KOOSSEIS UUENDATUD

Koosseisu muutmine tõusis päevakorra seetõttu, et varasemas olid ülekaalus maakondade keskraamatukogude peaspetsialistid, nüüd aga taheti anda maaraamatukoguhoidjatele suurem kaasaraäkimisvõimalus.

Kõikides maakondades valiti oma esindaja, sektsiooni uus koosseis kogunes esimest korda 30. jaanuaril 2002. a. Rahvusraamatukogus. Kohale tulid kõik valitud, v. a. hiidlane. Arutati sektsiooni töökorralduse juhendi projekti ja otsustati võtta see edaspidise töö aluseks.

Sektsiooni eesmärgid on:

- säilitada, hoida ja aidata edendada Eesti maaraamatukogude tegevuse kaudu raamatuja rahvakultuuri pärandit;
- aidata kaasa maaraamatukoguhoidjate kutse- ja erialase täiendusõppe korraldamisele ja raamatukoguhoidjate erialaste teadmiste parandamisele;
- hoida maaraamatukogusid kursis Eesti raamatukogunduses toimuvate muutustega ja toetada raamatukoguhoidjate erialast uuendusmeelsust.

Arutelul selgus mitu ühist muret:

– tulenevalt avaliku seaduse nõudest tagada raamatukogude juurdepääs avalikule teabele ning internetipunktide loomisest raamatukogude juurde, on maaraamatukogude töökoormus suurenenud;

– arvutiõppeks napib raha ja puudub piisav koolitus;

– kasvanud töökoormus ei kajastu alati töötasus;

– puudub maaraamatukoguhoidjale sobiv raamatukogu tarkvara, isegi maakonnasiseselt on raamatukogudel erinevad tarkvaraprogrammid, mis sageli ei ole internetipõhised.

Maaraamatukogude töötajad tahavad uuendustega kaasas käia, sest seal tehakse sama tööd mis teadusraamatukogudeski, vahe on vaid selles, et maaraamatukogus lasub kõik ühe-kahe inimese õulul. Mis tähendab, et maaraamatukoguhoidja peab oskama ja suutma kõike, kui suuremas raamatukogus on igal töötajal oma kindel lõik.

Muidugi erinevad ka maaraamatukogud omavahel – väikesest külakogust alates kuni asutuseni, kus töötavad koos maaraamatukogu, kooliraamatukogu ja internetipunkt.

Tulevikule mõeldes moodustati kaks töörühma: maaraamatukoguhoidjate töö tasustamise praeguse olukorra uurimiseks ja palga määramise aluste selgitamiseks; maaraamatukoguhoidja töö eripära, koormuse, ülesannete ja tallesitavate nõuete fikseerimiseks.

Keskustelu infotehnoloogia ja internetiseerimise üle jätkub sektsiooni suvises seminarlaagris Kehtnas.

*Eha Marrandi,
Oisu Valla Keskraamatukogu
raamatukoguhoidja*

ERÜ aastakoosolek 28. veebruaril 2002. Esiplaanil (paremalt): Harju Maakonnaraamatukogu direktor Rutt Enok ja ERÜ juhatuse liige Ljudmila Dubjeva. Foto: Teet Malsroos

24.–30. aprillini korraldab Leedu Raamatukoguhoidjate Ühing esimest korda rahvusliku raamatukogunädala "Raamatukogu on sild infoühiskonda".

Tähistagem seda nädalat koos!

TALVESEMINARIST

25.–26. veebruarini toimus Käärikul raamatukogude talveseminar, kus osales üle 60 inimese 11 raamatukogust.

Esindatud olid peaaegu kõik Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsiumi liikmesraamatukogud (EAR, EMAR, EPMÜR, KMAR, RR, TlnKR, TPÜR, TrtKR, TTÜR, TÜR) ja järgmise võimaliku liitujana Eesti Hoiuraamatukogu. Ka seekord olid korraldajateks Tartu Ülikooli Raamatukogu ja Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsium.

25. veebr. Raamatukogude üldküsimumused

Juht Mare Ilus

Et käesolev seminar oli juba viies, siis meenutas TÜR-i direktor **Toomas Liivamägi** kõigepealt seniseid tegemisi. Konsortsiumi põhiülesanded – raamatukogude igapäevatööd toetava tarkvara juurutamine ja ühise infosüsteemi loomine – on täidetud. Lausa nii edukalt, et A. W. Melloni fond on otsustanud oma järjekordse, seekord koondkataloogide temaatikale pühendatud konverentsi korraldada Eestis.

Järgmisena andiski **Marika Meltsas** (TÜR) ülevaate elektroonilisest teadusinformatsioonist ja selle hankimisest Eestisse. Peamiselt tuli juttu eIFL projektist (tegemist on Avatud Ühiskonna Instituudi (OSI) ja EBSCO (*Elton B. Stephens Company*), maailma ühe suurima elektrooniliste ja trükiajakirjade vahendaja ühisprojektiga), kuid puudutati ka ScienceDirecti, SpringerLinki, Blackwelli ja PsycInfo lepinguid.

Pärast lühikest kohvipausi rääkis **Endla Sandberg** (RR) standarditest ja standardimise põhimõtetest. Juttu tuli ka RR-is loodud standardimise tööühmast ja selle tegevusest.

Anu Nuut (RR) tutvustas eesseisvaid muudatusi raamatukogustatistikas. Juba pikka aega on raamatukogud olnud rahulolematud raamatukogustatistika aluseks oleva standardi ISO 2789 (aastast 1991) mahajäämusega tegelikust elust. Nüüdseks on standardit täiendatud ja parandatud, nt. on väga palju lisandunud statistilisi näitajaid teenuste kohta elektroonilises keskkonnas. Uus redigeeritud versioon on kavas vastu võtta käesoleval aastal.

Lõpetuseks kõneldi referentuurist, täpsemalt raamatukogu ja kasutaja suhtest, ja sellest, kuidas sünnib komplekteerimisotsus. Referentuurist rääkisid **Kärt Miil** (TÜR), **Mihkel Volt** (RR) ja **Taimi Nurmiste** (TTÜR).

26. veebr. ESTER

Juhid Ülo Treikelder ja Riin Olonen

Seminari teise päeva sisustas Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsium, ja kuna tegemist oli väikese tähtpäevaga, siis alustas konsortsiumi juhatuse esimees **Mihkel Reial** (RR) ülevaatega konsortsiumist senisest tegevusest ja plaanidest aastal 2002.

Käesoleva aasta plaane tutvustati nelja punkti all:

- ühise infosüsteemi edasiarendused, üleminek *Millenniumile*;
- retrokonversiooni projektid;
- elektroonilise teadusinformatsiooni ühishanked;
- digitaalne raamatukogu.

Kuna ühishangetest kõneldi juba eelmisel päeval ja üleminekut *Millenniumile* pidi tutvustama järgmisena konsortsiumi andmebaaside peahaldur Ülo Treikelder, siis räägiti lähemalt digitaalse raamatukogu raamkavva kuuluvast mikrofilmide digiteerimise projektist MIDAS. Retroprojektidest aastal 2002 rääkis allkirjutanu.

Järgnevalt tutvustas **Ülo Treikelder** kaasavõetud demode põhjal uut veebipõhist süsteemi *Millennium*, täpsemalt küll selle komplekteerimis- ja perioodika moodulit (kavas käiku lasta täies mahus käesoleval aastal) ning laenumoodulit (tõenäoliselt juurutatakse järgmisena, sel aastal on kavas ainult ettevalmistused üleminekuks). Konsortsiumi tehnilise töögrupi ajakava näeb ette, et kevadel peaksid süsteemi haldurid ja valdkonna spetsialistid uue süsteemi selgeks saama ja edasiseks lõppkasutajate koolituseks (tõenäoliselt alles sügisel) valmis seadma.

Seejärel sai sõna RR-i teenindusdirektor **Ene Loddes**, kes kirjeldas informatsiooni kättesaadavust raamatukogudes koostatavate teadusbibliograafiate, temaatiliste andmebaaside ja peamiselt artiklite andmebaaside kohta. Välja toodi praeguse korralduse puudujärgid, nt. informatsioon on hajutatud eri andmebaaside vahel (ühine kataloog ESTER, majasisese kasutusega baasid raamatukogudes), puudub ülevaatlik teave raamatukogudes tehtava töö kohta, esineb dubleerimist jms. Olukorra parandamiseks tehti ka konkreetseid ettepanekuid, sh. artiklikirjete koondamisest ühte keskkonda ning raamatukogudes koostatavate andmebaaside, kartoteekide jmt. temaatiliste infokogumite registri koostamisest.

Päeva lõpus rääkisid konsortsiumi ja ühise infosüsteemiga liitumisest konsortsiumi kaks noorimat liiget – Tallinna Keskraamatukogu (haldurid **Ave Janu** ja **Katrin Hänni**) ning Tartu Linna Keskraamatukogu (haldur **Küllike Lutsar**).

Kultuuriprogramm

Ühelgi korralikul (talve)seminaril ei puudu ka oma kultuuriprogramm. Tavapärase saunaõhtu kõrval oli soovijail võimalik sõita esmaspäeva õhtul (25.02) Otepäele meie olümpiasangarite Andrus Veerpalu ja Jaak Mae auks korraldatud vastuvõtule ja rahva-people. Teispäeva hommikune vaba aeg kulus aga nendesamade olümpialaste poolt mitmeid kordi kiidetud Kääriku suusaradadel.

Riin Olonen

Seminarist saab lähemalt lugeda Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsiumi koduleheküljelt (<http://www.elnet.ee>)

2002. aastal rahastas Haridusministeerium tsentraalselt programmi eIFL Direct (*Electronic Information for Libraries Direct*) raames hangitavate EBSCO andmebaaside ostu Eestisse.

Tänu sellele võivad kõik Eesti raamatukogud, infokeskused, haiglad, riigiasutused tasuta registreerida EBSCO andmebaaside kasutajaks.

Raamatukogudel on õigus anda oma registreeritud lugejatele raamatukogule omistatud kasutajatunnus ja parool, et lugejad saaksid andmebaase kasutada ka koduarvutist. Nii jõuavad rikkalikud inforessid raamatukogude kaasabil Eesti elanikuni, kel on võimalik kasutada internetiühendusega arvutit.

eIFL Direct on Avatud Ühiskonna Instituudi (OSI) ja EBSCO (*Elton B. Stephens Company*), maailma ühe suurima elektrooniliste ja trükiajakirjade vahendaja ühisprojekt. Projekti raames kohustus EBSCO tegema kõigis 39 George Sorosi finantseeritud Avatud Ühiskonna Instituudi võrgustikus olevas riigis fikseeritud aastamaksu eest interneti vahendusel kättesaadavaks üle 3000 valdavalt sotsiaal- ja humanitaarteadustealase täistekstajakirja, ajalehe, teatmeteose, samuti mitme uudisteagentuuri uudised ning meditsiinilase andmebaasi *Medline*. 2001. aastal on andmebaasid täienenud rohkem kui 2000 ajakirja võrra. Lisandunud on eeskätt loodusteaduste ja täppisteaduste ajakirjad. Hiljuti lisati andmebaasidele tasuta haridusalane andmebaas ERIC. Projekti käigus lisab EBSCO andmebaasidesse ka nimetatud riikide kohalikke teadusajakirju. Eestist on esimeste ajakirjana EBSCO andmebaasi lülitatud ajakiri *Trames*, Eesti Teaduste Akadeemia toimetised, TÜ töid märgisüsteemide alalt jt. Hetkel on kõik andmebaasides sisaldud ingliskeelne, peatselt täienevad andmebaasid Venemaal ilmunud venekeelsete kvaliteetajakirjadega.

Andmebaasides olevad bibliograafilised viited, millele ei ole lisatud täisteksti, on linkide abil seostatavad Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsiumi elektronkataloogiga ESTER, seega võib otsekohe kontrollida teavikute olemasolu Eesti suuremates raamatukogudes.

Haridusministeeriumi toetus projektile annab võimaluse elektrooniliste ajakirjade kasutajaskonda laiendada, sest raamatukogude ja lugejate hulk, kes saavad EBSCO andmebaase 2002. aastal tasuta kasutada, on piiramatult. Ühtlasi seab see raamatukogudele vastutuse teha kõik juurdepääsu hõlbustamiseks infole.

Et saaksite võimalikult kiiresti oma kasutajanime/parooli, võtke ühendust projekti Eesti koordinaatori Marika Meltsasega aadressil marika@utlib.ee

NB! Raamatukogud, kel elektrooniliste andmebaasidega kokkupuuteid napib, võivad saada koolitust.

Marika Meltsas,
eIFL projekti koordinaator, TÜ Raamatukogu
Riin Olonen,
Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsium

SUMMARY

FIRST COLUMN

Current Trends of the Higher Education Scenery in Europe

Sirje Virkus 4

During the recent years an explosive growth in the number of new organisational forms has taken place at the universities and on companies' training level. Two- or mixed-form university models dominate, i.e. traditional and distant education courses are simultaneously offered. The article treats in greater detail the e-learning policies and e-universities which courses and curricula are increasingly based on competency, focusing on students and the learning process.

NATIONAL INFORMATION POLICY

Research Bibliography – From a Printed Publication to a Database?

Ene Loddes 5

The article treats the problems concerning electronic information and systemising and representation of information on the Internet. It gives a brief overview of Estonian databases, published on the Internet, and analyses the content and generation principles of various databases. It also contains proposals for improvements, which should enhance the reliability and comprehensibility of databases.

RESEARCH LIBRARIES

Estonian Patent Library in 1991–2001

Harri-Koit Lahek 8

An overview of the library (goals, collection development, user services, financing principles, staff, etc.), founded in 1991, during its ten year existence.

PUBLIC LIBRARIES

Tallinn Central Library News

Arda Mäepere 11

After thorough renovation of Tallinn Central Library building the library moved back to its premises in Estonia Avenue. The renovation works included completing of the attic storey, where the library administration now has its premises, and building of a periodicals reading room and the premises of the Children's and Music Departments. The article gives an overview of the reorganisation of library's user services and in-house activities.

At the Tallinn Central Library's Department of Estonian-language Children's Literature

Ülle Kuuse 12

After the renovation of Tallinn Central Library building the library's Children's Department also got separate rooms. In addition to home lending services the library also provides for the use reference copies, search on the Internet, and listening to children's music. Children's interest in literature is promoted by the means of various events.

A Public Library in Kadriorg, Tallinn Was Opened in New Premises

Arda Mäepere 13

The library moved from the working premises is a dwelling house cellar, it had exploited for several decades, to the building of A. H. Tammsaare Memorial Museum at L. Koidula 12a. The new premises are not larger than the previous ones; however, adult and children's literature was placed on separate open access shelves. The Kadriorg library is also the first branch of Tallinn Central Library that provides computerised services to its readers.

About the History of the Koidula 12a Building

Elem Treier 14

At present the Kadriorg branch of Tallinn Central Library is situated in this building in addition to a memorial museum of Anton Hansen Tammsaare, an eminent Estonian writer. Mr. Treier, a director of the memorial museum, gives an overview of the history of the house from its building to the establishment of a memorial museum of the writer there.

The Central Library of Järva County

Aive Äärma, Heli Lepp 15

The Central Library of Järva County was reopened on 20 February 2001, after moving to its new premises, which it shares with the

local Slavic high school. The library provides dispersed user services on several floors: on the ground floor it provides home lending, reading room, and periodicals reading room services; on the 2nd floor there are fine arts and music reading rooms, a children's reading room and a Public Internet Access Point.

STATISTICS

Basic Statistical Data of Estonian Libraries in 2001 : A Table Margit Jõgi, Heli Priimets 16

ESTONIA AND THE EUROPEAN UNION

About the Training of Translators of Interpreters in the European Union's Context Tiia Raudma 17

In her article, a councillor at the Ministry of Education of the Republic of Estonia gives an overview of a Minister's report of 2001, *The Training of Interpreters and Translators in the Context of the European Integration*. The document describes the present situation of the existence and training of translators/interpreters that meet the requirements of the European Commission in Estonia, and the prognosis of their primary and further training needs in the close future.

What About the Estonian Language in the European Union? Hille Saluäär 20

If the Republic of Estonia joins the European Union, the Estonian language will become an official language of the union. Joining the European Union presents no threat to the preservation of the Estonian language. The development of our language might instead profit from the integration: translating the European Union legal acts into Estonian has already contributed to the organisation of Estonian terminology in various areas of life.

LIBRARY EDUCATION

Half a Century of Higher Professional Education in Tallinn (1952–1960) and in Viljandi (1960–1991)

Mati Muru 27

The training of library professionals on higher professional education level in Estonia was started in 1952, when the Tallinn Cultural Education School was established. Since 1960 they have been educated in Viljandi. In 1991 the school was reorganised into an applied higher educational institution – the Viljandi College of Culture. In his article, a long-time lecturer of librarianship gives a historical overview of the organisation of educational work at the school, its graduates and lecturers, and the reorganisation of the school into a college.

The College of Culture at the Crossing of the Fifth and Sixth Decades Ilmar Vaaro 30

The Head of Librarianship and Information Studies Department of the Viljandi College of Culture gives an overview of the curricula of the Chairs of Librarianship, Information Sciences and Document Management. He also describes the learning environment, research of academic staff members, participation in international higher educational programmes and further training possibilities.

About Diploma Papers of the Graduates from the Viljandi College of Culture Krista Talvi 33

A long-time Chairperson of the National Final Examinations Committee on Library and Information Sciences gives a brief overview of the problems focused on in diploma papers of the graduates of the College's Librarianship and Information Studies Department in the last ten years.

BOOK HISTORY

Gebhard Himsel's Book Donation to the Tallinn Town Library at St. Olai's Church Tiitu Reimo 34

A second article in a yearly column on the first town library of Tallinn, *Bibliotheca Revaliensis ad D. Olai* (Tallinn Town Library at St. Olai's Church), established in 1552. The library is celebrating its 450th anniversary in 2002. The article gives an overview of 23 publications, mostly in the fields of mathematics and natural sciences, donated to the library by Gebhard Himsel (1603–1676), the first mathematics professor at the Tallinn *Gymnasium*.

LEGAL COLUMN

About Signing the Contract of Employment

Heli Naeris 35

The article introduces the Republic of Estonia Employment Contracts Act and draws attention to the problems associated with signing the contracts of employment.

THE ANSWER PLACE

Anne Kippar, a librarian at the Children's Department of Jõhvi Central Library, Ädu Neemre, a Head of Children's Department of Tartu Public Library, and Siina Pallas, a Head of Children's Department of Saare County Central Library, ponder upon **children's reading activities and a project *Reading Permitted***, initiated by the Estonian Children's Literature Information Centre.

ESTONIAN LIBRARIANS ASSOCIATION

The Friedrich Puksoo Prize 2002 Rein Saukas 38

A thorough overview of the Puksoo Prize nominees in 2002. The prize went to Ilse Hamburg for her monograph *Eesti bibliograafia ajalugu 1901–1917* (The History of Estonian Bibliography 1901–1917).

Best Bibliographers Were Again Awarded

Krõõt Liivak 40

A thorough overview of the Bibliography Prize nominees of 2002. The prize was awarded to Ene-Lille Jaanson for a bibliographic list of publications and a historical overview of the Tartu University's printing shop 1632–1710, *Tartu ülikooli trüükikoda, 1632–1710: ajalugu ja trüükiste bibliograafia*.

An Estonian Librarians Association's Speech Forum *Reading Permitted* 42

was held on 28 February. The event's chief organiser was the Estonian Children's Literature Information Centre and it mostly discussed children's reading matters. The participants in the forum drew conclusions of the issues discussed, which text was sent to the Ministers of Culture and Education, the *Riigikogu's* Cultural Affairs Committee, Estonian newspapers and central public libraries.

The Annual Meeting of Estonian Librarians Association

41

held on 28 February at the National Library of Estonia, listened to the report of ELA activities in 2001, approved the financial and auditing commission's reports of 2001 and the plan for major events in 2002. The President and members of the ELA Board for the years 2002–2004 were elected; Krista Talvi was reelected the President for the third period. The Association's Annual Prize of 2001 was awarded to Katrin Niklus from the Rapla Central Library; the Prize for Merits went to Mati Muru, a long-time lecturer at the Viljandi College of Culture.

The Estonian Librarians Association's Rural Libraries Section 43

renewed its membership. Previously, chief specialists of county central libraries dominated among the section's members; now the section aims to emphasise on hearing out the voice of rural librarians. Two working groups were established: one dealing with rural librarians' remuneration of labour, and another focusing on fixing their work loads, tasks and professional requirements.

NEWS

An overview of this year's **winter seminar for Estonian libraries**, held on 25–26 February at Kääriku. Almost all member libraries of the Estonian Libraries Network Consortium took part in the event. The seminar's agenda included general matters concerning librarians' work and their cooperation within the ELNET Consortium.

In 2002 the Ministry of Culture centrally financed the purchase of EBSCO databases in Estonia within the framework of eIFL Direct programme (Electronic Information for Libraries Direct). This means that all libraries, information centres, hospitals, and governmental institutions in Estonia can free of charge register themselves as the users of EBSCO databases.

RIKS aastal 2002

OSTMISVIISID JA HINNAD

- rendileping algse litsentsitasuta
- lihtlitsentsileping algse litsentsitasu ja kohustuslike kuumaksetega
- täislitsentsileping – litsentsitasule ei järgne kuutasused, kuid maksta tuleb versiooniuuenduste eest (välja arvatud esimese 6 kuu jooksul ilmuvad uuendused)

	1. Töökoht (või server)	iga 2. ja 3. töökoht	iga järgnev
Rendileping			
rent kuus (aasta=12*kuu-5%)	700.-	50.-	100.-
Lihtlitsentsileping			
litsents	15 000.-	5000.-	5000.-
pidev kohustuslik tugileping kuutasu (aasta=12*kuu-5%)	400.-	50.-	100.-
Täislitsentsileping			
vabatahtlik tugileping aastaks	50 000.- 4000.-	10 000.- 100.-	10 000.- 100.-

Rendileping, lihtlitsentsileping ja vabatahtlik tugileping annavad õiguse saada uusi programmiversioone ilma lisatasuta (v.a. installeerija kohaletuleku kulud).

Täislitsentsileping annab õiguse saada 6 kuu jooksul tuge ja versiooniuuendusi tasuta (v.a. tugiisiku kohaletuleku kulud).

KIRJASTO 3000 LITSENTSIDE ÜMBERVAHETAMINE

Kliendisoodustuse saavad need *Kirjasto 3000* kasutajad, kelle kuu-/aastamaksud OÜ Deltmarile on tasutud. Installeerimise ja andmete konverteerimisega seotud kulutused tuleb tasuda (kohalesõit, tööaeg), litsentsitasu ei võeta, kohustusliku kuutasu arvestus jääb endiseks:

Esimene töökoht: 400.- 2. ja 3. töökoht kumbki: 50.- iga järgnev töökoht: 100.-
Sõlmitakse ka lepingu muudatus.

RIKS LISAMOODULID

- staatiliste HTML-lehekülgede generaator – ühekordne tasu: 5000.-
- reaalaaja otsingud ASPI-otsing (vajalik IIS-serveri töö kliendi serveris) ühekordne tasu: 5000.-
- ASPI-otsingu juurde pole vaja osta HTML-generaatorit – see ei anna täiendavaid võimalusi.

Hinnale lisandub käibemaks.

Kõik summad on Eesti kroonides ja kehtivad Eesti klientidele.

Kümne või enama töökohaga klientidega võib sõlmida erilepingu.

Koolidele on eripakkumine Tiigrihüppe Sihtasutuse kaudu.

Vt. lähemalt: <http://www.deltmar.ee>

Rk

